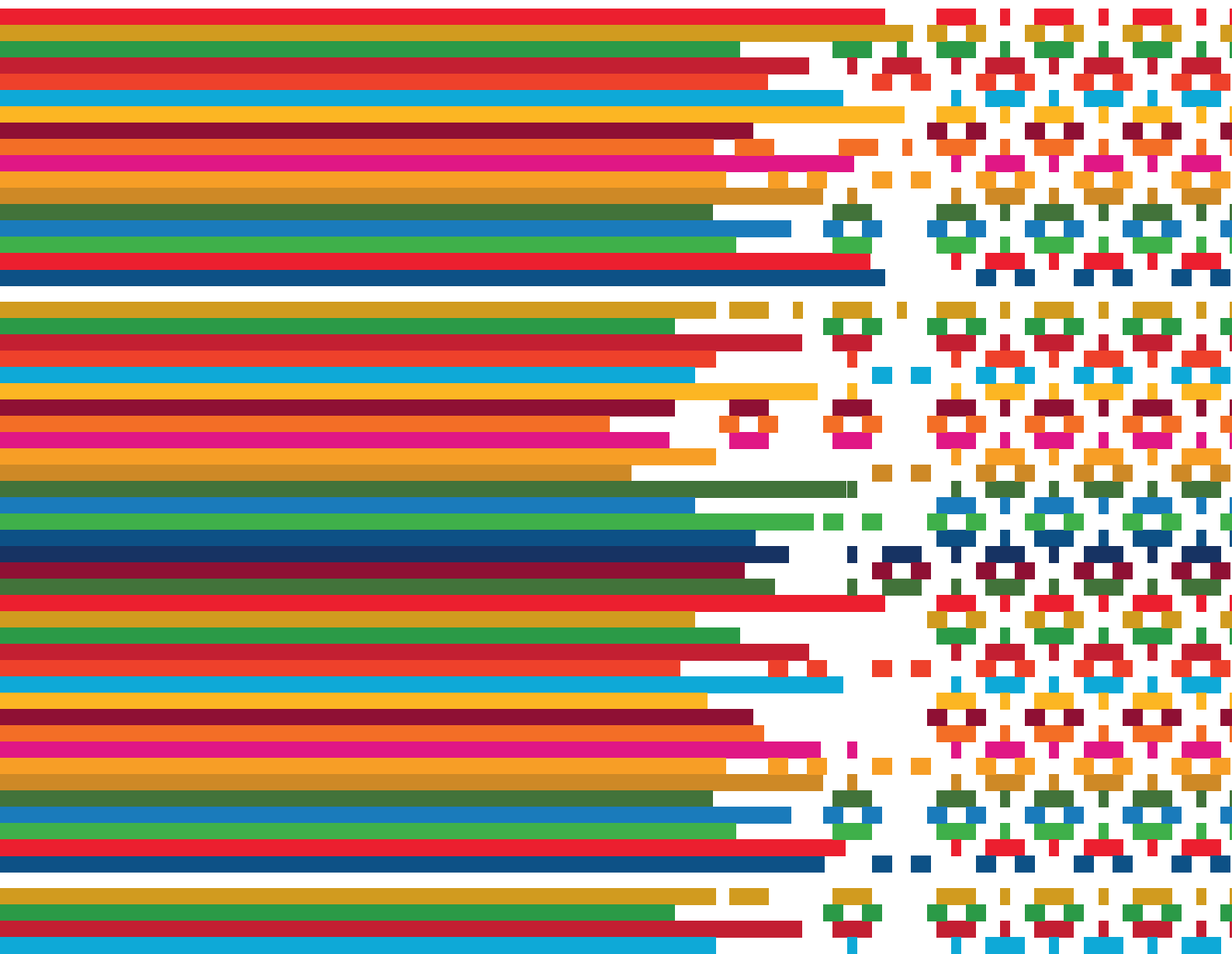

Влада
Републике
Србије

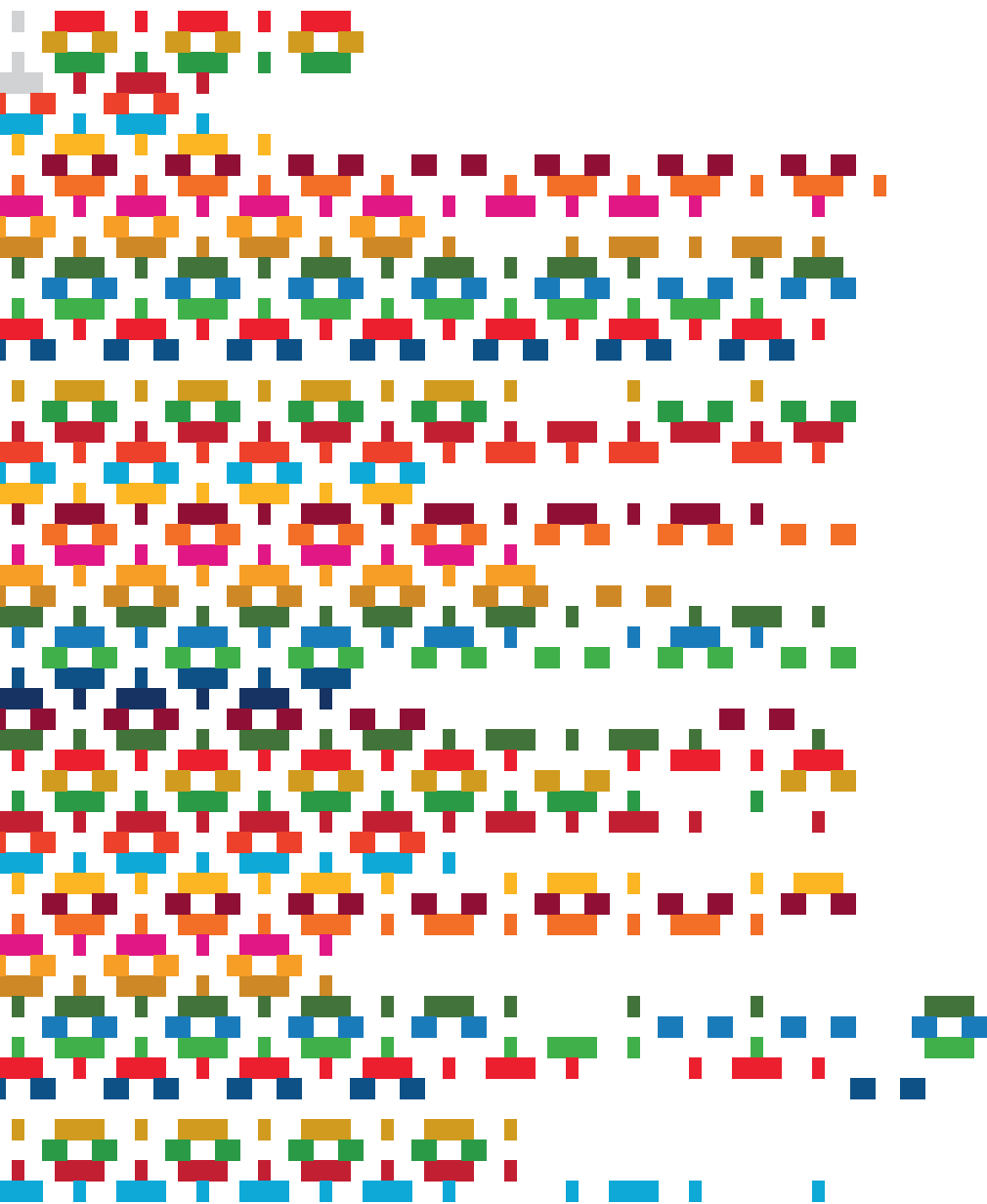

УЈЕДИЊЕНЕ НАЦИЈЕ
СРБИЈА

ОКВИР САРАДЊЕ УЈЕДИЊЕНИХ
НАЦИЈА ЗА ОДРЖИВИ РАЗВОЈ СА
РЕПУБЛИКОМ СРБИЈОМ

2021–2025

Влада
Републике
Србије

УЈЕДИЊЕНЕ НАЦИЈЕ
SRBIJA

**ОКВИР САРАДЊЕ
УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА
ЗА ОДРЖИВИ РАЗВОЈ СА
РЕПУБЛИКОМ СРБИЈОМ
2021–2025**

Садржај

1.		
РЕЗИМЕ		5
2.		
ОСНОВНЕ ЧИЊЕНИЦЕ		8
3.		
НАПРЕДАК КА ОСТВАРЕЊУ АГЕНДЕ 2030 – ЗАЈЕДНИЧКА АНАЛИЗА СТАЊА У ЗЕМЉИ		10
4.		
ОД ЗАЈЕДНИЧКЕ АНАЛИЗЕ СТАЊА У ЗЕМЉИ ДО СТРАТЕШКИХ ПРИОРИТЕТА		14
4.1	Теорија промене за стратешке приоритете	15
4.1.1	Стратешки приоритет 1: Србија користи пун потенцијал зелене, одрживе и инклузивне економије	26
	Исход 1.1: Србија усваја и спроводи стратегије за сузбијање климатских промена и заштиту животне средине, којима се повећава отпорност заједнице, смањује угљенични отисак, и појачавају правичне добити инвестиција.	26
	Исход 1.2: Природним и културним ресурсима се управља на одржив начин	30
	Исход 1.3: Правичне економске прилике и могућности за запошљавање се подстичу путем иновација	33
4.1.2	Стратешки приоритет 2: Добробит, социјална правичност и људски потенцијал налазе се у средишту система, политика и праксе	37
	Исход 2.1: Унапређен је универзалан и инклузиван приступ квалитетним здравственим услугама, социјалним услугама и услугама заштите	37
	Исход 2.2: Вештине, образовање и могућности су побољшани ради обезбеђења правичних исхода за све	41
	Исход 2.3: Мобилност и демографска транзиција постају вектори позитивних промена и просперитета за све људе	44
4.1.3	Стратешки приоритет 3: Изградња поверења и узајамне одговорности путем владавине права и поштовања људских права и обавеза	48
	Исход 3.1: Сви људи, посебно угроженији, имају користи од остварења људских права, родне равноправности, социјалне кохезије и унапређене владавине права у складу са преузетим међународним обавезама	48
	Исход 3.2: Сви људи имају користи од делотворног управљања и смисленог грађанског ангажовања	52
4.2	Синергије	56
4.3	Одрживост	60
4.4	Састав Тима Уједињених нација и компаративна предност	60
5.		
ПЛАН СПРОВОЂЕЊА		64
5.1	Стратегија спровођења и стратешка партнерства	64
5.2	Начини управљања	65
5.2.1	Заједнички национални управни одбор	65
5.2.2	Интерна координација Тима Уједињених нација	66
5.3	Мобилизација ресурса	70
5.4	Усаглашен приступ готовинским трансферима	71
6.		
ПРАЋЕЊЕ, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА		72
7.		
УБЛАЖАВАЊЕ РИЗИКА		75
8.		
СПИСАК АНЕКСА		76
Анекс 1:	ПРАВНИ ОКВИР	77
Анекс 2:	Стратешки приоритети, исходи и резултати	80
Анекс 3:	Матрица резултата	82
Анекс 4:	Усаглашени приступ готовинским трансферима	98

1.

РЕЗИМЕ

Почев од 2015, Србија је остварила знатан напредак ка остварењу Циљева одрживог развоја Уједињених нација. Године 2020, овај напредак се успорио, услед кризе изазване пандемијом COVID-19. Као и у остатку света, криза је у Србији узроковала неочекиване и до сад невиђене поремећаје, који су погодили читаво становништво и све кључне ресоре – као што су здравство, економија, социјална заштита, образовање, животна средина и туризам. Криза је појачала постојеће структурне изазове и неједнакости у заједницама, али је такође отворила и нове развојне могућности, уколико се на њу одговори адекватно прилагођеним стратегијама. Добро планиран опоравак може да подржи пут Србије ка остварењу Циљева одрживог развоја до 2030. Да би приступ развоју био одржив, раст мора да буде инклузиван – начело гласи да „нико не сме бити изостављен“. Ово ће се остварити решавањем проблема као што су социјална искљученост, неједнакост, и недоследно доношење и спровођење јавних политика у области људских права, који могу да успоре Циљеве одрживог развоја. Раст треба да се заснива на политикама и одлукама поткрепљеним чињеницама, као и на бољој међусобној усклађености политика, уз јаче институционалне капацитете.

Национална визија одрживог развоја инспирисана Агендом 2030 у складу са захтевима приступања Европској унији груписаним у шест области тематских ЕУ политика преговарачког оквира¹ усмерава кретање Србије путем нискоугљеничног, отпорног и инклузивног раста стратешки ослоњеног на комплементарност Циљева одрживог развоја и Зелене аген-

1 Европска комисија 2020. *Јачање процеса приступања – Кредибилна ЕУ перспектива за Западни Балкан*. Саопштење Комисије Европском парламенту, Савету, Европском економском и социјалном комитету, и Комитету региона COM (2020) 57 финално. Брисел, 05.02.2020.

де² којом је Европска унија на своје западнобалканске partnere проширила Европски зелени договор као имплементациону стратегију постизања Циљева одрживог развоја.³

Као одговор на ове изазове, Оквир сарадње за одрживи развој (у даљем тексту Оквир сарадње) између Републике Србије (Србија) и система Уједињених нација пружа дефиницију заједничког партнерства потребног за остварење резултата садржаних у Агенди 2030 за све грађане Србије.

Резолуција 1244 (1999) Савета безбедности Уједињених нација успоставила је међународно цивилно и безбедносно присуство на Косову⁴, односно Привремену административну Мисију Уједињених нација на Косову (UNMIK) и Косовске снаге (KFOR). Рад Тима Уједињених нација који подржава спровођење Циљева одрживог развоја обавља се као део континуираног мандата UNMIK-а, у складу са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244 (1999).

2 Европска комисија 2020. Радни документ служби Комисије. *Смернице за спровођење Зелене агенде за Западни Балкан*, пратећи документ уз Саопштење Комисије Европском парламенту, Савету, Европском економском и социјалном комитету, и Комитету региона *Економски и инвестициони план за Западни Балкан SWD (2020) 223* финално. Брисел, 06.10.2020.

3 Европска комисија 2020. Радни документ служби Комисије. 2020. *Остварење Циљева одрживог развоја Уједињених нација – Свеобухватни приступ амбициозном програму Европске комисије за спровођење Циљева одрживог развоја у ЕУ SWD(2020) 400* финално, Брисел, 18.11.2020.

4 Све референце на Косово тумаче се у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација (1999).

Оквир сарадње се заснива на развојним приоритетима Србије, и осмишљен је са циљем да им допринесе како су утврђени Националним програмом за преузимање правних тековина (НРАА) домаћег приближавања законодавству ЕУ и прилагођавања реформи приступним приоритетима утврђеним у шест кластера ЕУ тематских политика преговарачког оквира који обухвата и Дијалог између Београда и Приштине⁵. Поред овога, Оквир почива на основним вредностима Уједињених нација, као и на начелу по коме „нико не сме бити изостављен“.

Саставни део Оквира сарадње су и препоруке које су тела Уједињених нација за људска права упутила Србији приликом прегледа њених међународних обавеза, као и препоруке везане за кризу узроковану пандемијом COVID-19, чији је циљ да се опоравак искористи као прилика за изградњу бољег друштва.

Оквир сарадње предвиђа да ће, до 2025. године, уз подршку Уједињених нација и осталих развојних партнера, која је допуњавајућа развојној помоћи ЕУ, Србија постићи значајан напредак ка остварењу три доле наведена стратешка приоритета:

1.	Искористити пун потенцијал зелене, одрживе и инклузивне економије;
2.	Засновати системе, јавне политике, и праксе на добробити, друштвеној правичности и људском потенцијалу;
3.	Изградити поверење и узајамну одговорност путем владавине права, и поштовања људских права и обавеза.

⁵ Дијалог између Београда и Приштине под покровитељством Европске уније, чији је циљ нормализација односа.

Стратешки приоритети Оквира сарадње формулисани су на основу опсежних консултација и налаза неколико анализа, међу којима су MAPS мисија – Подршка интеграцији, убрзавању и мерама политике из 2018. (Mainstreaming, Acceleration and Policy Support – MAPS), и Добровољни национални преглед (Voluntary National Review – VNR) који је Србија представила у јулу 2019. у оквиру Политичког форума на високом нивоу.

Такође се заснивају и на међународним обавезама Србије у области људских права и са њима повезаним прегледима. Поред овога, приоритети Оквира сарадње темеље се на препознатим успесима и извученим поукама из завршне евалуације претходног Оквира за развојно партнерство 2016-2020 између Србије и система Уједињених нација. Коначно, стратешки приоритети и исходи Оквира сарадње представљају одговор на Заједничку анализу стања у земљи Уједињених нација (Common Country Analysis – CCA). Овај документ је израђен крајем 2019. и ажуриран октобра 2020, и представља главни извор анализа, утврђујући изазове и могућности за остварење резултата садржаних у Агенди 2030.

Наука, дигитализација и иновације у пољопривреди доносе нове прилике за заштиту околине и одрживи развој.
© UNDP Serbia, Владимир Живојиновић

У циљу утврђивања заједничких приоритета Уједињених нација и Владе, израда оба документа – Заједничке анализе стања у земљи и Оквира сарадње – обухватала је детаљне унутарње и спољне консултације са свим партнерима у оквиру Уједињених нација, владе и невладиног сектора, укључујући следеће: Управни одбор Оквира развојног партнерства 2016-2020, Министарство за европске интеграције, Министарство спољних послова, Кабинет Министра без портфеља задуженог за демографију и популациону политику, Сталну конференцију градова и општина, и невладине организације. Током ових консултација, прикупљена су и анализирана мишљења и погледи представника власти, организација цивилног друштва, приватног сектора, академске заједнице, међународних развојних партнера, парламента, медија, и других.

Интерна радионица Уједињених нација за Оквир сарадње одржана је почетком фебруара 2020. уз пуно учешће 24 агенције из система Уједињених нација. Током радионице, представљени су кључни налази и јазови наведени у Заједничкој анализи стања у земљи, и разговарало се о теорији промене. Средином марта, завршена је израда матрице резултата за Оквир сарадње, која је затим, у априлу и мају, пре парламентарних избора, прослеђена Министарству за европске интеграције, Кабинету Министра без портфеља задуженог за демографију и популациону политику, Министарству спољних послова и Министарству за заштиту животне средине. Коментари на матрицу достављени су у усменој и писаној форми. Консултације са Владом су биле обустављене готово шест месеци, док се није формирао кабинет, и поново су започеле крајем 2020, када је нацрт матрице резултата подељен са још неколико министара да би се прикупиле додатне повратне информације.

Постизање стратешких приоритета почива на осам међусобно повезаних исхода који се узајамно подупиру, а осмишљени су тако да подрже напредак Србије ка остварењу Циљева одрживог развоја. Влада Србије и систем Уједињених нација деле одговорност за остварење планираних резултата. Оквир сарадње обједињује стручно знање из читавог система Уједињених нација, и пружа платформу за координирано саветовање и заговарање у области јавних политика,

Заједнице имају капацитет да допринесе заштити екосистема и природних ресурса.
© UNDP Serbia, Владимир Живојиновић

као и за делотворније постизање резултата у сарадњи са властима у Србији, цивилним друштвом, заједницама, и другим домаћим и међународним развојним партнерима.

За успех Оквира сарадње пресудно је учешће широког спектра актера, укључујући партнере из владе и невладиног сектора, уз посебан нагласак на оне који представљају најугроженије и маргинализоване групе. У том погледу, Оквир сарадње инсистира на строгом придржавању начела по коме „нико не сме бити остављен“, као и приступа заснованом на људским правима и родној равноправности, у свим активностима.

Оквир указује приоритет активном учешћу свих заинтересованих страна у доношењу одлука, јер ће такав приступ довести до делотворнијих и одговорнијих јавних установа, веће заснованости јавних политика на информацијама и чињеницама, социјалне укључености и родне равноправности.

2.

ОСНОВНЕ ЧИЊЕНИЦЕ

Локација	Југоисточна Европа
Површина	88,361 квадратних км (укључујући Косово у складу са Резолуцијом СБУН 1244(1999))
Копнене границе	Укупно: 2.361,7 км Граничне државе: Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Хрватска, Мађарска, Македонија, Црна Гора, Румунија
Престоница	Београд 1.694.056 / процена од 31.12.2019.
Покрајине	Две: Аутономна Покрајина Војводина Аутономна Покрајина Косово и Метохија
Општине	174
Устав	Усвојен у Скупштини Републике Србије 30. септембра 2006, коначно усвојен на републичком референдуму 28-29 октобра 2006, а проглашен и ступио на снагу 8. новембра 2006.
Политички систем	Република
Становништво	7,186 милиона; 3,499 мушкараца и 3,688 жена (према Попису из 2011.) (процењује се 9,031 милиона са Косовом у складу са Резолуцијом СБУН 1244(1999)) 6,945 милиона (процена Републичког завода за статистику из 2019.)
Годишњи природни прираштај	-5,4 (процена Републичког завода за статистику из 2019.)
Просечна старост:	Укупно: 42,2 године; мушкарци: 40,9 године; жене: 43,5 године (према Попису из 2011.) Укупно: 43,3 године; мушкарци: 41,9 године; жене: 44,7 године (Републички завод за статистику 2019.)
ХДИ	0,806 (64. место од 189 земаља и територија)
Просечан животни век	Укупно: 75,7 године (Републички завод за статистику 2019.) Мушкарци: 73.09 године Жене: 78.35 године
Стопа фертилитета	1,5 рађања по жени (Републички завод за статистику 2019.)
Држављанство	Српско
Етничке групе	Срби, Мађари, Роми, Бошњаци, Албанци и други
Вероисповест	Српска православна, католичка, муслиманска, протестантска, атеисти, други
Језици	Српски (званични), мађарски, бошњачки, ромски, албански, итд. <i>Напомена: српски, мађарски, словачки, румунски, русински и хрватски су сви званични у Војводини</i>
ЕУ статус	Приступајућа земља
Радна снага	Укупно (15-64 година): 4.445.100; Активна 3.010.000; Неактивна: 1.435.100 (Анкета о радној снази, Републички завод за статистику 2020.)

Ниво прихода	Виши средњи приход
БДП	БДП: 53.039,2 милиона америчких долара (процена Републичког завода за статистику из 2020.) БДП по глави становника: 7.657 америчких долара (процена Републичког завода за статистику из 2020.)
Стопа инфлације	1.3% (Народна банка Србије, децембар 2020.)
Стопа незапослености	Укупно: 9%; Мушкарци: 8.7%; Жене: 9.4% (Старији од 15 година, Анкета о радној снази 2020.)
Буџет	Приходи: 1.257.436,7 милиона динара Расходи: 1.716.543,6 милиона динара <i>Напомена: ово је консолидовани буџет, и обухвата и централни буџет и буџете локалних самоуправа (Министарство финансија Републике Србије 2020.)</i>
Јавни дуг	53,5% БДП (фебруар 2021.)
Контекст	Приступање Европској унији; Дијалог Београда и Приштине под покровитељством Европске Уније; свеобухватне институционалне, политичке и економске реформе; пандемија COVID-19
Избеглице	Укупно из бивше Југославије: 25.991 (март 2021.); Земље порекла: 17.670 - Хрватска, 8.124 - Босна и Херцеговина (Комесаријат за избеглице и миграције); Укупан број особа којима је дата међународна заштита: 194; Избеглички статус: 90; Додатна заштита: 104 (UNHCR/Министарство унутрашњих послова, Канцеларија за азил)
Интерно расељена лица	Интерно расељена лица: 212.754 (укључујући интерно расељена лица на Косову - у складу са Резолуцијом СБУН 1244(1999)) - извор: UNHCR и Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије - већина су Срби, али има и Рома, Ашкалија и Египћана (РАЕ); неки припадници РАЕ популације нису регистровани (март/април 2021.) Лица у ризику од апатридије са потребама везаним за расељење: 68.500 Лица у ризику од апатридије: 2.139 (Анкета UNHCR из 2020.) Лица која нису регистрована у матичној књизи рођених: 253 <i>Напомена: Као држављани Србије, интерно расељена лица имају сва права која гарантују Устав и закони</i>
Терен	Изразито разнолик; на северу, богата плодна равница; на истоку, кречњачки ланци и сливови; на југоистоку, старе планине и брда
Природни ресурси	Нафта, гас, угаљ, руда гвожђа, бакар, цинк, антимон, хромат, злато, сребро, магнезијум, пирит, кречњак, мермер, со, обрадиво земљиште

*Извори:

СИА – Књига о светским чињеницама, 2021,
<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/serbia/>

Чињенице о Србији – Влада Републике Србије,
<https://www.srbija.gov.rs/tekst/en/130127/basic-info.php>

Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије, <https://kirs.gov.rs/eng>

Министарство финансија Републике Србије,
<https://mfin.gov.rs/>

Народна банка Републике Србије,
<https://nbs.rs/sr/indeks/>

Републички завод за статистику,
<https://www.stat.gov.rs/>

UNDP, <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/SRB>

UNESCO профил земаља,
<https://en.unesco.org/countries/serbia>

НАПРЕДАК КА ОСТВАРЕЊУ АГЕНДЕ 2030 – ЗАЈЕДНИЧКА АНАЛИЗА СТАЊА У ЗЕМЉИ

Национална визија одрживог развоја формулисана је у следећим кључним стратешким саопштењима и документима:

- Национални програм за преузимање правних тековина (NPAА), којим се домаће законодавство приближава ЕУ и реформе прилагођавају приступним приоритетима утврђеним у шест кластера ЕУ тематских политика преговарачког оквира (измена треће ревизије из марта 2018. године је у току);
- Програм економских реформи (*Economic Reform Programme – ERP*) 2021–2023 и Програм реформи политике запошљавања и социјалне политике (*Employment and Social Reform Programme – ESRP*), усвојен 2016;
- Национални приоритети за развојну помоћ (*National Priorities for Development Assistance – NPDA*), до 2025. (чека на усвајање од стране Владе);
- Национални инвестициони план „Србија 2025“ (јавно представљен децембра 2019.);
- Стратегија нискоугљеничног развоја (*Low-Carbon Development Strategy – LCDS*) и Акциони план (чека на усвајање);
- Добровољни национални извештај (*Voluntary National Review – VNR*), 2019;
- Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 47/2019), усвојена 2019;
- Стратегија развоја туризма Републике Србије за период од 2016. до 2025. године (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 98/2016), усвојена 2016; и
- Стратешки приоритети нове Владе (борба против пандемије COVID-19 и јачање здравственог система, чување кључних интереса косовских Срба; борба против организованог криминала; очување независности Србије и независног доношења одлука; владавина права, људска права и убрзање реформи на путу ка Европској унији; и јачање економије у земљи), објављени у октобру 2020. и детаљно разрађени у оквиру Акционог плана за спровођење програма Владе за период 2020–2022. године који је усвојен на седници Владе одржаној 28. јануара 2021. године.

Тим Уједињених нација је наручио израду брзе интегрисане процене усклађености између националних развојних политика и оквира европских интеграција на једној страни, и Агенде 2030 Уједињених нација на другој. На основу ове процене, главни развојни програми и документи ресорних политика се барем делимично поклапају са 121 од 138 релевантних потциљева Циљева одрживог развоја.⁶ На предлог Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Влада Републике Србије је у јуну 2019. године усвојила Стратегију одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године (*Службени гласник Републике Србије* бр. 47/2019) која директно доприноси реализацији Циља одрживог развоја 11, и која је током израде усклађивана и са свим другим препорука-

⁶ Србија тренутно нема националну стратегију за утврђивање приоритета у Циљевима одрживог развоја.

Загађење ваздуха утиче на здравље и квалитет живота свих људи и представља најважнији проблем животне средине нашег времена.
© Predrague / Shutterstock

ма и смерницама Уједињених нација и Европске уније у домену одрживог урбаног развоја. Акциони план за спровођење поменуте стратегије за период 2021-2022 којим су предвиђене и активности у партнерству с UN Habitat, усвојен је 18. марта 2021. године на седници Владе Републике Србије (*Службени гласник Републике Србије бр. 28/2021*).

У својој анализи националног оквира јавних политика (2018), Републички секретаријат за јавне политике закључио је да је оквир превише детаљан, као и да су му циљеви превише амбициозни и неадекватно усклађени. Такође, ресурси за његово спровођење су ограничени. Нови **Закон о планском систему Републике Србије (2018)**, ефективно се примењује од 29. октобра 2018. године. Чланом 6. Закона прописана је обавеза израде Плана развоја, који представља хијерархиј-

ски највиши дугорочни документ развојног планирања Републике Србије, и који усваја Народна скупштина за период од најмање 10 година. Такође, чланом 9. Закона прописана је обавеза израде Плана развоја јединица локалне самоуправе, који представља дугорочни документ развојног планирања, а усваја га скупштина јединице локалне самоуправе за период од најмање седам година, на предлог надлежног извршног органа јединице локалне самоуправе.

Уједињене нације су груписале Циљеве одрживог развоја у „пет слова П“ – Народ, Планета, Просперитет, Мир и Партнерства (од енглеског *People, Planet, Prosperity, Peace, Partnerships*) – у којима се огледа свеобухватност ове глобалне агенде. Мапирање националних стратегија и јавних политика Србије, према Влади Србије, заснива се на четири области:

Народ

Развој људских ресурса
(Циљеви одрживог развоја
1, 2, 3, 4, 5 и 10);

Планета

Животна средина и клима
(Циљеви одрживог развоја
6, 7, 11, 12, 13 и 15);

Просперитет

Економски раст
(Циљеви одрживог развоја
8 и 9); и

**Мир и
Партнерства**

Институције, финансије
и сарадње (Циљеви одрживог
развоја 16 и 17).

Србија је активно допринела формулацији и усвајању Агенде 2030 и Циљева одрживог развоја путем националне кампање „Србија какву желим“. Такође, Србија је представила Добровољни национални извештај о спровођењу Агенде 2030 на Високом политичком форуму Уједињених нација 2019.

За завршетак процеса прилагођавања глобалних приоритета Циљева одрживог развоја националним потребама Србије, на националном и локалном нивоу су потребни значајни нови капацитети за прикупљање података, праћење, и спровођење начела по коме „нико не сме бити изостављен“. Оваква изградња капацитета ће помоћи Србији да настави са увођењем Циљева одрживог развоја у национални буџет: MAPS мисија Уједињених нација у Србији је 2018. утврдила да се 47% расхода из националног буџета може повезати са неким од Циљева одрживог развоја. Први кораци за увођење Агенде 2030 урађени су на овај начин – у виду новог вишегодишњег планског документа који обухвата период до 2025. и којим координира Министарство за европске интеграције.⁷

Заједничка анализа стања у земљи утврђује изазове и могућности везане за остварење Циљева одрживог развоја, а на њима почивају стратешки приоритети новог Оквир сарадње за Србију. Ова анализа обухвата контекст кризе изазване пандемијом COVID-19, на коју је Србија одлучно одговорила, како када је реч о превенцији и клиничком лечењу, тако и касније, у планирању и спровођењу једне од најуспешнијих кампања вакцинације, чак и на глобалном нивоу. Набавка вакцина је брзо започета и обављена, а здравствени систем је показао завидну прилагодљивост и спремност да одговори на ситуацију. Такође, јавни и приватни партнери су били флексибилни и великодушни. Могућности које проистичу из Заједничке анализе стања у земљи су следеће:

- Изградња снажне, иновативне и отпорне **нискоугљеничне економије за убрзани раст са новим радним местима**, у складу са захтевима Европске

⁷ Овај документ успоставља националне стратешке приоритете за суфинансирање међународне развојне помоћи. Индикатори обухватају и везе са релевантним Циљевима Агенде 2030.

уније, која у потпуности интегрише начело стављања грађана на прво место и **раздваја економски раст од притисака на животну средину**. Ова могућност **обухвата** ублажавање и прилагођавање климатским променама и другим изазовима у области животне средине, а усклађена је са обавезама које проистичу из Париског уговора и стандарда Европске уније за животну средину и климатске промене. Такође, подразумева бољи учинак у свим областима заштите животне средине, сузбијања климатских промена и управљања животном средином, тако што ће са културним и природним ресурсима поступати на одрживији начин – укључујући пољопривреду, шумарство, унапређење здравља грађана, и изградњу отпорности на више нивоа.

- За остварење Циљева одрживог развоја, од кључног значаја је **јачање система здравства и социјалне заштите**, што подразумева и контекст ванредних ситуација (као што је COVID-19). Са овим су повезане могућности **за унапређење квалитета радних места и развој делотворних решења која ће зауставити миграцију радне снаге**, тако што ће смањити сиву економију и постојеће неједнакости, створити могућности за достојанствен рад, и промовисати поштовање права на радном месту. Ове могућности морају да буду једнако доступне свима. Такође, и сама миграција је суштински питање могућности. Квалитетно образовање, усклађено са потребама тржишта рада, проактивне локалне самоуправе и здрава животна средина, као и шири економски раст који омогућава стабилну запосленост, могли би да подстакну младе у Србији да своју будућност граде у својој земљи. Интеграција избеглица такође представља потенцијал за попуњавање недостатака на тржишту рада.
- Дуготрајна социјална искљученост, неједнакости и недоследно доношење и спровођење политика у области људских права могу представљати препреку за остварење Циљева одрживог развоја. Да би **раст био инклузивнији, уз пуно уживање свих људских права тако да „нико не буде изостављен“**, пресудна је одлучна акција која ће сузбити **искљученост и неједнакости** са којима живе групе изложене ризику да буду изостављене (жене и деца; млади који нису у систему образовања, радном односу или систему обучавања (*Not in Education, Employment, or Training* – NEET); Роми; рурално становништво; LGBTI особе;

особе са инвалидитетом; тражиоци азила, избеглице, интерно расељена лица и мигранти; стари; и друге угрожене групе). Још једну могућност за развој Србије представља **додатно промовисање социјалне кохезије путем изградње поверења и јачања регионалне сарадње**. Неопходно је **унапредити јавно управљање** и одговорност тако што ће се предузети кораци против системске неефикасности и корупције, ојачати независност и ефикасност правосуђа, побољшати усклађеност политика између ресора, и спроводити опсежне и смислене консултације током процеса израде политика (са организацијама цивилног друштва, носиоцима права, приватним сектором, и академском заједницом).

Три елемента су заједничка овим изазовима: управљање, подаци и родна равноправност.

- **Делотворна реформа правосуђа и уживање основних права, као и правда, безбедност и јавне набавке** у складу са начелима одговорности и транспарентности представљају кључне елементе за процес реформи у Србији, и налазе се у средишту правних тековина Европске уније. Србија мора да настави са усклађивањем својих националних развојних политика тако што ће усвојити свеобухватни развојни план који ће бити непосредно и изричито усаглашен са Циљевима одрживог развоја. Посвећеност Владе децентрализацији уводи нову кључну димензију у овај процес, док би увођење приступа који је усмерен ка грађанима представљало значајан корак напред. **Србија такође треба да „национализује“ Агенду 2030 тако што ће одредити потциљеве Циљева одрживог развоја који су специфични на националном нивоу.** Овим ће се омогућити праћење расподеле средстава у оквиру политика, мера и интервенција чија је сврха да омогуће остварење Циљева одрживог развоја у складу са Конвенцијом из Адис Абебе. Потпуна национализација Агенде 2030 треба да поштује начело доследности јавних политика, као и да делотворно обухвати разматрања и анализе засноване на начелу по коме нико не сме бити изостављен.
- За потребе **доношења јавних политика чији ће избори бити засновани на подацима и чињеницама**, неопходно је унапредити прикупљање података у свим ресорима и на свим нивоима. **Свеобухватни**

подаци раздвојени по категоријама треба да служе као основа за решавање структурних узрока главних изазова. Такође, овакви подаци су неизоставни за израду алтернативних сценарија у области јавних политика, на којима ће се заснивати одлуке и решења. Национални капацитети за праћење спровођења политика и програма треба да се унапреде како би омогућили свеобухватне процене ефеката јавних политика, као и боље усмеравање на циљне групе.

- Претходни Оквир развојног партнерства из 2018. представља добар темељ **за увођење начела родне равноправности.**

Постигнути напредак огледа се у сталном и значајном повећаном учешћу жена у јавном и политичком животу у Републици Србији, који је резултирао подједнаком заступљеношћу жена и мушкараца у Влади формираној у октобру 2020. То указује на снажну политичку вољу и интензиван рад да се овај тренд настави и убудуће. Међутим, неопходно је обратити посебну пажњу на промовисање родне равноправности и укључивање угрожених група, посебно када се ради о групама у којима важе јаке традиционалне културне вредности.

4.

ОД ЗАЈЕДНИЧКЕ АНАЛИЗЕ СТАЊА У ЗЕМЉИ ДО СТРАТЕШКИХ ПРИОРИТЕТА

Систем Уједињених нација и Влада Србије су усагласили три свеобухватна развојна приоритета за наредних пет година. Ови приоритети су проистекли из евалуације Оквира развојног партнерства 2016-2020, Заједничке анализе стања у земљи, и опсежног процеса консултација између агенција Уједињених нација, Владе Србије, међународних партнера, цивилног друштва и других релевантних заинтересованих страна. Поново су потврђени као приоритети у документу Уједињених нација о процени утицаја и плану опоравка након кризе изазване пандемијом COVID-19, из септембра 2020. године.

Стратешки приоритети и исходи одражавају како потребе у Србији, тако и компаративну предност Тима Уједињених нација да пружи подршку Влади Србије у одговору на ове потребе. Активности Тима Уједињених нација део су Позива на декаду акције Генералног секретара Уједињених нација, чија је сврха да се убрза спровођење Циљева одрживог развоја.

Сада, више него икад, потребно нам је следеће: здравствена безбедност, веће благостање, равноправност за све, друштва и економије отпорнији на будуће кризе, и зелени опоравак са тројаким циљем у виду смањења загађења, остварења угљеничне неутралности до 2050, и стварања нових радних места.

Заједно са људским правима и родном равноправношћу, ови циљеви представљају тежиште промена и партнерстава, и нуде делотворан пут за систем Уједињених нација у Србији да на опипљив и мерљив начин допринесе остварењу Агенде 2030.

Одређивање приоритета и развој исхода засновани су на међународним стандардима људских права, као и на прегледима преузетих обавеза Србије од стране тела Уједињених нација за људска права. Коначно, ови стратешки приоритети обухватају и потребе настале услед кризе изазване пандемијом COVID-19, која је разоткрила или увећала недостатке у нашем степену припремљености, и подвукла изазове са којима се заједнички суочавамо. Систем Уједињених нација у Србији ће и даље бити усмерен на заштиту живота и пружање интегрисане подршке Србији, уз посебан осврт на најугроженије групе, како би се ублажиле здравствене, економске и друштвене последице COVID-19, и како би опоравак изградио боље друштво. Уместо инсистирања на губицима и ограничењима, морамо нагласити многобројне позитивне утицаје, у виду економске добити, квалитета живота, и смањења неједнакости.

У наредних 30 година, једна од најиновативнијих и најузбудљивијих могућности за младе ће бити учествовање у агенди за чисту и зелену будућност. Ово посебно треба нагласити у региону где влада дугогодишњи тренд емиграције.

4.1 Теорија промене за стратешке приоритете

Имајући у виду међусобно повезану природу развојних изазова у Србији, приоритетне области су посматране кроз тродимензионалну призму социјалних питања, економије и стања животне средине, док је њихово спровођење обухватило начела одрживости, укључености и отпорности. За делотворност сваке интервенције која проистиче из овог Оквира сарадње, од кључног значаја ће такође бити стратешка комуникација.

Теорија промене за Оквир сарадње (Графикон 1) предвиђа да ће до 2030. Србија постићи значајан напредак ка остварењу развојних циљева специфичних за Србију, усаглашених са Агендом 2030 и Циљевима одрживог развоја (промена на нивоу утицаја). Ова сарадња комбинује рад агенција Уједињених нација у јединствен, усаглашен оквир који пружа платформу за саветовање у вези јавних политика, заговарање, изградњу капацитета, координацију и остварење резултата, уз заједнички рад свих партнера (Влада Србије, цивилно друштво, локалне заједнице, приватни сектор, академска заједница, међународни и развојни партнери).

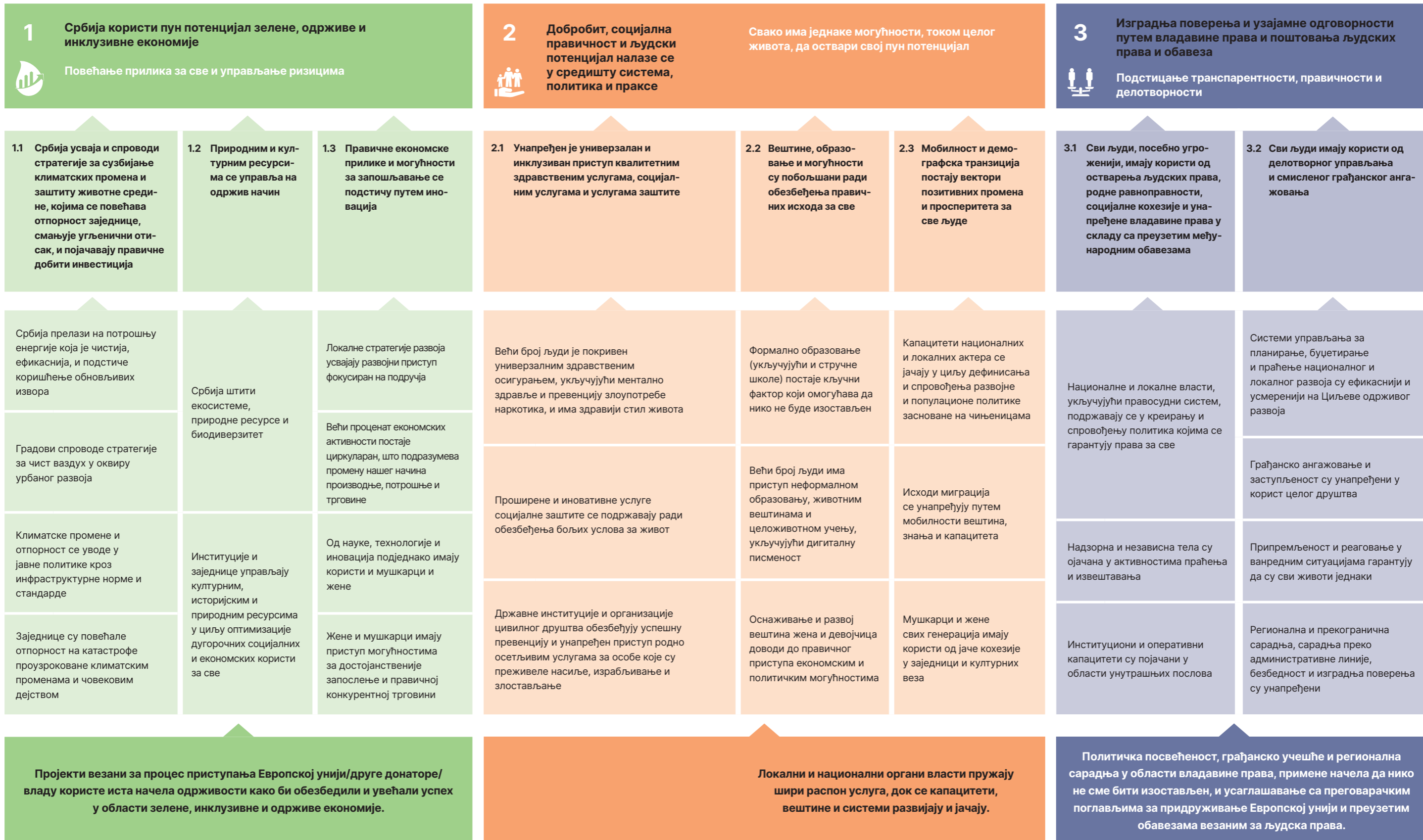
Резултати сарадње ће подржати актуелну трансформацију економије и друштва ка зеленијем, одрживијем и инклузивнијем расту. Ово ће се комбиновати са обновљеним напорима да се младима пружи могућност да остану у Србији у којој ће градити успешну будућност, и такође ће се бавити структурним препрекама ка једнаком вредновању и признању економског учешћа жена. Важан допринос за сва три приоритета биће и комплементарност са захтевима европских интеграција, Агендом 2030, стандардима и

преузетим обавезама у области људских права, као и са међународним финансијским институцијама у вези са владавином права, добрим управљањем и зеленом агендом. Циљеви одрживог развоја могу се остварити искључиво уколико се постигне значајан напредак у свакој приоритетној области, као и у свеprisутним темама, уз придржавање начела људских права, забране дискриминације, родне равноправности, и тога да „нико не сме бити изостављен“.

У свим приоритетима, сарадња ће се усмерити на недостатке у законодавним и институционалним оквирима који су везани за поштовање међународних стандарда и обавеза у областима људских права и родне равноправности, као и на јачање институционалних капацитета за родну анализу и родно одговорно доношење програма. Остварење циљева Србије и потциљева Циљева одрживог развоја зависи од тога да ли су јавне институције, приватни сектор, цивилно друштво, и сами грађани спремни и оспособљени како да допринесу новом развојном правцу који води ка остварењу Агенде 2030, тако да и имају корист од њега. Претварање визије у стварност захтева поделу дужности и узајамну одговорност између грађана, државе и суседних земаља.

Остварење ове визије ослања се на посвећеност и способност Србије да испуни сва три стратешка приоритета дефинисана у Оквиру сарадње, онако како је наведено у тексту који следи.

Кључне претпоставке:

1	ангажовање владе,	2	безбедно и одрживо финансирање,	3	ангажовање и координиран рад са међународним партнерима,
4	међусобна координација агенција Уједињених нација за већу ефикасност и утицај,	5	учешће свих грађана и целог друштва,	6	и стратешка комуникација.

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 1

Искористити пун потенцијал зелене, одрживе и инклузивне економије која нуди више могућности и боље управљање ризицима. Овај приоритет има за циљ да допринесе дугорочном просперитету и отпорности економије и екосистема у Србији, у корист свих њених грађана. У контексту пандемије COVID-19, поново је наглашена хитност пружања подршке и промовисања зеленијег, инклузивнијег и отпорнијег економског развоја, који ствара радна места, води ка просперитету, смањује емисије штетних гасова и негативне утицаје на јавно здравље, и гради отпорност на утицај климатских промена. Сарадња ће се усмерити на преостале структурне слабости економије које ометају њену конкурентност и социјалну укљученост. Фактори који отежавају развој зеленије, одрживије и инклузивније економије су следећи:

- Недовољно брзо увођење обновљивих извора енергије;
- Ограничен капацитет за иновације;
- Неефикасна тржишта;
- Значајна дугорочна незапосленост која је несразмерно висока међу младима, женама, руралним заједницама, и угроженим групама;
- Неравноправна расподела неплаћеног рада у домаћинству између мушкараца и жена;
- Структурне и дугорочне последице социјалне искључености и занемаривања маргинализованих група;
- Висока стопа миграције, ка већим градовима у Србији или ка иностранству, која је често изазвана недостатком прилика за достојанствен рад;
- Ограничен приступ финансијама; и
- Незадовољавајуће стање и управљање природним ресурсима.

Остварење овог стратешког приоритета захтева усвајање нових зелених вредности у економији Србије, као и знатно веће амбиције да се економија декарбонизује, што би обухватило и обавезе Србије везане за Национално утврђене доприносе (*Nationally Determined*

Contributions – NDC). Србију одликује интензивна потрошња енергије и угља. Почетком 2021, усвојени су нови Закон о климатским променама, два нова закона у области енергетике (Закон о обновљивим изворима енергије и Закон о енергетској ефикасности и рационалној употреби енергије), као и измене и допуне два закона (Закон о енергетици и Закон о рударству и геолошким истраживањима). Ово пружа основ за израду и усвајање Националног плана за енергију и климу, који ће одредити националне циљеве за енергетску ефикасност, обновљиву енергију, и смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште.

Очекује се да ће нова развојна стратегија омогућити економски напредак кроз зелену транзицију ка савременој и конкурентној економији са ефикасним коришћењем ресурса.

Даљи економски раст мора бити раздвојен од притисака на животну средину и друштво, који су значајни у Србији. Овај приступ потенцијално може да утиче на цео регион. Заједнички регионални изазови везани за енергетску транзицију, загађење ваздуха и њихове последице, комбиновани са установљеном регионалном сарадњом у оквиру Енергетске заједнице – којом Србија председава 2021 – пружају читав спектар могућности за снажну регионалну сарадњу, сарадњу преко административне линије, и развој.

Да би се ово остварило, биће неопходна темељна и свеобухватна ревизија свих економских ресурса, као и промена начина производње и потрошње. Ово захтева доношење одговарајућих стратегија и јавних политика, уз гаранцију њиховог пуног спровођења путем усмерене акције у различитим ресурсима. Србија мора да се више фокусира на главне узрочнике загађења, а то су емисије CO₂ и црпљење ресурса, и то у ресурсима енергетике и саобраћаја, индустријском развоју, изградњи инфраструктуре, као и на линеарни модел производње и потрошње (узети-направити-искористити-бацити).

Корази су такође неопходни и у прехранбеној индустрији, пољопривреди и шумарству, као и у јачању заштите културних и природних ресурса и њихових екосистема. Неопходно је и предвидети све негативне економске и социјалне ефекте ове транзиције и фор-

мулисати програме и политике за превенцију и ублажавање тих ефеката. У том смислу, произвођачи електричне енергије треба да буду партнери у креирању стратегија, политика и планова за спровођење транзиције. Унапређење енергетске ефикасности и знатно већа употреба обновљивих извора за производњу електричне и топлотне енергије довешће до смањења емисија CO₂, док инвестиције у одрживи развој шумарства имају потенцијал за стварање природних угљеничних пречишћивача и резервоара. Као актери који највише доприносе климатским променама у Србији (одговорни за 70-80% емисија гасова са ефектом стаклене баште), ресори енергетике и саобраћаја морају бити на врху листе приоритета у којима ће се спровести адекватне промене у складу са начелима зеленог и одрживог развоја.

Промена ка одрживом управљању културним и природним ресурсима, и заштита биодиверзитета на начин и у мери која одржава и јача њихову отпорност и корист коју пружају, изградиће осећај солидарности са будућим генерацијама. Такође ће стимулирати развој других ресора (нпр. одрживи туризам, екотуризам и одржива пољопривреда), уз подршку руралном развоју и смањење географских и родних разлика на нивоу развоја. Ризици везани за климатске промене и ризици који проистичу из других катастрофа (нпр. ванредне ситуације везане за здравље, природне катастрофе) захтевају једнаку пажњу.

Србија се већ суочава са последицама које се недвосмислено могу приписати климатским променама, укључујући све чешће и снажније екстремне временске појаве и катастрофе. Летњих падавина је све мање, што има штетно дејство на пољопривредну производњу, као и раст и обнављање шума. Истовремено, Србија се суочава са појавом екстремних киша, када у кратком временском периоду тло прими велику количину воде. Смањење летњих падавина у Србији повећало је ризик од суше, док су с друге стране интензивне падавине подигле ризик од поплава.

Криза изазвана пандемијом COVID-19 такође наглашава потребу за јачањем отпорности на катастрофе у другим ресорима, као што су здравство и социјална заштита. Више него икад, у Србији су потребни концентрисани напори за изградњу отпорности, превенцију и спремност на прилагођавање климатским промена-

ма и другим катастрофама. У супротном, на Србију ће и даље негативно утицати повећан ризик од поплава или суша, могућих шумских пожара, ерозије тла, деградације земљишта, и даљих криза јавног здравља у контексту пандемије COVID-19, што све може довести до значајних губитака у виду људских живота, економске штете и загађења животне средине.

Поред тога што треба да буде зеленија и одрживија, економија Србије мора да постане и инклузивнија. Треба да одговори на проблем дугорочне незапослености и недостатка могућности који несразмерно погађа младе, жене, руралне заједнице и рањиве групе. Истовремено, мора да реши и питање свеприсутне си-

Раднице запослене у социјалном предузећу „Раданска ружа“ у Лебану, основаном са циљем оснаживања жена из маргинализованих група.
© UNOPS Serbia, Саша Ђорђевић

Опстају и поједини структурни облици неравноправности између мушкараца и жена, као што су неједнака расподела неплаћеног рада у домаћинству; дискриминација према женама приликом запошљавања, каријерног напредовања, плате и бенефиција; као и питање родитељског одсуства за очеве и мајке. Миграциони трендови су такође делимично изазвани недостатком прилика за достојанствен рад у градовима – а посебно изван њих. Увођење нових механизма за трансформацију малих и средњих предузећа, како би постала конкурентнија, такође ће подстаћи економски развој, као и технолошке, пословне, управљачке и социјалне иновације. Уколико ова трансформација обухвати све чланове друштва, довешће до равноправ-

нијих могућности за економски развој и запошљавање, инклузивнијег тржишта рада, стварања нових радних места, и веће социјалне добробити. Такође, ова трансформација подразумева знатна финансијска улагања и подршку, како би била уравнотежена и обухватила све регионе Србије, са различитим степеном економског развоја, укључујући и руралне средине и подручја у којима је дошло до изражене депопулације. Указивање приоритета зеленом развоју ће омогућити коришћење свих предности иновативног и инклузивног економског модела, унапредити конкурентност и биодиверзитет, и допринети разноврснијој, нутриционистички уравнотеженој исхрани за све, а истовремено ће умањити тренутни и будући лош утицај на животну средину, заједнице, приходе, и производне ресурсе. Истовремено, доследна примена начела по коме нико не сме бити изостављен довешће до ублажавања и превенције несразмерних економских и еколошких последица по друштвене групе које су до сада углавном биле изостављане. На овај начин, пружиће се гаранција да ће сви равноправно уживати корист од раста и напретка, без дискриминације.

Овај стратешки приоритет ће се остварити уколико Србија:

- 1.1 усвоји и спроводи амбициозније стратегије за сузбијање климатских промена и заштиту животне средине, које ће бити фокусиране на смањење штетних последица тренутног модела производње и потрошње по људе и животну средину, као и на јачање отпорности заједница, смањење угљеничног отиска и појачавање правичних добити инвестиција;
- 1.2 управља природним и културним ресурсима на одржив начин, чиме ће се изградити солидарност са будућим генерацијама; и
- 1.3 осмисли и промовише стратегије за алтернативни и равноправни економски раст и запошљавање на основу начела циркуларности и иновација, који ће довести до смањења развојног јаза између урбаних центара и недовољно развијених руралних подручја, смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште, стварања нових радних места, развоја инклузивног тржишта рада, и веће конкурентности.

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 2

Добробит, социјална правичност и људски потенцијал налазе се у средишту система, политика и праксе. Овај приоритет има за циљ да промовише приступ усмерен ка грађанима, који смањује неједнакости тако што свим грађанима пружа једнаке могућности да остваре свој пун потенцијал и једнак приступ бољем квалитету живота, без обзира на њихов пол, узраст, приход, место живота, друштвени статус, или ма коју другу личну одлику.

Да би се указао приоритет добробити и социјалној правичности, и да би се подстакло прелазак на разноврсну, инклузивну економију засновану на знању, потребно је обновити напоре за јачање система здравства, социјалне заштите и образовања, и унапредити обухват, приступачност и квалитет свих услуга, које се морају пружати без дискриминације.

Први и други стратешки приоритети су међусобно повезани и узајамно зависни, јер представљају интегрисани одговор на шире друштвене изазове. Уколико је економија зеленија, одрживија и инклузивна, биће и конкурентнија, са више могућности за достојанствено запослење на инклузиван начин. Ово ће максимално искористити ресурсе за социјалну заштиту и инвестиције у квалитетно здравство, образовање и друге јавне услуге, што ће заузврат охрабрити људе да остану у земљи у којој ће уживати равноправан приступ услугама, развоју и заштити. Ово су предуслови за развој усмерен ка људима и њиховој добробити.

Иако је приступ основним здравственим и социјалним услугама универзалан у Србији, различите социјалне групе имају различита искуства када се ради о доступности и приступу. Генерално гледано, у протеклих 15 година, просечан животни век становништва Србије се продужио. Међутим, упркос овом позитивном тренду, и даље постоји разлика између просечног животног века у Србији и у земљама Европске уније. Према глобалној здравственој процени Светске здравствене организације, незаразне болести су чиниле 94% свих узрока смрти у Србији 2016. Постоји здравствени јаз између

Станарка зграде за социјално становање у Орловском насељу у Београду, саграђене за ромске породице које су пресељене из неформалних насеља.
©UNOPS Serbia, Игор Павићевић

различитих социјалних група, који посебно погађа угрожене групе (нпр. стари у руралним подручјима, Роми, особе са инвалидитетом, вишеструко маргинализоване особе), с обзиром да су ове групе изложеније здравственим факторима ризика у Србији. Такође, степен интеграције здравствених и социјалних услуга на локалном нивоу је недовољан, што подразумева ограничен приступ дугорочној нези, збрињавању старих, палијативној нези, услугама менталног здравља, као и недовољно добро спровођење програма превенције и ограничен приступ здравственим установама у удаљеним и руралним подручјима. Поред доступности, различите групе имају различита искуства и када се ради о равноправности услуга и одсуству дискриминације, што значи да је неопходно додатно радити на унапређењу равноправности у здравственој заштити.

Поједине социјалне услуге су недовољне, у шта спадају и нега детета и подршка породици. Ово се посебно односи на децу без родитељског старања, која су изложена ризику од раздвајања породице, која су у систему социјалне заштите, и/или која живе у удаљеним или руралним подручјима. Ограничен приступ социјалним услугама и услугама дугорочног збрињавања доприноси нижој стопи учешћа жена на тржишту рада, зато што жене на себе преузимају неједнако велики део терета неплаћеног рада у домаћинству. Такође, жене, деца и Роми, као и тражиоци азила, избеглице, интерно расељена лица и мигранти који су преживели насиље и злостављање, немају једнак приступ квалитетним склоништима или услугама психосоцијалне подршке у зависности од тога где се налазе. Да би решила проблем неједнакости, Србија мора да сагледа и дру-

ге животне аспекте, а не само приход – мора да uklони сметње са којима су се грађани суочавали и пре пандемије, а које обухватају ограничен приступ услугама јавног здравља и информацијама, високе стопе насиља, занемаривања и злостављања, и различите препреке за достојанствен рад и социјалну заштиту. Поред овога, требало би ојачати и међуресорну сарадњу на националном нивоу. Маргинализоване социјалне групе (нпр. особе са инвалидитетом) имају ограниченији приступ услугама, док доступност услуга није сасвим усклађена са стандардима људских права или начелом по коме нико не сме бити изостављен.

Ресори задужени за образовање и развој вештина морају да реше проблем високе стопе незапослености међу младима и онима који су прекинули школовање, који указује на непоклапање између образовања/вештина које се стичу и оних које се траже за радна места. Кључно решење које ће грађанима гарантовати приступ економским могућностима, те самим тим и испуњенијем животу, јесте пун приступ формалном и неформалном образовању, дигиталној писмености и целоживотном учењу. У Србији, средње образовање није обавезно, док је стопа похађања предшколског васпитања и образовања, посебно стопа учешћа деце узраста од 3 године до поласка у основну школу још увек релативно ниска (76% у 2019/20. години, односно 76,6% у 2020/21. години⁸) у поређењу са другим европским земљама (у којима је просечна стопа учешћа деце наведеног узраста 93% у 2020 години). Иако је у Србији укупна стопа учешћа у образовању висока, већа је ве-

8 Према подацима Републичког завода за статистику

роватноћа да припадници угрожених група неће похађати школу, или ће бити изложени сегрегацији. Стопа похађања обавезног основног образовања за ученике из ромских насеља је испод општег просека (92% наспрам 99%), а исто важи и за стопу завршавања основног образовања (64% наспрам 100%).

Стопа похађања средњег образовања је знатно нижа за децу из ромских насеља у односу на општи просек (28% наспрам 98%), док се исто може уочити и када је реч о стопи завршавања средњег образовања (61% наспрам 98%).⁹ Готово 5000 ученика се образује у школама за образовање ученика са инвалидитетом.¹⁰ Неједнак приступ образовању и ниска стопа школског успеха остављају штетне дугорочне последице по развој техничких и животних вештина грађана. Криза изазвана пандемијом COVID-19 указала је на неједнакости и ограничења постојећег система. За успех у учењу, запошљавању и остварењу могућности, пресудно је успоставити добру основу за учење и развој вештина, од најмлађег узраста до краја живота. Ово ће такође ојачати кохезију у заједници и солидарност између генерација.

Посебан фокус на рањивије групе је и даље потребан, у циљу осигурања да свако има једнака права на образовање, учење током целог живота и једнаке могућности да оствари свој пун потенцијал. © UNDP Serbia

9 MICS 2019

10 Национални извештај о инклузивном образовању, UNICEF Србија/ Министарство просвете, науке и технолошког развоја 2020.

Овај стратешки приоритет ће се остварити уколико Србија:

- 2.1 унапреди универзални и инклузивни приступ квалитетним здравственим услугама и социјалној заштити;
- 2.2 ојача образовање, стицање вештина и способности како би омогућила равноправне исходе за све; и
- 2.3 обезбеди да мобилност и демографска транзиција постану вектори позитивних промена и просперитета за све грађане.

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 3

Изградња поверења и узајамне одговорности путем владавине права и поштовања људских права и обавеза. Сврха овог стратешког приоритета је да изгради транспарентност, правичност, и делотворне системе који ће гарантовати већу равноправност и одсуство дискриминације за све грађане, а у циљу пуног уживања свих људских права. Прва два приоритета у оквиру ове сарадње – зелена, одржива и инклузивна економија, и друштво у коме су добробит, социјална правичност и људски потенцијал у средишту система, политика и пракси – зависе од делотворнијег управљања, ефикасније владавине права, и решености Србије да у потпуности прихвати и испуни преузете обавезе у области људских права. Делотворније спровођење приступа заснованог на људским правима, уз пуну посвећеност, такође ће помоћи очувању здравља, безбедности, достојанства и независности грађана, пружајући им могућност да учествују у својим заједницама, како у доба успеха, тако и у време кризе.

Србија мора да непрекидно ради на остварењу родне равноправности и сузбијању упорне дискриминације и искључивања одређених група (као што су Роми, особе са инвалидитетом, одређене подгрупе старих, тражиоци азила, избеглице, интерно расељена лица, мигранти, деца, млади и LGBTI особе). Док законодавни оквир у великој мери свима признаје права и заштиту, постоје недостаци у спровођењу тих одредби, који највише погађају рањиве групе. Стратегије, политике и праксе које

се баве овим недостацима и промовишу родну равноправност кључне су за ову сарадњу, као и остварење људских права за све, укључујући и тражиоце азила, избеглице, интерно расељена лица и мигранте. Једнако је важно и оснаживање носилаца права путем фокусирања на инклузивне и партиципативне исходе у областима социјалне заштите, здравља, образовања и запошљавања, као и већег учешћа носилаца права у цивилном друштву.

Јавно поверење и социјална кохезија ће се повећати уколико институције пружају делотворан одговор на потребе различитих социјалних група, као и ако се спроводи начело грађанског ангажовања, уз обнову фокуса на одговорност владе, транспарентност рада, и напредовање по заслугама. Одговорнији и транспарентнији системи управљања омогућиће делотворну и смислену интеракцију између институција и грађана. Грађанско ангажовање је пресудно за транспарентан рад институција и њихово позивање на одговорност, док су делотворне институције, које су усвојиле начела транспарентности, одговорности и владавине права, неопходне за боље грађанско ангажовање. Резултат овога ће бити инклузивне политике, закони, праксе и јавне услуге који су примењиви и у ванредним ситуацијама, као што су пандемија COVID-19 или кретања мешовитих група тражиоца азила, избеглица и миграната. Коришћење технологије за модернизацију јавног учинка и подршку дигиталном управљању учиниће јавне услуге делотворнијим и приступачнијим. Јавне набавке су кључни стратешки елемент за увођење ове политике у све ресурсе, и то у областима социјалне заштите, здравства, образовања, инфраструктуре и заштите животне средине. Унапређење ефикасности и транспарентности система омогућиће да се значајне финансијске уштеде из јавних набавки преузму у социјалне расходе, што ће подстаћи равноправност, поверење и грађанско ангажовање. Заједно, ови напори ће изградити поверење јавности у институције и владавину права. Ефикаснија владавина права, јавна одговорност, родна равноправност, оснаженост носилаца права и поштовање стандарда везаних за људска права, као и више ресурса добијених из одрживије и инклузивније економије, допринеће укупном унапређењу социјалне правде, социјалне укључености и политика за сузбијање дискриминације. Још једна покретачка снага овог приоритета односи се на јачање и напредак трансформативних процеса у областима независности правосуђа, медијских слобода и улоге демократских и независних институција, заједно са неговањем простора за

Друштво ће имати користи од неискоришћеног људског капитала кроз инклузију и интеграцију.
© UNHCR Serbia, Весна Лалић

грађански активизам. Коначно, јачање регионалне и прекограничне сарадње и сарадње преко административне линије, у духу добросуседских односа, представља важан елемент помирења како би се превазишло наслеђе прошлости и изградило поверење и узајамна одговорност. Овај приоритет ће се остварити јачањем регионалне сарадње и сарадње преко административне линије у областима управљања границама, безбедности, транзиционе правде, организованог криминала, економије и трговине, дигиталне агенде, као и питања жена и младих. Током кризе изазване пандемијом COVID-19, показало да су инклузивна регионална сарадња и сарадња преко административне линије пресудне за брзо и ефикасно решавање заједничких проблема. Што је најважније, овај приоритет ће подржати најновије (поновне) кораке ка реформама у оквиру европских интеграција и усаглашавања регионалних стандарда људских права и демократије.

Овај стратешки приоритет ће се остварити уколико Србија:

- 3.1 ојача владавину права и побрине се да сви грађани, а посебно најугроженији, имају корист од пуног поштовања свих људских права, родне равноправности, социјалне кохезије и оснажене владавине права у складу са преузетим обавезама, и
- 3.2 гарантује да сви грађани имају корист од делотворне управе и смисленог грађанског ангажовања.

Систем Уједињених нација је добро позициониран да пружи подршку Влади Србије за сва три стратешка приоритета. Подржаће Србију у заговарању и увођењу нових, зеленијих вредности, и пружиће стручно знање, развој капацитета и техничку помоћ за промовисање социјалне кохезије, као и правичног и одрживог раста који ће створити нове могућности за све и смањити изложеност ризицима и опасностима.

Систем Уједињених нација ће директно подржати институције на свим нивоима у изради јавних политика, развоју иновативних алата и изградњи капацитета, у циљу јачања транспарентности, правичности и делотворности, као и унапређења равноправног приступа квалитетним, интегрисаним и инклузивним услугама социјалне заштите, универзалним здравственим услугама, и квалитетном образовању. Поред овога, Уједињене нације ће наставити да подржавају Владу у даљем јачању владавине права и спровођењу међународних конвенција из области основних људских права, мира, правде и демократије. Допринеће стратешким приоритетима кроз активности заговарања које ће подржати посвећеност вредностима и начелима из ових области. Такође, Уједињене нације су у позицији да подрже дијалоге и иницијативе у региону и преко административне линије, као и да ојачају капацитете у области унутрашњих послова, што је пресудно за изградњу поверења и успешну регионалну сарадњу и сарадњу преко административне линије. Интервенције везане за развој капацитета биће саставни део заједничке стратешке визије, која ће узети у обзир институционалне, организационе и индивидуалне потребе свих релевантних партнера. Сарадња ће бити делотворна и наставиће да јача под следећим кључним претпоставкама:

a. Србија је и даље посвећена Агенди 2030 и делотворно ради на остварењу Циљева одрживог развоја, укључујући унапређење људских права и родне равноправности;

- b. Србија јача своје амбиције ка делимичној и потпуној декарбонизацији до 2030. и 2050;
- c. сви други развојни партнери координирано раде на остварењу ових приоритета;
- d. финансије за предвиђене интервенције су доступне, обезбеђене и одрживе; и
- e. национални капацитети за спровођење политичке визије и амбиција су доступни и ојачани, а предводе их релевантни владини механизми за координацију донатора.

Коначно, ниједан од три стратешка приоритета не односи се искључиво на један ресор или једну заинтересовану страну. Напротив, они представљају комбинацију промена и партнерстава која ће отворити пут за сарадњу између Србије и система Уједињених нација, у циљу опипљивог доприноса развојним приоритетима. За остварење предложених стратешких приоритета и Циљева одрживог развоја, од кључног значаја је стратешко и делотворно управљање пандемијом COVID-19 и напорима везаним за опоравак. Систем Уједињених нација ће настојати да одговори на потребу за прилагођавањем кризи изазваној COVID-19 и новом свету који је створила, истовремено радећи на ублажавању утицаја будућих сличних ситуација. Ово ће чинити путем изградње бољег друштва, убрзавања процеса реформи, неговања поверења и транспарентности, и подстицања одрживости, отпорности и кохезије у развојној визији Србије, као што је детаљно наведено у Социјално-економском плану за одговор на COVID-19.

Три стратешка приоритета ће се остварити путем осам исхода ове сарадње. Стратешки приоритет 1 се односи на три исхода (исходи 1.1, 1.2 и 1.3), стратешки приоритет 2 такође обухвата три исхода (исходи 2.1, 2.2 и 2.3), док стратешки приоритет 3 подразумева два исхода (исходи 3.1 и 3.2). Сви исходи и са њима повезани резултати детаљније су описани у тексту који следи. Индикатори за сваки исход наведени су у Матрици резултата (Анекс 3).

Партнерства

Систем Уједињених нација представља неутралног, нормативног и оперативног развојног партнера за Владу Србије. Кластери области ЕУ политика у процесу приступања Европској унији и Циљеви одрживог развоја су у великој мери усаглашени, и рад на остварењу Циљева одрживог развоја подржаће Србију у процесу европских интеграција. Овај Оквир сарадње заснива се на раду Уједињених нација са широким спектром заинтересованих страна. Надовезаће се на постојећа партнерства и стварати нова, ослањајући се на специфичне вештине и стручно знање свих ових организација и институција. Поред партнерства са органима власти на централном и локалном нивоу, специјализованим агенцијама и независним владиним канцеларијама, партнерства ће обухватити и следеће:

- 1.1** Цивилно друштво ће остати кључни партнер Уједињених нација у спровођењу Оквира сарадње. Сарадња ће се фокусирати на социјалну заштиту, климатске промене, смањење ризика од катастрофа, здравство и образовање, рад са младима, родну равноправност и оснаживање жена, борбу против насиља над женама, људска права, радничка права, и друге области.
- 1.2** Државе чланице Европске уније и Уједињених нација које имају представништва у Србији и активне су као развојни партнери.
- 1.3** Међународне финансијске институције као што су Светска банка, Европска инвестициона банка, Европска банка за обнову и развој, Међународни монетарни фонд, Француска агенција за развој и KfW Развојна банка, са којима Уједињене нације настоје да остваре заједничко разумевање и принципијелне инвестиције у вези са кључним развојним изазовима као што су климатске промене и социјална заштита;
- 1.4** Други регионални и међународни партнери, регионални механизми, и програми, као што су Организација за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС), Савет Европе, Централноевропски уговор о слободној трговини (*Central European Free Trade Agreement – CEFTA*), Регионална канцеларија за сарадњу младих (*Regional Youth Cooperation Office – RYCO*), Регионални савет за сарадњу (*Regional Cooperation Council – RCC*), и други тимови Уједињених нација у региону.
- 1.5** Приватни сектор – укључујући локалне компаније, међународне компаније, удружења послодаваца и трговинске коморе, који ће радити на развоју и промовисању иновативних решења за изазове у области одрживог развоја, на инвестицијама које помажу прелазак на одрживију производњу и чистије индустријске моделе, и на развоју нових вештина.
- 1.6** Медији, укључујући друштвене мреже, како би се проширило заједничко заговарање и преношење порука везаних за кључне области одрживог развоја и опоравка од COVID-19.
- 1.7** Академска заједница, како би се развили и тестирали друштвени и економски пилот пројекти, или како би се подржала сарадња у области анализе трендова и утицаја.

4.1.1 Стратешки приоритет 1: Србија користи пун потенцијал зелене, одрживе и инклузивне економије

Исход 1.1: Србија усваја и спроводи стратегије за сузбијање климатских промена и заштиту животне средине, којима се повећава отпорност заједнице, смањује угљенични отисак, и појачавају правичне добити инвестиција.

Исход 1.1 ће се остварити уколико се спроведу следеће мере:

- **Србија прелази на потрошњу енергије која је чистија, ефикаснија, и подстиче коришћење обновљивих извора:** Ова мера подразумева промовисање и подржавање коришћења обновљивих извора енергије на локалном нивоу, помоћу развоја регулаторних, административних, техничких и финансијских оквира који ће ово омогућити, као и помоћу снажнијих подстицаја за енергетску ефикасност.

Негативни ефекти транзиције на економију и на социјални статус предузећа и локалног становништва који ће директно бити погођени транзицијом су идентификовани и развијане су мере превенције и ублажавања ових ефеката. Ово ће захтевати сарадњу између државних и приватних мрежа за производњу и дистрибуцију енергије, те између произвођача и продаваца грејних система, као и повећање свести и подстицајне мере за становништво.

Подстицајне мере за банковни систем, грађевинску индустрију и власнике стамбених објеката са индивидуалним грејним системима биће подстрек за прихватање мера енергетске ефикасности и доведиће до промене горива и коришћења чистијих извора. Такође су потребне подстицајне мере усмерене на локалне актере, заједнице и појединце.

- **Градови спроводе стратегије за чист ваздух као саставни и систематски захтев урбаног развоја:** Изазови везани за загађење ваздуха и климатске промене међусобно су повезани. Тренутни обрасци производње и потрошње у Србији утичу на квалитет

Недостатак адекватног и доброг управљања отпадом, доводи до загађења земљишта, воде и ширења зараза.
© Ђорђе Костић / Shutterstock

Ваздуха, што има и прекограничну димензију, а истовремено доприноси и повећаним емисијама CO₂. Доносиоци одлука на локалном нивоу морају да развију стратегије засноване на чињеницама које ће се краткорочно, средњерочно и дугорочно бавити високом стопом загађења ваздуха. Ово захтева да се локални управљачки процеси и политике фокусирају на одрживост, као и да се усвоје решења која промовишу чист ваздух у ресорима грејања, одрживог саобраћаја, пољопривреде и отпада. Инклузивно, одрживо урбано планирање и развој усмерен на становништво доведиће до бољег квалитета ваздуха, те самим тим и до добробити и здравља свих грађана, а посебно оних који живе у градовима. Такође ће смањити здравствене трошкове и побољшати стање животне средине у градовима и предграђима.

- **Параметри прилагођавања климатским променама, енергетске ефикасности и утицаја на друштво и животну средину** (укључујући заштиту воде и земљишта уопштено, као и у условима неконтролисаног урбаног ширења; проблематику депоније и контаминираних зона, ерозије, поплава и буке) и **смањења ризика од катастрофа** (укључујући катастрофе које нису изазване променом климе, као што су земљотреси, техничко-технолошки удеси, људски фактор и сл.), представљају саставни део свих норми и стандарда у инфраструктури, како би се

повећала отпорност и смањиле емисије CO₂ уз превентивно интегрално деловање. Да би се ostvariо овај исход, у нормативне и регулаторне окви-ре за инфраструктуру, укључујући урбани развој, саобраћајну инфраструктуру, примарне делатности које су нарочито подложне утицају климатских промена и могућих катастрофа (пољопривреда, шумарство и водопривреда) и управљање и смањење свих врста загађења, морају се увести нискоугљенични стандарди и најбоље праксе везане за отпорност. Потребно је да се ово примени како на хоризонталну, тако и на вертикалну инфраструктуру, и јавну и приватну, и да се притом користе нове вештине и развијају нови ланци вредности за приватни сектор. Биће потребно надоградити или заменити одабрану постојећу инфраструктуру, или њоме другачије управљати, када се приближи крају свог економског циклуса, или ако то предвиђају хитне мере јавних политика. Нови инфраструктурни подухвати морају бити пројектовани, изграђени и вођени тако да буду отпорнији на предвиђене утицаје климатских промена и могућих катастрофа, што обухвата сва даља ширења урбаних центара. Како би се повећала отпорност, нова решења морају бити у складу с природом.

Такође, потребно је ојачати и проширити опсег националних стандарда и процеса, што обухвата и регулаторна и надзорна тела, у циљу утицања на одлуке о инвестицијама, постизања бољих резултата за уложени новац, и промовисања квалитетних инвестиција у инфраструктуру које ће остварити боље социјалне, економске и еколошке резултате. Ово ће захтевати ангажовање и координацију на нивоу креирања јавних политика, уз учешће државе, финансијских институција, и свих развојних партнера и инвеститора у Србији.

Имајући у виду све већи утицај климатских промена на јачину и учесталост катастрофа у Србији, управљање ризицима, онако како га предвиђа Сендаи оквир, постаје пресудно за остварење економичног и одрживог развоја усмереног ка грађанима. Јачање спреге између органа власти, људских права и животне средине, као и увођење начела родне равноправности у јавне политике у области

животне средине, успоставиће везу између све три димензије одрживог развоја.

- **Јачање отпорности заједница на катастрофе изазване климатским променама и човековим дејством:** Јачање отпорности заједница на катастрофе пре свега спасава животе и изворе прихода. Развој отпорности и прилагођавање на климатске промене посебно су важни за локалне и руралне заједнице које се ослањају на пољопривреду као на примарни извор прихода, јер су оне све рањивије на комбиновани утицај суша, поплава и других климатских појава. Такође, катастрофе остављају несразмерно штетне последице по ове заједнице, јер оне располажу ограниченим производним средствима за опоравак од кризе, и имају ограничен приступ системима за рано упозоравање. Пресудно је укључити саме заједнице у изградњу припремљености на катастрофе, укључујући и индустријске несреће (између осталог, путем покретања дијалога о националним политикама). Ово омогућава боље разумевање њихових конкретних потреба и пружање адекватног одговора, уз посебан осврт на потребе најугроженијих. У доба кризе изазване COVID-19, нарочито је важно изградити здравствену отпорност заједница путем јачања јавног здравља и система јавне заштите. Јачање физичког, менталног и друштвеног здравља заједнице омогућава бољу способност преживљавања, прилагођавања, и опоравка од катастрофе.

Ови резултати захтевају дугорочну визију и посвећеност свих политичких, економских и развојних актера, а криза изазвана COVID-19 је непријатан подсетник да дугорочна акција мора почети одмах. Овакве суштинске промене ће повећати отпорност, и отворити нове путеве и могућности за просперитет и добробит. Почетна претпоставка захтева суштинску промену перспективе на стратешком нивоу, коју ће пратити реформе које промовишу нискоугљенични развој на националном и локалном нивоу. Такође је важно спровести темељиту Анализу трошкова и користи за све будуће ситне и крупне инвестиције у инфраструктуру. **Ово ће се делимично постићи интегрисањем начела везаних за животну средину, климатске промене и здравље у ресорне стратегије и политике – пре свега у енергетику, рударство, саобраћај, инфраструктуру, грађевинарство, пољопривреду, и шумарство – током фаза осмишљавања и спровођења.**

ГРАФИКОН 2:

Теорија промене за исход 1.1

1.1**Србија усваја и спроводи стратегије за сузбијање климатских промена и заштиту животне средине, којима се повећава отпорност заједнице, смањује угљенични отисак, и појачава правичне добити инвестиција****Србија прелази на потрошњу енергије која је чистија, ефикаснија, и подстиче коришћење обновљивих извора****Градови спровode стратегије за чист ваздух у оквиру урбаног развоја****Климатске промене, отпорност и смањење ризика од катастрофа се уводе у јавне политике кроз инфраструктурне норме и стандарде****Заједнице су повећале отпорност на катастрофе проузроковане климатским променама и човековим дејством**

Претпоставка: Усвајање нове перспективе која промовише нискоугљенични развој; алтернативни (обновљиви) извори енергије су конкурентни угљу; међународни партнери који финансирају крупне инфраструктурне пројекте у Србији подржавају ову агенду; приватни сектор прихвата циљеве декарбонизације; приватни банкарски сектор и осигуравајућа друштва у потпуности учествују у променама; усвојен је правни оквир за финансирање, подстицајне мере, и спровођење.

Ризик: Делотворност иницијатива које зависе од понашања појединаца може бити ограничена.

Планирани допринос Уједињених нација

Заједно са својим партнерима из Владе и финансијским институцијама, Тим Уједињених нација у Србији ће подржати институције у Србији у следећем:

- Израда и спровођење снажнијег и амбициознијег стратешког оквира јавних политика за декарбонизацију до 2050. (укључујући и ревизију Национално утврђених доприноса до 2030.);
- Израда и спровођење националних и локалних стратегија за смањење емисија других загађивача и унапређење квалитета ваздуха;
- Спровођење амбициознијих циљева за смањење емисија CO₂ (и других загађивача ваздуха) и веће присуство природних угљеничних пречишћивача и резервоара;
- Унапређење коришћења обновљиве енергије и енергетске ефикасности на локалном нивоу и брзо спровођење промена у урбаној мобилности;
- Гарантовање правичне транзиције у којој најрањивије групе становништва неће бити изостављене;
- Увођење приступа за превенцију, смањење и управљање ризицима од катастрофа и јачање отпорности заједнице;

- Промовисање усвајања и бољег спровођења специфичних норми и стандарда за регулисање, планирање, спровођење, издавање дозвола, унапређење грађевинског фонда, одржавање и функционисање постојећих и нових инфраструктура и објеката;
- Спровођење обавеза Србије у односу на Сендаи оквир за смањење ризика од катастрофа, у области економског опоравка, доброг управљања и социјалне правичности.

На локалном нивоу, Тим Уједињених нација у Србији ће пружити техничку помоћ, изградњу капацитета, иницијативе везане за заговарање и оперативну подршку за следеће:

- Подршка стратегијама заснованим на чињеницама које подразумевају вишересорни приступ у спровођењу и ширењу локалних стратегија за управљање ризицима од катастрофа и изградњу отпорности;
- Јачање локалних капацитета за решавање кризе уз обављање својих свакодневних функција, што подразумева и њихову способност да одговоре на потребе угрожених група становништва у ситуацији катастрофе;

- Развој локалних стратегија за квалитет ваздуха;
- Примена решења у складу са природом, посебно у густо насељеним урбаним срединама;
- Ширење обухвата постојећих интервенција за смањење ризика од катастрофа и прилагођавање климатским променама; и
- Јачање знања и информисаности у циљу смањења ризика од ширења загађивача тла, као и боље управљање пестицидима и вештачким ђубривима, што обухвата празне амбалаже од пестицида и пластику у пољопривреди.

Овај приступ ће бити допуњен координаторском улогом Тима Уједињених нација и олакшавањем сарадње са различитим заинтересованим странама, како би се обезбедило да одговор на COVID-19 и мере за подстицај опоравка, допринесу усвајању јавних политика, решења и технологија које су повољне са аспекта климатских промена и животне средине. Тим Уједињених нација ће и даље подржавати Србију у спровођењу обавеза везаних за Споразум енергетске заједнице и Зелену агенду за Западни Балкан. По потреби, Тим Уједињених нација ће омогућити приступ заједници знања и експертизе на регионалном и глобалном нивоу.

ГРАФИКОН 3:

Усклађеност исхода 1.1 са Циљевима одрживог развоја, преговарачким поглављима Европске уније и националним приоритетима и његов допринос

Исход 1.1 Србија усваја и спроводи стратегије за сузбијање климатских промена и заштиту животне средине, којима се повећава отпорност заједнице, смањује угљенични отисак, и појачавају правичне добити инвестиција

Циљеви одрживог развоја:

Кластер области ЕУ политика у процесу приступања:

15: Енергетика; 21: Трансевропска мрежа; 27: Животна средина и климатске промене

Области Националног инвестиционог плана:

Обновљива енергија и енергетска ефикасност

Агенције Уједињених нација које учествују:

FAO, ITU, C3O, UNDP, UNDRR, UNECE, UNEP, UNESCO, UNFPA, UN Habitat, UNICEF, UNIDO, UNOPS

Партнерства за исход 1.1:

- Партнери у оквиру владе (Министарство културе и информисања; Министарство за заштиту животне средине; Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде; Министарство рударства и енергетике; Министарство економије; Министарство финансија; Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре; Министарство здравља; Министарство унутрашњих послова; Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог; Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва; Републички секретаријат за јавне политике; Покрајински секретаријат за урбано планирање и заштиту животне средине; Канцеларија за управљање јавним улагањима; Развојна агенција Србије; Стална конференција градова и општина; Републички хидрометеоролошки завод; Институт за јавно здравље Србије са мрежом института за јавно здравље, и општине)
- Произвођачи електричне енергије у државном и приватном власништву
- Организације цивилног друштва, укључујући и организације које подржавају одрживи развој, заштиту животне средине и родну равноправност
- Медији
- Академска заједница и универзитети
- Глобални фонд за животну средину (*Global Environment Facility – GEF*), Енергетска заједница, Регионални савет за сарадњу, Зелени климатски фонд, Фонд за адаптацију, и Француска развојна агенција
- Међународне финансијске институције (нпр. Међународни монетарни фонд, Светска банка, Европска банка за обнову и развој, Европска инвестициона банка, Развојна банка Савета Европе, KfW развојна банка), Народна банка Србије и комерцијалне банке

Исход 1.2: Природним и културним ресурсима се управља на одржив начин

Овај Исход захтева прелазак на одрживије управљање природним ресурсима и културном баштином, тако да се ресурси више не користе краткорочно, него да се омогући њихова дугорочна заштита и одржива употреба. Ово ће временом довести до дугорочног богатства и међугенерациске солидарности, која узима у обзир потребе будућих генерација.

Исход 1.2 ће се остварити уколико се спроведу следеће мере:

- **Унапређена и проширена заштита екосистема, природних ресурса и биодиверзитета:** Потребно је вредновати и одрживо користити екосистеме, природне ресурсе и биодиверзитет, са дугорочном перспективом. Сви копнени и водени екосистеми морају

уживати додатну заштиту у виду обнове, контроле штете и одрживог управљања. На нивоу заједнице, одрживо управљање шумама може да позитивно утиче на животни стандард, стицање прихода, запошљавање и могућности за рекреативне активности. На нивоу животне средине, заштита шума ће допринети очувању биодиверзитета, већој секвестрацији угљеника и бољем квалитету ваздуха. Потребно је обратити посебну пажњу на загађење тла, и рехабилитацију (и заштиту) деградираних земљишта, као и на заштиту генетских ресурса. Такође, потребно је применити начела одрживог управљања поплавама приликом управљања подручјима изложеним ризику од поплава и обнове подручја која су оштећена у поплавама. Ово ће смањити губитак биодиверзитета, обновити деградирани станишта, и оптимизовати могућности за зараду и добробит људи. Јавне политике морају да подвуку ефикасно коришћење

ресурса као основно начело одрживости. Заштита од загађења и рационалнија употреба природних ресурса повећаће отпорност, подстаћи ће одрживију производњу и потрошњу, и допринеће „зеленијој“, инклузивној економији. Кључни природни ресурси у Србији обухватају воду, ваздух, земљиште и шуме. Усвајање бољих политика за управљање отпадом ће минимализовати количину отпада, смањити употребу сировина, и побољшати економичност уклањања безбедног отпада. Боље стратегије за управљање отпадом такође ће минимализовати ризик који опасан отпад представља по људско здравље и животну средину у Србији, и створиће нове економске могућности и радна места. Боља прекогранична сарадња везана за воду, укључујући и наглашавање везе између воде и здравља, гарантује заштиту и одрживо управљање водним ресурсима у виду сарадње.

- **Институције и заједнице управљају културним и историјским ресурсима на начин који оптимизује дугорочну социјалну и економску корист за све, истовремено чувајући вредност ресурса:** Србија има изобилје културних и историјских ресурса, а они

ће и убудуће бити важан развојни адут земље у погледу економских могућности, укључујући развој локалног и међународног туризма у подручјима ван Београда. Успон одрживог културног и еколошког туризма довешће до социјалних и економских користи за локалне и руралне заједнице, као и за животну средину.

Боља заштита и очување културних и природних ресурса, као и обнова биодиверзитета, имаће благотворан утицај на развој земље. Довешће до стварања нових радних места и оптимизоваће дугорочну социјалну и економску корист. **Да би се осигурао овакав напредак, те самим тим и одрживи резултати, од пресудног је значаја обезбедити финансије.** Иницијативе везане за овај исход имаће у виду изворе прихода оних који зависе од природних ресурса, као што су сиромашни у руралним срединама, и гарантоваће праведну транзицију на одрживе и иновативне алтернативе. Дугорочни трошкови и користи ће се анализирати, разматрати и финансирати из ове перспективе, док ће краткорочне акције бити прилагођене тако да минимализују негативне утицаје. Решавање ових изазова захтева нов начин размишљања и учешће целог друштва.

ГРАФИКОН 4:

Теорија промене за исход 1.2

1.2 Природним и културним ресурсима се управља на одржив начин

Србија штити екосистеме, природне ресурсе и биодиверзитет

Институције и заједнице управљају културним, историјским и природним ресурсима у циљу оптимизације дугорочних социјалних и економских користи за све

Претпоставке: Делотворна сарадња између свих заинтересованих страна помоћу снажног механизма за међуресорну и институционалну координацију; довољно средстава на располагању; установе које се баве управљањем културним и историјским ресурсима усклађују свој рад са туризмом и регионалним иницијативама.

Ризици: Активности које штите употребу природних ресурса могу да негативно утичу на изворе прихода особа које зависе од тих природних ресурса; лица и компаније не мењају своје понашање, упркос подстицајима или алтернативама; брзина спровођења ће бити спорија од брзине трошења ресурса.

Планирани допринос Уједињених нација

На стратешком нивоу, Тим Уједињених нација у Србији ће пружити подршку националним и локалним институцијама и заједницама у Србији да:

- Развију и ојачају координирано доношење и спровођење јавних политика заснованих на чињеницама у области одрживог управљања природним и културним ресурсима;
- Усвоје одговарајуће стратегије и планове за управљање локацијама, како би се обезбедила равнотежа између заштите, очувања и промовисања ресурса српске природне, културне и историјске баштине;
- Усвоје, прилагоде и развију одрживе економске активности и производне праксе у складу са природом, у ресорима руралне пољопривреде, шумарства, водопривреде и туризма;

- Развију стратегије и прописе који ће подстаћи дигиталну трансформацију ресора као што су пољопривреда и туризам;
- Створе иновативна партнерства између више заинтересованих страна за спречавање, смањење и праћење загађења животне средине, што ће допринети бољем здрављу свих грађана;
- Негују јавно-приватна партнерства; и
- Уведу образовне програме и начела рехабилитације урбаних пејзажа у процесе управљања градовима.

Овај комбинавани приступ ће гарантовати бољу превенцију деградације животне средине, што ће донети вишеструку корист и грађанима и животној средини, и сад и убудуће, уз континуиран развој отпорности.

ГРАФИКОН 5:

Усклађеност исхода 1.2 са Циљевима одрживог развоја, преговарачким поглављима Европске уније и националним приоритетима и његов допринос

Исход

1.2

Природним и културним ресурсима се управља на одржив начин

Циљеви одрживог развоја:

Кластер области ЕУ политика у процесу приступања ЕУ, кластер 4:

27: Животна средина и климатске промене

Области Националног инвестиционог плана:

Зелени послови, пољопривреда

Агенције Уједињених нација које учествују:

FAO, ITU, UNDP, UNECE, UNEP, UNESCO, UN Habitat, UNOPS

Партнерства за исход 1.2:

- Партнери у оквиру владе (Министарство за заштиту животне средине; Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде; Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре; Министарство културе и информисања; Министарство просвете, науке и технолошког развоја; Министарство трговине, туризма и телекомуникација; Министарство за бригу о селу; Министарство омладине и спорта; Министарство спољних послова; Министарство финансија; Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва; Републички секретаријат за јавне политике; Агенција за заштиту животне средине; Развојна агенција Србије; Стална конференција градова и општина; Републички завод за статистику; Републички геодетски завод; Завод за заштиту природе Србије; Републички завод за заштиту споменика)
- Организације цивилног друштва, укључујући и организације које подржавају одрживи развој, промоцију културе и популаризацију науке, заштиту животне средине, рурални развој, омладину и родну равноправност
- Медији
- Академска заједница и универзитети

Исход 1.3: Правичне економске прилике и могућности за запошљавање се подстицху путем иновација

Успешно остварење овог исхода захтева да се јавне политике и прописи реформишу тако да омогуће боље услове за правичан, иновативан и инклузиван економски развој, који ће заузврат подстаћи ресурсе да пређу на циркуларни нискоугљенични развој, повећати конкурентност приватног сектора и трговине, и створити радна места за достојанствен рад. Промена начина производње, потрошње и трговине повећаће конкурентност економије, стимулисаће иновације и створиће нове могућности за стицање прихода. Већи број грађана уживаће очекивану корист од раста уколико економски развој Србије буде одржив, правичан и разноврстан. Овај исход ће се остварити ако се спроведу следеће мере:

- **Приступ локалних развојних стратегија заснован је на специфичним потребама сваке области и бави се највећим изазовима везаним за развој руралних подручја:** Изазови обухватају недостатак услуга, старење, депопулацију, и слабе економске могућности. Како би рурална подручја постала боља места за успешан живот – и како би се развиле економске могућности

изван градских центара – кључно је подржати рурални развој усмерен на унапређење основних услуга, инфраструктуре, економије, хране и пољопривреде. Ови напори огледају се у активностима као што су развој мањих пољопривредних газдинстава, инклузивно унапређење извора зараде за жене и мушкарце у руралним подручјима, јачи финансијски подстицаји за компаније на чијем су челу жене и млади, и јачање конкурентности пољопривредно-прехрамбеног ресурса путем модернизације тржишног ланца.

- **Већи удео циркуларних економских активности; циркуларна, нискоугљенична економија постаје извор могућности, а не ограничења:** Ревизија стратешког, регулаторног и финансијског оквира за мала и средња предузећа стимулисаће раст, иновације и стварање нових радних места. Мала и средња предузећа нису довољно укључена у ланац вредности и тржишта, али такође је неопходно унапредити њихову конкурентност како би могла да имају корист од регионалних трговинских могућности које отвара Инвестициони план Европске уније. Поједностављене процедуре, бољи приступ информацијама, иновативне технологије и финансирање оснажиће мала и средња предузећа путем јачања њихове конкурентности и продуктивности.

Већа доступност иновативних и разноврсних финансијских и банковних инструмената (фискална средства, осигурање и инвестиције) за подршку динамичном развоју зелене, циркуларне економије, као и одговарајући институционални и регулациони оквир, створиће повољну средину која ће привући приватни капитал и стране инвестиције, и подржати правичну трговину.

- Поштена и уравнотежена расподела користи од науке, технологије и иновација између мушкараца и жена:** Србија улаже знатно мање средстава у науку и истраживање у поређењу са земљама Европске уније, а финансирање иновативних компанија и стартапа предузећа још увек је недовољно. Кључно је да јавне институције и приватни сектор јачају људске, институционалне, истраживачке и развојне капацитете, путем улагања у науку, технологију и иновације. Активности чији је циљ јачање људског капацитета морају да смање јаз између мушкараца и жена у МИНТ областима (математика, инжињерство, наука и технологија) и дигитализацији, путем промовисања формалног и неформалног МИНТ образовања за девојчице и жене, и путем подршке запошљавању жена у МИНТ областима, тако што ће се смањити родно заснована дискриминација приликом запошљавања, каријерног напредовања, и разлике у платама.
- Равноправан приступ могућностима за достојанствено запослење и правичну конкурентну трговину за све:** Делотворно спровођење програма за диверзификацију и дигитализацију одабраних економских ресурса помоћи ће да се стратешки фокус усмери на младе, жене и угрожене групе. Економски раст заснован на иновацијама и циркуларности, унапређене јавне политике, и изграђени капацитети на тржишту рада за бављење суштинским узроцима слабијег економског учешћа младих и жена како у приватном, тако и у јавном сектору, доведиће до стварања нових могућности за достојанствено запослење, посебно за младе и жене. Успостављање широких партнерстава између јавног и приватног сектора у циљу повећања стопе запослености младих помоћи ће младима да неометано пређу са школовања на рад. Циљани програми за запошљавање угрожених група (нпр. Роми, особе са инвалидитетом,

том, тражиоци азила, избеглице, мигранти и интерно расељена лица) помоћи ће припадницима ових група да постану активни и доприносећи чланови друштва. Већа запошљивост радне снаге (посебно младих) и бољи услови рада такође ће пружити одговор на један од кључних узрока миграције.

Остварење ових резултата захтева промовисање правичног и инклузивног економског раста, раздвојеног од притисака на животну средину, који обухвата различите групе становништва и различита географска подручја.

Потребна је оптимална мешавина подстицаја, стимулативних програма и тржишних сигнала како би се покренула динамичнија, растућа економија праћена стварањем достојанствених радних места. Да би се подржао овај исход, неопходно је ојачати капацитете јавних институција за прикупљање, анализу и доступност квалитативних података разврстаних по категоријама из области економског развоја, трговине, развоја приватног сектора и инвестиција.

Очекује се да ће учешће Србије на Заједничком регионалном тржишту отворити нове прилике за предузетнике и створити нова радна места која ће укључити жене и младе.

Енергетска транзиција ће бити највећи социо-економски изазов - али и прилика - у предстојећим годинама.
© UN Serbia, Ђорђе Новаковић

ГРАФИКОН 6:

Теорија промене за исход 1.3

1.3 Правичне економске прилике и могућности за запошљавање се подстичу путем иновација

Локалне стратегије развоја усвајају развојни приступ фокусиран на подручја

Већи проценат економских активности постаје циркуларан, што подразумева промену нашег начина производње, потрошње и трговине

Од науке, технологије и иновација подједнако имају користи и мушкарци и жене

Жене и мушкарци имају приступ могућностима за достојанственије запослење и правичној конкурентној трговини

Претпоставке: Промена перспективе тако да се циркуларна и нискоугљенична економија доживљава као извор могућности, а не ограничења; доступност финансија; могућност да се активности прошире и на нове области, што је од кључног значаја.

Ризици: Приватни сектор је пресудан за ове напоре, и постоји ризик да неће у потпуности учествовати уколико не буде подстицајних мера за укључивање у развој зеленије економије.

Планирани допринос Уједињених нација

Тим Уједињених нација ће институцијама у Србији пружити савете у вези јавних политика и помоћи им у изградњи капацитета како би:

- Развиле и спровеле инклузивне јавне политике које су социјално, економски и еколошки одрживе, а воде ка стварању нових достојанствених радних места, посебно у приватном сектору;
- Подстакле развој екосистема за дигиталне иновације путем системски оснаженог институционалног приступа и прилагођених јавних политика;
- Промениле моделе за пружање услуга у кључним секторима путем дигитализације и веће ефикасности у циљу обнове и јачања економског учешћа група које су до сада биле изостављене;
- Решиле проблем кључних структурних препрека (укључујући дискриминаторне родне стандарде,

традиционално схватање родних улога, и неравноправну расподелу неплаћеног рада у домаћинству који по правилу више оптерећује жене него мушкарце) које утичу на ниску стопу жена у радној снази;

- Допринеле унапређењу квалитета радних места и уживању савремених радних права, са посебним освртом на несразмерно погођене групе, као што су Роми;
- Јачале ефикасност регионалних платформи и промовисале учешће Србије у регионалним и међународним платформама – укључујући Регионални савет за сарадњу и Светску трговинску организацију – како би се оснажила економска сарадња путем унапређења трговинских политика;
- Изградиле капацитет институција на тржишту рада и ојачале њихове везе са образовним системом зарад стварања могућности за достојанствен рад младих;

- Спровеле програм запошљавања за несразмерно погођене групе, као што су Роми; и
- Решиле проблеме укључивања и оснаживања малих пољопривредних произвођача и породичних газдинстава у ланцу вредности, чиме ће се побољшати њихови изгледи на руралном тржишту рада, и отворити приступ знању и новим механизмима који омогућавају излазне и улазне стратегије, са посебним освртом на приступ земљишту за младе пољопривреднике.

Тим Уједињених нација у Србији ће нарочито подржати заједнице и сарађивати са приватним сектором у циљу:

- Јачања њихових капацитета за прилагођавање у руралним и градским подручјима и промовисања нових могућности за микро предузећа, мала предузећа и самозапошљавање;

- Препознавања нових извора раста који морају бити зелени и инклузивни, што обухвата подршку приступу регионалним и глобалним тржиштима;
- Промовисања критеријума и интегрисаних система за одговорно запошљавање и достојанствен рад; и
- Јачања конкурентности пољопривредно-прехрамбених предузећа да би се омогућио њихов приступ локалним и међународним тржиштима.

Ове мере подржавају економски опоравак Србије од последица COVID-19.

ГРАФИКОН 7:

Усклађеност исхода 1.3 са Циљевима одрживог развоја, преговарачким поглављима Европске уније и националним приоритетима и његов допринос

Исход 1.3

Правичне економске прилике и могућности за запошљавање се подстичу путем иновација

Циљеви одрживог развоја:

Кластер области политика ЕУ у процесу приступања 3 и 4:

19: Социјална политика и запошљавање; 20: Предузећа и индустријска политика; 25: Наука и истраживање; 27: Животна средина и климатске промене

Области Националног инвестиционог плана:

Иновације; рад са младима; рад и запошљавање; зелена радна места; дигитализација; пољопривреда

Агенције Уједињених нација које учествују:

FAO, ILO, ITU, UNCTAD, UNDP, UNECE, UNEP, UNESCO, UNFPA, UN Habitat, UNHCR, UNICEF, UNIDO, UNOPS

Партнерства за исход 1.3:

- Партнери у оквиру владе (Министарство културе и информисања; Министарство финансија; Министарство економије; Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде; Министарство за бригу о селу; Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања; Министарство омладине и спорта; Министарство трговине, туризма и телекомуникација; Фонд за иновациону делатност; Републички секретаријат за јавне политике; Национална служба за запошљавање; Привредна комора; Канцеларија за управљање јавним улагањима; и Развојна агенција Србије)
- Удружење послодаваца Србије
- Приватни сектор, укључујући међународне приватне компаније и локална предузећа
- Међународне финансијске институције (нпр. Међународни монетарни фонд, Светска банка, Европска банка за обнову и развој, Европска инвестициона банка, Развојна банка Савета Европе и KfW развојна банка)
- Организације цивилног друштва, укључујући и организације које подржавају одрживи економски развој, локални развој, економске трансформације, иновације и родну равноправност
- Светска трговинска организација
- Регионални савет за сарадњу

4.1.2 Стратешки приоритет 2: Добробит, социјална правичност и људски потенцијал налазе се у средишту система, политика и праксе

Исход 2.1: Унапређен је универзалан и инклузиван приступ квалитетним здравственим услугама, социјалним услугама и услугама заштите

Успешно остварење овог исхода захтева кораке који ће обезбедити испуњавање основних права и потреба свих грађана Србије, а посебно припадника група које су до сада биле изостављане – као што су деца, млади, жене из руралних заједница, жене у репродуктивном добу, особе које су преживеле родно засновано насиље, израбљивање и злостављање, особе са инвалидитетом, стари, тражиоци азила, избеглице и мигранти, интерно расељена лица, LGBTI особе, и други. Да би ове особе постале доприносиоци чланови друштва, потребно је унапредити њихов приступ здравственим услугама и побољшати им укупне услове живота. Ово је пресудно за економски успех и људски развој, као и за то да сви грађани живе испуњеним животом. У окви-

ру овог исхода, кључну улогу тумачи урбани развој, односно просторни и урбанистички планови, под условом да се брижљиво и правично развијају и спроводе. Јавне услуге морају бити на приступачним географским локацијама, инфраструктура и опрема морају бити приступачни и инклузивни, и мора се омогућити урбана мобилност. Интегрисане здравствене и социјалне услуге на локалном нивоу посебно ће помоћи онима који живе у удаљеним и руралним подручјима.

Овај исход ће се остварити уколико се спроведу следеће мере:

- **Јачање и ширење капацитета, квалитета и флексибилности јавног здравственог система, као и приступа здравственим услугама – укључујући и услуге везане за ментално здравље и злоупотребу наркотика – на родно осетљив начин заснован на људским правима, који ће обухватити и широк спектар особа са посебним потребама и животним околностима:** На националном и локалном нивоу и у заједницама, јачају се и промовишу услови за здравије животне стилове.
- **Подршка инклузивним услугама социјалне заштите које су проширене тако да гарантују боље животне услове за све и већу отпорност на поремећаје:**

Циљ је да се уклоне мањкавости у пружању и квалитету подршке старима, као и корисницима услуга дугорочног збрињавања, социјалног становања и живота у заједници, старатељских услуга, и услуга психосоцијалне подршке. Ово захтева јачање услуга које се пружају у заједници, као и бољу међуресорну сарадњу између здравства и социјалне заштите. Такође подразумева смернице за услуге које се пружају у заједници, и подршку при усклађивању ових услуга са стандардима у области људских права, што обухвата и развој социјалног становања и пружање услуга тражиоцима азила, избеглицама и мигрантима у Србији.

- **Државне институције и организације цивилног друштва гарантују превенцију и бољи приступ квалитетним, родно осетљивим услугама за особе које су преживеле насиље, израбљивање и злостављање:** Све иницијативе садрже родну димензију, док је само унапређење родно осетљивих услуга обухваћено засебним резултатом.

За остварење овог исхода потребне су мере које ће:

- Ојачати и увести иновативне идеје у законодавни, регулаторни и финансијски оквир за здравствену и социјалну заштиту који је усмерен ка грађанима и њиховим правима;
- Повећати број запослених у здравству и социјалној заштити, и унапредити њихове компетенције и вештине за пружање услуга;
- Побољшати прикупљање, раздвајање по категоријама и анализу података, за потребе бољег стратешког праћења и доношења одлука, и гарантовати укључивање група у најнеповољнијем положају;
- Анализирати вредност услуга у односу на потребе; и
- Отворити дијалог са општом јавношћу и специфичним циљним групама у вези кључних тема које се тичу превенције насиља, здравих животних стилова, безбедности у саобраћају и социјалне заштите, укључујући објашњавање ризика.

ГРАФИКОН 8:

Теорија промене за исход 2.1

2.1 Унапређен је универзалан и инклузиван приступ квалитетним здравственим услугама, социјалним услугама и услугама заштите

Већи број људи је покривен универзалним здравственим осигурањем, укључујући ментално здравље и превенцију злоупотребе наркотика, и има здравији стил живота

Проширене и иновативне услуге социјалне заштите се подржавају ради обезбеђења бољих услова за живот

Државне институције и организације цивилног друштва обезбеђују успешну превенцију и унапређен приступ родно осетљивим услугама за особе које су преживеле насиље, израбљивање и злостављање

Претпоставке: Унапређено прикупљање и анализа података; услуге су интегрисане у постојеће системе/моделе/иницијативе за одрживо спровођење.

Ризици: Недостатак финансија ограничава могућност проширења иницијатива, што спречава утицај на националном нивоу; поједини грађани не мењају своје понашање тако да живе здравијим животним стилем; тешко се добија акредитација за неформалне или алтернативне услуге које пружају невладине организације.

Планирани допринос Уједињених нација

Тим Уједињених нација у Србији ће подржати доношење и спровођење јавних политика и институционалних реформи које ће:

- Остварити универзалну и инклузивну здравствену заштиту за све, и омогућити приступ безбедним, квалитетним и приуштивим здравственим услугама, лековима и вакцинама;
- Пружати правичније и квалитетније здравствене и социјалне услуге, посебно припадницима најрањивијих група;
- Путем кампања информисати ширу јавност о здравству и приступу здравственим услугама које пружа државни здравствени систем и које могу добити изван система;
- Унапредити међуресорну сарадњу између здравства и социјалног ресора и увести иновативне приступе у виду нових модела за дугорочно збрињавање (услуге које пружају подршку особама са инвалидитетом, старима и другим рањивим групама, на свим нивоима);
- Унапредити везе између услуга заштите и интегрисаних механизма и услуга социјалне заштите, уз фокус на опипљива побољшања у услугама и подршци за особе са искуством насиља у породици, жртве трговине људима, тражиоце азила, избеглице, интерно расељена лица и мигранте у рањивом положају, као и друге групе;
- Увести подстицајне мере за прелазак на активне животне стилове и вођење рачуна о здрављу; и

- Подржати опоравак здравственог система од пандемије COVID-19, али и помоћи институцијама у Србији да делотворније препознају и одговоре на ванредне здравствене ситуације, укључујући и COVID-19.

Тим Уједињених нација у Србији ће пружити подршку за изградњу капацитета у циљу:

- Бољег приступа инклузивним и квалитетним здравственим услугама, и бољег поступања према одређеним групама становништва, без дискриминације, посебно када се ради о репродуктивном здрављу;
- Јачања компетенција за спровођење националног програма електронског здравља (е-здравље);
- Развоја иницијатива које ће ојачати демографску отпорност заједница путем промовисања здравог старења и здравих животних стилова за све групе становништва; и
- Диверзификације пружања социјалних услуга на локалном нивоу.

Примери обухватају јачање услуга у заједници за старе; пружање смерница за услуге у заједници; јачање родно осетљивих услуга за породицу и алтернативне неге; развој социјалног становања; пружање услуга заштите мигрантима у рањивом положају путем локалних партнерстава за тражиоце азила, избеглице и интерно расељена лица; као и услуге везане за развој током раног детињства, и сексуално и репродуктивно здравље за младе и особе са инвалидитетом.

ГРАФИКОН 9:

Усклађеност исхода 2.1 са Циљевима одрживог развоја, преговарачким поглављима Европске уније и националним приоритетима и његов допринос

Исход 2.1 Унапређен је универзалан и инклузиван приступ квалитетним здравственим услугама, социјалним услугама и услугама заштите

Циљеви одрживог развоја:

Кластер тематских политика 2 и 3:

28: Заштита здравља и потрошача; 19: Социјална политика и запошљавање

Области Националног инвестиционог плана:

Здравље (укључујући и сексуално и репродуктивно здравље)

Агенције Уједињених нација које учествују:

IOM, ITU, СЗО, ОНЧР, UNDP, UNFPA, UN Habitat, UNHCR, UNICEF, UNODC, UNOPS, UN Women

Партнерства за исход 2.1:

- Партнери у оквиру владе (Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре; Министарство здравља; Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања; Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог; Министарство финансија; Министарство економије; Министарство за бригу о породици и демографију; Министарство за бригу о селу; Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва; Републички секретаријат за јавне политике; Институт за јавно здравље Србије са мрежом института за јавно здравље; Канцеларија за борбу против дрога; Агенција за акредитацију здравствених установа; Комесаријат за избеглице и миграције); пружаоци здравствених услуга и центри за социјални рад; локалне самоуправе
- Лекарска комора и професионална удружења медицинских техничара
- Организације цивилног друштва (укључујући организације које подржавају унапређење услуга социјалне и здравствене заштите, организације особа са инвалидитетом, организације жена, организације младих, организације националних мањина, организације које се боре за права других група изложених ризику)
- Међународне финансијске институције (укључујући Међународни монетарни фонд, Светска банка, Европска банка за обнову и развој, Европска инвестициона банка, Развојна банка Савета Европе и KfW развојна банка)
- Приватни сектор
- Глобални мултипартнерски фондови (укључујући Заједнички фонд за Циљеве одрживог развоја и Фонд за COVID-19)
- Академска заједница и универзитети
- Медији

Исход 2.2: Вештине, образовање и могућности су побољшани ради обезбеђења правичних исхода за све

Овај исход представља предуслов за то да сви грађани имају приступ једнаким могућностима и воде испуњене, продуктивне животе. Штавише, образовање оснажује људе, учећи их грађанским вредностима, социјално-емотивним компетенцијама и критичком размишљању, што је потребно да би активно допринели својим заједницама. Драматична промена околности у образовном систему током пандемије COVID-19 нагласила је преостале структурне недостатке у настојању да квалитетно образовање буде приступачно свима, без обзира на њихов положај. Такође је указала на нове потребе, и отворила нове могућности за брзо увођење паметне дигиталне агенде која је истовремено и безбедна и оснажујућа. Потребне су нове политике и иновативни напори за изградњу делотворних и флексиблиних стратешких веза између образовног система, тржишта рада и организација послодаваца и запослених, уз подизање стопе запослености и унапређење квалитета посла.

Исход 2.2 ће се остварити уколико се спроведу следеће мере:

- **Јачање формалног образовног система, укључујући средње стручне школе, као главног фактора који свој деци и младима отвара пут ка испуњеном животу:** Пресудно је омогућити приступ формалном и неформалном образовању и стицању животних вештина за сву децу која су изложена ризику да буду изостављена, а посебно децу са инвалидитетом и Роме. Такође је неопходно унапредити приступ квалитетном предшколском васпитању и образовању за сву децу, укључујући и децу са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и оснажити систем средњег образовања. Као и у другим ресорима, треба унапредити алатке и податке за праћење учинка образовног система и циљева учења, и проширити њихов обухват, како би се на основу тога обликовале политике и програми, и прилагођавале мере тако да у обзир узму социјално-економски положај ученика и разлике у резултатима учења у оквиру специфичних група. Коначно, потребно је испробати алтернативне моделе без нарушавања њихове финансијске одрживости, инклузивности или квалитета.

Премда је ово у последње време актуелна тема, обећање квалитетног образовања за све тек треба да се испуни. Посебно је важно ефикасно и правично коришћење ограничених финансијских ресурса, где процес планирања треба да пружи основ за припрему образовних буџета, и гарантује њихову дугорочну одрживост и усклађеност са приоритетима јавних политика. Ресурси проистекли из економског раста, већа свест међу носиоцима права о приступу квалитетном образовању, кључни помаи у јавним политикама, и развијенији капацитети институција омогућиће унапређење и остварење циљева образовања.

- **Више грађана има приступ неформалном образовању, стицању животних вештина и целоживотном учењу, што укључује дигиталну писменост и стицање нових вештина за повећање запошљивости:** Сви ће морати да постану прилагодљивији – системи образовања и обуке, тржиште рада, радници и радна места. Данас се вештине потребне за рад брзо мењају. Ово је резултат структурних промена, а посебно је наглашено у новонасталим околностима и ограничењима глобалне пандемије, као и у условима хитног сузбијања климатских промена. Целоживотно учење и развој вештина повећавају запошљивост радне снаге, и пресудан су фактор како би се структурне промене претвориле у могућност за све. Програми засновани на вештинама ће помоћи у развоју делотворних социјалних вештина, менталне отпорности и емоционалне добробити ученика. То су кључни заштитни фактори који су пресудни за промовисање здравог развоја. Биће неопходно и учешће приватног сектора, те на њега треба усмерити подстицајне мере за промовисање прерасподеле рада, поновног обучавања и мобилности, у сусрет структурним променама. Још једном, прикупљање и коришћење квалитетних и доступних података биће неопходно како бисмо успешно предвидели будуће потребе за вештинама, и у складу с тиме прилагодили јавне политике.
- **Смањен јаз у запошљавању између мушкараца и жена:** Оснаживање жена и девојчица, развој вештина и инклузивније родно осетљиве политике у више ресора довешће до веће запошљивости жена, као и веће политичке заступљености. Боља анализа тржишта рада и на њој засноване прогнозе формулисаће ефикасне, активне мере на тржишту рада за жене, младе и припаднике угрожених група становништва, укључујући избеглице.

ГРАФИКОН 10:

Теорија промене за исход 2.2

2.2 Вештине, образовање и могућности су побољшани ради обезбеђења правичних исхода за све

Формално образовање (укључујући и стручне школе) постаје кључни фактор који омогућава да нико не буде изостављен

Већи број људи има приступ неформалном образовању, животним вештинама и целоживотном учењу, укључујући дигиталну писменост

Оснаживање и развој вештина жена и девојчица доводи до правичног приступа економским и политичким могућностима

Претпоставке: Бољи подаци за доношење јавних политика на основу доказа; услуге интегрисане у постојеће системе/моделе/иницијативе за одрживи развој; доступни финансијски ресурси за ширење услуга; учешће удружења младих и организација цивилног друштва.

Ризици: Приватни сектор мора да се ангажује, као и да буде вољан да инвестира у стицање вештина и/или промену вештина својих запослених; одлив мозгова и наставак миграције младих у иностранство.

Планирани допринос Уједињених нација

Тим Уједињених нација у Србији ће подржати развој и спровођење јавних политика које:

- Унапређују приступ образовању и његов квалитет, уз посебан осврт на оснаживање младих и угрожених група, као и на премошћавање кључних јазова између мушкараца и жена;
- Јачају системски и институционални приступ развоју дигиталних вештина, уз фокус на развој људских капацитета и дигиталних вештина која ће створити једнаке могућности за жене и девојчице у МИНТ областима;
- Јачају способност система средње стручне спреме да понуди обуке за стицање вештина које су повезане са тржишним потребама растућег приватног сектора;
- Стварају нове могућности за упис вишег и стручног образовања за младе жене и мушкарце, у складу са бројем ученика који су завршили школу;
- Промовишу равноправно учешће жена у формалној економији;
- Подржавају Владу да унапреди запошљивост своје радне снаге у ширем контексту делотворних јавних политика на тржишту рада и уравнотеженог законодавства за заштиту запошљавања; и
- Наглашавају важност кохерентних јавних политика, уз начело учешћа целе Владе са свим заинтересованим странама, укључујући и приватни сектор, и уз јачање интеракције између света рада и света образовања и обуке.

Подршка Тима Уједињених нација у Србији огледаће се у изградњи капацитета, заговарању и техничкој помоћи у следећим областима:

- Подршка васпитно-образовним установама, укључујући и јединицама локалне самоуправе, да омогуће шире учешће деце у програмима предшколског васпитања и образовања;
- Јачање способности образовног система да пружи инклузивно и квалитетно образовање са стицањем релевантних животних и радних вештина, како би адолесцентима обезбедио неопходно знање и вештине за тржиште рада, чиме ће постати покретачи друштвених промена;
- Развој програма неформалног образовања који подржавају младе, одрасле, наставнике и старе у сти-

цању животних вештина, волонтирању, вршњачкој подршци, здравом старењу, дигиталној писмености, међугенерациској сарадњи и интеркултурализму;

- Развој и спровођење програма преквалификације који ће помоћи запошљавање и подстаћи развијање важних животних вештина међу младима;
- Развој дигиталних вештина и дигиталне писмености и обезбеђење приступа интернету свим генерацијама; и
- Унапређење и промовисање инклузивног приступа, политике и праксе у пружању подршке добробити деце, ученика и одраслих у систему образовања, посебно припадницима осетљивих друштвених група.

ГРАФИКОН 11:

Усклађеност исхода 2.2 са Циљевима одрживог развоја, преговарачким поглављима Европске уније и националним приоритетима и његов допринос

Исход 2.2

Јачање образовања, стицања вештина и способности како би се омогућили равноправни исходи за све

Циљеви одрживог развоја:

Кластер тематских политика 3:

19: Социјална политика и запошљавање; 26: Образовање и култура

Области Националног инвестиционог плана:

Развој у раном детињству; Образовање; Рад са младима

Агенције Уједињених нација које учествују:

FAO, ILO, ITU, OHCHR, C3O, UNDP, UNESCO, UNFPA, UN Habitat, UNHCR, UNICEF, UNODC, UNOPS, UN Women

Партнерства за исход 2.2:

- Партнери у оквиру владе (Министарство културе и информисања; Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања; Национална служба за запошљавање; Министарство просвете, науке и технолошког развоја; Министарство омладине и спорта; Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог; Канцеларија за борбу против дрога; Завод за унапређење образовања и васпитања; Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања; и Стална конференција градова и општина) и локалне самоуправе
- Независна тела, укључујући и Заштитника грађана и Повереника за заштиту равноправности
- Академска заједница и универзитети
- Организације цивилног друштва (укључујући организације која подржавају људска и мањинска права, права особа са инвалидитетом, популаризацију науке, образовање, уметност и спорт, демократске вредности, удружења жена, организације младих, организације мањина)
- Мултилатералне организације (укључујући Европску унију и Савет Европе) и билатерални партнери у оквиру Званичне развојне помоћи (*Official Development Assistance – ODA*), као што је USAID, који су активни у ресору просвете

Исход 2.3: Мобилност и демографска транзиција постају вектори позитивних промена и просперитета за све људе

Велики број међусобно повезаних фактора утиче на тренутне демографске трендове у Србији: низак наталитет (дугогодишњи негативан природни прираштај); негативна равнотежа миграције (већи број људи напушта земљу); миграција из села ка градовима; старење становништва. Истовремено, Србија је суочена са комплексним миграционим трендовима, и на унутрашњем и на међународном плану, што обухвата сталан прилив српских држављана-повратника (и добровољних и недобровољних), као и другог становништва са искуством миграције, укључујући појединце и заједнице који су били изложени негативним утицајима миграције. Комбинација ових фактора представља сплет јасних макроекономских изазова који утичу на економију и одрживост система здравствене и социјалне заштите, важне инфраструктуре и услуга, и то посебно у подручјима где је густина насељености ниска или у опадању, или где се јављају вишеструки проблеми везани за миграције. Ови проблеми се огледају у равнотежи доприноса и исплата, и солвентности пензионих фондова. Одговор на ове демографске трендове је сло-

жено питање – примера ради, одлука да се мигрира зависи од неколико фактора који обухватају сиромаштво, незапосленост и општи недостатак могућности, било стваран или умишљен. Мобилност и демографска транзиција могу постати вектори позитивних промена, бољег живота и просперитета, уколико се узроцима ових трендова приступи на следећи начин:

- **Изградња капацитета националних и локалних заинтересованих страна за израду и спровођење развојних и популационих политика заснованих на чињеницама:** Ово ће се остварити уколико се демографске политике и услуге за управљање демографским трендовима и миграционим питањима, које нуде национални и локални актери, ојачају и усмере на јасне развојне циљеве засноване на детаљним подацима о становништву. Неопходно је на свим нивоима унапредити капацитет за прикупљање и анализу података, предвиђање демографских промена и увиђање њихових последица, и потом развити одговор у виду јавних политика које су засноване на чињеницама и људским правима. Разумевање демографије је важно за просторно и урбанистичко планирање, и треба га узети у обзир да би се омогућила приступачност за све. Уколико се развијају на

инклузиван начин, ови планови могу имати позитиван утицај на мобилност становништва.

Средина повољнија за живот ће преокренути миграционе трендове, привући становнике, изградити радну снагу, и подстаћи туризам и инвестиције. За ублажавање могућих негативних последица по појединце, друштво, економију и животну средину, као и за коришћење развојних могућности које проистичу из демографских промена, потребне су вештине, алатке, политичка воља и јавна подршка.

Такође, потребно је управљати миграцијама на такав начин да сви имају корист од њих, што подразумева добро вођене локалне миграционе политике које су засноване на чињеницама и прилагођене ситуацији на локалу.

- Бољи исходи миграција захваљујући мобилности вештина, знања и капацитета:** Ово се може остварити путем промовисања мобилности, вештина, знања и компетенција прилагодљивих будућим променама као кључних параметара миграционих политика. Стварање могућности за образовање, запошљавање и економију – заједно са могућностима за заснивање породице и остварење личних потенцијала у сваком погледу живота – повећало би изгледе да се млади који живе у иностранству врате у Србију. Тражиоци азила, избеглице и мигранти би такође уживали подршку оваквих политика за учешће у локалном економском животу. Самим тим, ово би имало позитиван утицај на економски развој. Истовремено, свеобухватне локалне миграционе политике помоћи ће изградњу локалних средина које вешто управљају мобилношћу вештина, знања и капацитета.

- Жене и мушкарци свих генерација имају користи од јаче кохезије у заједници и културних веза:** Географске неједнакости између региона су велике, посебно када је реч о доступности радних места која су интересантна младима, као и о капацитету услуга здравствене и социјалне заштите. Уколико се не заустави, даљи пад популације може да додатно повећа неједнакости, јер ће остати мање људи који могу да покрену економски развој и допринесу социјалној сигурности неопходној да се збрине становништво које

стари. Криза изазвана COVID-19 разоткрила је ове неједнакости, али је и покренула снажне волонтерске активности, солидарност изван и у оквиру заједница, и нове трговинске могућности. За будућност Србије, од кључног значаја је створити могућности да младе генерације успешно живе на селу, што обухвата прелазак постојеће пољопривредне економије ка одрживој пољопривреди. Суштина овог циља је постарати се да угрожене групе становништва не трпе несразмерне последице демографских транзиција. Стога је неопходно приступити демографским изазовима на холистички начин, и изградити средину у којој су сви грађани потпуно интегрисани, укључујући и оне који су често искључени (као што су лица старија од 65 година, жене које се старају о домаћинству, особе са инвалидитетом), тако да као активни чланови друштва доприносе развоју својих заједница. Стављање грађана на прво место, подршка њиховим правима и изборима, и јачање родне равноправности допринеће већој социјалној кохезији и унапредиће продуктивност, тако да економија може да расте чак и када пада број становника. С друге стране, сложени обрасци миграције у Србији захтевају интензиван рад на социјалној кохезији, посебно у локалним заједницама које су нарочито погођене миграцијом. Ово подразумева борбу против ксенофобије, говора мржње и анти-мигрантских осећања, путем концентрисаних активности у заједници које ће бити отворени за све.

Добробит људи свих генерација и социјална правичност имају централну улогу у стварању отпорних и просперитетних заједница. © UN Serbia, Марија Пирошки

ГРАФИКОН 12:

Теорија промене за исход 2.3

2.3 Мобилност и демографска транзиција постају вектори позитивних промена и просперитета за све

Капацитети националних и локалних актера се јачају у циљу дефинисања и спровођења развојне и популационе политике засноване на чињеницама

Исходи миграција се унапређују путем мобилности вештина, знања и капацитета

Жене и мушкарци свих генерација имају користи од јаче кохезије у заједници и културних веза

Претпоставке: Локалне и националне власти су вољне да препознају, анализирају и разумеју миграцију и демографске промене, као и да спроводе политике које ће се бавити свим миграционим и демографским трендовима.

Ризици: Демографске промене се развијају брже од стратегија, политика и ресурса који би требало да реше овај проблем; наставља се миграција младих, висококвалификованих радника услед могуће либерализације визног режима; миграциони трендови се мењају нагло и драматично.

Планирани допринос Уједињених нација

Тим Уједињених нација у Србији ће пружити техничку помоћ и савете у вези јавних политика националној Влади и локалним самоуправама како би оне:

- Осмислиле и спровеле јавне политике засноване на чињеницама које ће претворити брзе демографске промене у позитиван развој и обновити демографску отпорност.

Тим Уједињених нација ће подржати институције у Србији да:

- Интегришу скуп развојних решења у популациону политику путем концентрисаних и координираних напора;
- Ублаже ризик везан за могућност да негативни демографски трендови буду бржи од спровођења стратегија и јавних политика које треба да на њих одговоре;
- Омогуће благовремено усвајање јавних политика заснованих на чињеницама, путем прикупљања података, праћења и анализе;

- Развију нове вештине и образовање, ради родно уравнотеженог оснаживања људи свих генерација, и као одговор на главне узроке депопулације, уз посебан осврт на младе;
- Створе услове да се грађани свих генерација више ангажују у заједници, уз јачање међугенерациске динамике, како би све заједнице уживале социјалну и економску корист;
- Смање јаз у пружању услуга тако да људи свих генерација имају једнаку корист; ово ће се постићи путем иницијатива које се баве депопулацијом из стратешког угла и рада са младима из мигрантских заједница, уз стручне обуке које се пружају у оквиру заједнице, приступ образовању и запошљавању за повратнике, као и одрживу реинтеграцију;
- Израде локалне миграционе политике које доприносе личном развоју и оснаживању миграната и њихових породица и заједница као развојних актера, путем иновација попут друштвених дознака, преноса вештина и повратничке миграције; и

- Промовишу социјалну кохезију како би се супротставиле проблемима попут ксенофобије и негативних мишљења и осећања према мигрантима/миграцији,

што треба да буде саставни део добро организованог управљања миграцијама у локалном власништву.

ГРАФИКОН 13:

Усклађеност исхода 2.3 са Циљевима одрживог развоја, преговарачким поглављима Европске уније и националним приоритетима и његов допринос

Исход 2.3 Мобилност и демографска транзиција постају вектори позитивних промена и просперитета за све људе

Циљеви одрживог развоја:

Кластери области тематских политика ЕУ 1 и 2:

18: Статистика; 24: Правда, слобода и безбедност; 28: Здравствена заштита и заштита потрошача

Области Националног инвестиционог плана:

Рад са младима; Популациона динамика; Рад и запошљавање; Дигитализација

Агенције Уједињених нација које учествују:

IOM, СЗО, UNDP, UNFPA, UN Habitat, UNHCR, UNICEF

Партнерства за Исход 2.3:

- Партнери у оквиру владе (Министарство културе и информисања; Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре; Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања; Министарство омладине и спорта; Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог; Министарство за бригу о породици и демографију; Министарство културе и информисања; Министарство просвете, науке и технолошког развоја; Министарство здравља; Министарство унутрашњих послова; Министарство за европске интеграције; Министарство економије; Министарство финансија; Канцеларија за дијаспору; Комесаријат за избеглице и миграције) и локалне самоуправе
- Независна тела, укључујући и Заштитника грађана и Повереника за заштиту равноправности
- Академска заједница и универзитети
- Организације цивилног друштва (нпр. организације која подржавају људска и мањинска права, одрживу миграцију, међугенерациске размене, права особа са инвалидитетом, удружења жена, организације младих, организације мањина)
- Мултилатералне организације (укључујући Европску унију и ОЕБС) и билатералне ODA партнере
- Међународне финансијске институције (нпр. Међународни монетарни фонд, Светска банка, Европска банка за обнову и развој, Европска инвестициона банка, Развојна банка Савета Европе и KfW развојна банка)

4.1.3 Стратешки приоритет 3: Изградња поверења и узајамне одговорности путем владавине права и поштовања људских права и обавеза

Исход 3.1: Сви људи, посебно угроженији, имају користи од остварења људских права, родне равноправности, социјалне кохезије и унапређене владавине права у складу са преузетим међународним обавезама

Циљ овог исхода је да обезбеди пуно уживање основних права и слобода свих група носилаца права, ојача родну равноправност, промовише социјалну кохезију, и оснажи владавину права. Исход је повезан са указивањем приоритета људским правима, родној равноправности, социјалној кохезији, владавини права и сузбијањем дискриминације у преузетим међународним обавезама Србије (укључујући и стандарде Уједињених нација, процес приступања Европској унији и регионалне оквири). Предвиђа спровођење ових приоритета у дело у сарадњи са различитим актерима – Влада и њени органи, цивилно друштво, правосуђе, међународни партнери, приватни сектор и заинтересоване стране на локалном нивоу.

Пошто је истинску равноправност могуће остварити искључиво путем потпуне реализације свих људских права и стандарда родне равноправности, овај исход је усмерен на унапређење јавних политика, пракси и капацитета везаних за сузбијање дискриминације, социјално укључивање и учешће свих носилаца права у Србији.

Јачање демократских процеса и положаја независних институција унапредиће владавину права, што је приоритетна обавеза у процесу придруживања Европској унији, као и предуслов за поштовање универзалних стандарда људских права и међународних стандарда везаних за родну равноправност, искорењивање

насиља над женама и оснаживање жена. Ово такође обухвата јачање интегрисаних институционалних капацитета за превенцију, заштиту и одговор на насиље над женама, транспарентност у области медијских слобода, и борбу против системске корупције, лажног информисања, запаљивих наратива и говора мржње, родних стереотипа и ксенофобије. Овај исход ће се остварити уколико се спроведу следеће мере:

- **Реформски процеси у области владавине права – који обухватају Владу, правосуђе и локалне самоуправе – бржи су, јачи и обухватнији; спровођење новоусвојених и будућих политика и стратегија је делотворно, а њихов утицај доноси корист свима, што води ка равноправном приступу и уживању грађанских, политичких, економских, социјалних и културних права, заједно са спровођењем препорука издатих од стране међународних тела и наведених у споразумима:** Нормативна начела и оквири су унапређени тако да су потпуно усаглашени са међународним стандардима људских права и препорукама Механизма за људска права упућених Србији, што учвршћује демократију. Ојачани су процеси који гарантују независност и делотворност правосудног система. Уз њихову непристрасност и интегритет, ово подржава владавину права и гарантује одсуство дискриминације у приступу правди и заштити људских права. Такође, ово обухвата системско вршење истрага, кривично гоњење, и извршење правоснажних пресуда. Изградња капацитета носилаца дужности на националном и локалном нивоу за спровођење владавине права, сузбијање дискриминације и заштиту људских права, оснажиће носиоце права и повећаће њихово поверење у Владу, укључујући и припаднике најмаргинализованијих група.
- **Реформски процеси, јавне политике и стратегије ојачаће начела родне осетљивости која оснажују жене и девојчице у политичком, економском и друштвеном животу:** Ово обухвата: 1) подршку политичким и економским телима за доношење одлука да постану инклузивна, родно уравнотежена и родно одговорна, као и да елиминишу стереотипе који штете лидерским положајима жена; 2) подршку промовисању владавине права и спровођењу релевантних међународних стандарда за родну равноправност и оснаживање жена; 3) доношење политика за достојанствен рад и социјалну заштиту

жена, које ће се бавити несразмерним уделом жена у неплаћеном раду у домаћинству и пружању неге, неједнаким примањима мушкараца и жена, као и заступљеношћу жена у организацијама, укључујући и синдикате.

Морају се предузети кораци за јачање интегрисаних институционалних капацитета за превенцију, заштиту и одговор на родно засновано насиље и насиље у породици, и пружање квалитетних основних и специјализованих услуга онима који су га преживели, уз указивање посебне пажње женама и девојчицама изложеним већем ризику.

- **Ојачани оперативни капацитети надзорних и независних тела, као и њихове функције праћења и извештавања.** Ово се односи на независне институције, као што су Заштитник грађана (Омбудсман), Повереник за заштиту равноправности, или Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, као и на активно праћење стања људских права које врши цивилно друштво. Такође, функционалност и квалитет рада Националног механизма за извештавање и праћење омогућиће укључење широког спектра актера у дијалог са Механизмима за људска права Уједињених нација, што ће представљати делотворан наставак процеса везаних за препоруке. Како би рад надзорних тела био ефикасан, ризици који прете људским правима морају бити видљиви, што захтева ангажовање организација цивилног друштва, правосуђа и Парламента, а посебно оних који заступају маргинализоване групе, да би се прикупиле информације са терена.

- **Националне институције су оснажене за бављење специфичним областима унутрашњих послова.** Ово подразумева унапређене институционалне и оперативне капацитете за сузбијање организованог криминала, укључујући и корупцију, тероризам, праће новца, трговину људима, ватреним оружјем, културним добрима и дрогом, као и кријумчарење миграната и избеглица. Ово такође подразумева превенцију апатридије, јачање правичног и ефикасног система за давање азила, и системе за управљање миграцијама који уважавају потребу за заштитом.

Ови напори ће помоћи реформске процесе и обезбедиће ефикасан институционалан одговор уз пуно поштовање људских права.

Криза изазвана пандемијом COVID-19 је појачала дугогодишње неједнакости, и потребно је на њих одговорити заједничком, усмереном и координираном системском акцијом која је родно осетљива, заснована на људским правима и никада не изоставља. Овај исход ће се остварити једино уз пуно ангажовање и Владе и организација цивилног друштва. Овакав приступ је већ више пута наглашен у бројним препорукама датим на основу прегледа Уговорних тела Уједињених нација, Специјалних процедура и Универзалног периодичног прегледа. За потребе спровођења и праћења ових препорука, Тим Уједињених нација у Србији је успоставио снажна партнерства са свим заинтересованим странама. Овај трансформативни процес почива и на јачању и унапређењу независности правосуђа, медијских слобода и улоге демократских и независних институција. Очекује се да ће већа оснаженост носилаца права и боље испуњавање стандарда људских права и родне равноправности, заједно са испуњавањем обавеза и изградњом капацитета носилаца дужности, довести до трансформативних промена ка истинској равноправности, социјалном укључивању и јавној одговорности за људска права и владавину права. Овај приступ ће омогућити Србији да се приближи истинској равноправности и изгради отпорније и кохезивније друштво.

Конференција Женске парламентарне мреже у Народној Скупштини Србије.
© UNDP Serbia

ГРАФИКОН 14:

Теорија промене за исход 3.1

3.1**Сви људи, посебно угроженији, имају користи од остварења људских права, родне равноправности, социјалне кохезије и унапређене владавине права у складу са преузетим међународним обавезама****Националне и локалне власти, укључујући правосудни систем, подржавају се у креирању и спровођењу политика којима се гарантују права за све****Надзорна и независна тела су ојачана у активностима праћења и извештавања****Јачи институционални и оперативни капацитети у области унутрашњих послова****Претпоставке:** Влада је посвећена реформским процесима у области људских права, родне равноправности и владавине права; цивилно друштво учествује на смислен начин; доношење и спровођење политика је у складу са људским правима и стандардима; институције су отворене за развој капацитета.**Ризици:** Слаба посвећеност и недостатак капацитета да се реформе спроведу до краја или да се усвоје и спроведу препоруке дате у прегледима.**Планирани допринос Уједињених нација**

Тим Уједињених нација у Србији ће подржати Владу и друге актере да:

- Уведу стандарде људских права и владавине права у складу са међународним обавезама и препорукама, укључујући и оне које се односе на родну равноправност и начело да нико не сме бити изостављен, у доношење и спровођење јавних политика, уз пуно учешће носилаца права и цивилног друштва;
- Отворе простор за будућа унапређења уживања људских права, безбедности и равноправности за све маргинализоване или искључене групе, а посебно за особе са инвалидитетом, LGBTI особе, младе, Роме, бранитеље људских права и медијске раднике, мигранте и избеглице, жене и девојчице изложене вишеструкој дискриминацији, и друге групе носилаца

права суочене са ризиком од насиља, искључивања и дискриминације, које такође могу укључити старије особе, националне и етничке мањине, људе који живе с HIV-AIDS и остале;

- Подрже независност и делотворност правосуђа, и рад судова и јавних тужилаштава у кривичним поступцима, у циљу решавања проблема структурних недостатака и узрока неједнакости у политикама и пракси, уз посебан осврт на најугроженије групе;
- Унапреде капацитете и спремност правосуђа за заштиту људских права;
- Изграде капацитете и пруже подршку надзорним и независним телима и организацијама цивилног друштва за праћење спровођења владавине права и извештавање о кршењу људских права;

- Сарађују са организацијама цивилног друштва, женским групама, избегличким заједницама, образовним установама и другим партнерима у спровођењу, како би оснажили људе у Србији, а посебно жене, младе и угрожене групе, да реализују и штите своја основна права и грађанске дужности, и да се залажу за своја права уколико их носиоци дужности повреде;
- Искорене узроке дискриминације и родне неправедности, као што су дискриминаторни родни стереотипи и стандарди, дејчи и рани бракови, и друге штетне праксе;
- Реше изазове у области безбедности и унутрашњих послова, у циљу пуног придржавања стандарда људских права и учешћа носилаца права. Ово подразумева јачање правичног и ефикасног система азила и превенцију апатридије, јачање система за

управљање миграцијама, борбу против организованог криминала, укључујући корупцију, тероризам, прање новца, трговину људима, ватреним оружјем, културним добрима и дрогом, као и кријумчарење миграната, и одузимање имовине проистекле из криминалних активности или прања новца како би се елиминисала добит од кривичних дела;

- Наставе да олакшавају сарадњу са релевантним ентитетима УН и другим партнерима у вези са повратком интерно расељених лица са Косова који се одлуче за повратак уместо за локалну интеграцију;
- Пруже савете у вези јавних политика, изградње капацитета и техничку помоћи на тему ИКТ инфраструктуре и дигиталне приступачности у горенаведеним областима.

ГРАФИКОН 15:

Усклађеност исхода 3.1 са Циљевима одрживог развоја, преговарачким поглављима Европске уније и националним приоритетима и његов допринос

Исход 3.1 Исход 3.1: Сви људи, посебно угроженији, имају користи од остварења људских права, родне равноправности, социјалне кохезије и унапређене владавине права у складу са преузетим међународним обавезама

Циљеви одрживог развоја:

Кластери области тематских политика ЕУ 1 и 3:

10: Информационо друштво и медији; 23: Правосуђе и основна права; 24: Правда, слобода и безбедност

Области Националног инвестиционог плана:

Регионална сарадња и сарадња преко административне линије, прекогранична сарадња

Агенције Уједињених нација које учествују:

IOM, ITU, OHCHR, СЗО, UNDP, UNFPA, UN Habitat, UNHCR, UNICEF, UNODC, UNOPS, UN Women, UNESCO

Партнерства за Исход 3.1:

- Партнери у оквиру владе (Министарство културе и информисања, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања; Министарство омладине и спорта; Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог; Министарство финансија – Управа царине; Министарство трговине, туризма и телекомуникација; Канцеларија за Косово и Метохију; Координационо тело за родну равноправност; Министарство за бригу о породици и демографију; Министарство за бригу о селу; Министарство правде; Министарство унутрашњих послова; Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва; Координационо тело за Бујановац, Прешево и Медвеђу; Републички секретаријат за јавне политике; Републички завод за статистику; Завод за социјалну заштиту; Центри за социјалну заштиту и локалне самоуправе)
- Парламент
- Судови, Високи савет судства, Републичко јавно тужилаштво, Државно веће тужилаца, Адвокатска комора Србије, пружаоци правне помоћи и пружаоци бесплатне правне помоћи, и Правосудна академија
- Независна тела, укључујући и Заштитника грађана, Повереника за заштиту равноправности и Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије
- Организације цивилног друштва (нпр. Платформа организација цивилног друштва за механизме Уједињених нација, организације особа са инвалидитетом, удружења жена, организације младих, организације мањина, организације које заступају права других група изложених ризику)
- Медији
- Мултилатералне организације (укључујући Европску унију, Савет Европе и ОЕБС) и билатералне партнере (нпр. амбасаде)

Исход 3.2: Сви људи имају користи од делотворног управљања и смисленог грађанског ангажовања

Делотворније управљање у јавном сектору подстакло би боље доношење одлука и ефикаснију употребу ресурса, истовремено јачајући јавну одговорност за чување тих ресурса. Све већи подстицаји везани за процес приступања Европској унији, заједно са унапређеним капацитетима, алаткама и политикама у овим областима, помоћи ће у изградњи одговорнијих, делотворнијих и транспарентнијих институција. Ово ће наићи на политичку и финансијску подршку бирачког тела, што заузврат омогућава пружање висококвалитетних услуга грађанима и предузећима, и даје легитимитет другим елементима управљања. Овај исход ће се остварити уколико се спроведу следеће мере:

- Системи управљања за планирање, буџетирање и праћење националног и локалног развоја су ефикаснији и усмерени на Циљеве одрживог развоја: Агенда 2030 ће се остварити само уколико је подржавају одговарајући системи планирања, буџетирања и праћења на националном и локалном нивоу. Планирање и буџетирање јавних политика захтевају пуну синхронизацију зарад пружања подршке националним и локалним развојним стратегијама уз одговарајућу расподелу ресурса. Да би се остварио овај исход, морају се уклонити недостаци у управљању који проистичу из слабе координације на различитим нивоима власти, ограниченог приступа јавно доступним подацима, и недовољно интегрисаних буџетских потреба усмерених на децу и родну равноправност. Увођење и унапређење информационо-комуникационих технологија (ИКТ) у јавну управу – укључујући јачање е-Управе као дела дигиталне трансформације

– позитивно ће деловати на координацију и транспарентност. Континуирано настојање да се ојачају делотворне процедуре јавних набавки и извршења буџета такође ће довести до знатних буџетских уштеда које се могу преусмерити на социјалне расходе.

- **Успостављено је делотворно управљање за припремљеност и одговор на ванредне ситуације, које гарантује да су сви животи једнаки:** На националном и локалном нивоу и даље постоје недостаци које је неопходно уклонити ради постизања делотворне припремљености и способности за одговор на ванредне ситуације. Локалне самоуправе морају да имају капацитет и аутономију за акцију и координацију на различитим нивоима, како у контексту природних катастрофа, тако и у случају катастрофа изазваних човековим дејством, као што су поплаве, тренутна здравствена и економска криза везана за пандемију, појачани токови мешовитих миграција или друге непредвиђене околности и ванредне ситуације.
- **Грађанско ангажовање и заступљеност су унапређени у корист целог друштва:** Ојачани капацитети организација цивилног друштва и бројних платформи за сарадњу с Владом оснажиће цивилно друштво и све грађане у њиховом учешћу у друштвеним и политичким процесима, доношењу политика, и праћењу и прегледу државних и недржавних акција. Широка заступљеност ће повећати укљученост и власништво над политичким решењима, што ће зауз-

врат довести до делотворнијег спровођења политика, посебно на нивоу локала, заједница и појединаца. У процесу израде просторних и урбанистичких планова, што је од јавног интереса у Републици Србији, партиципација се реализује кроз ране јавне увиде и јавне увиде, као основни вид учешћа грађана у доношењу одлука и формулисању планова са територијалном и урбаном димензијом. Узајамна одговорност између државе и грађана може се успоставити искључиво кроз равнотежу коју пружа слободно и снажно цивилно друштво. Ово је директно повезано са успехом других исхода везаних за људска права, родну равноправност и јачу владавину права.

- **Јача регионална и прекогранична сарадња, сарадња преко административне линије, безбедност и поверење:** Мултилатерална, регионална и прекогранична сарадња, као и сарадња преко административне линије, подржаће напредак у процесу помирења и ојачаће безбедност и сигурност, посебно када се ради о организованом криминалу, и то корупцији, прању новца, трговини људима и кријумчарењем, и одузимању имовине проистекле из криминалних активности или прања новца. Континуирана регионална сарадња и сарадња преко административне линије, и дијалог усмерен на младе и жене и њихов просперитет и будућност у Југоисточној Европи, биће кључни како за регионални економски развој, тако и за изградњу поверења и очување мира.

ГРАФИКОН 16: Теорија промене за исход 3.2

3.2 Сви људи имају користи од делотворног управљања и смисленог грађанског ангажовања

Системи управљања за планирање, буџетирање и праћење националног и локалног развоја су ефикаснији и усмеренији на Циљеве одрживог развоја

Грађанско ангажовање и заступљеност су унапређени у корист целог друштва

Припремљеност и реаговање у ванредним ситуацијама гарантују да су сви животи једнаки

Регионална и прекогранична сарадња, сарадња преко административне линије безбедност и изградња поверења су унапређени

Претпоставке: Организације цивилног друштва и грађани имају довољно поверења у нове иницијативе и спремни су да сарађују; иницијативе Уједињених нација су координиране ради бољег заговарања.

Ризици: Радне групе из владиних ресурса не сарађују са Уједињеним нацијама у већем обиму; регионални односи се погоршавају.

Планирани допринос Уједињених нација

Тим Уједињених нација ће подржати институције у Србији да:

- Изграде људске, организационе и процедуралне капацитете за институционалне реформе;
  - Спроведу реформе управљања у складу са процесом приступања Европској унији, и одговоре на захтеве цивилног друштва и носилаца права за већу јавну одговорност;
  - Развију и изграде капацитете, и уведу иновативне алатке за унапређење транспарентности и јавног дијалога, што ће промовисати добро управљање, социјалну кохезију, планирање, и праћење развоја на националном и локалном нивоу;
  - Подрже грађане свих генерација да се ангажују на тему младих, угрожених група становништва и развоја, родних односа, родно заснованог насиља, старења, вршњачке подршке, међугенерациске подршке, изградње мира, итд;
  - Уведу иновације у јавне политике, као што су родно осетљиво планирање и буџетирање, план процене ризика од повреде начела родне равноправности, израда планова интегритета у области људских права и друго;
  - Подстичу иновације, дигиталну трансформацију и е-Управу како би ојачале делотворност и ефикасност јавног управљања и органа власти, истовремено градећи њихове капацитете да апсорбују спољну финансијску помоћ;
  - Оснаже унутар-регионалну подршку у даљем јачању управљања миграцијама и делотворној борби против трговине људима и кријумчарења миграната; и
- Изграде капацитете за бољу припремљеност и реаговање на ванредне ситуације, укључујући оне које су тренутно у току, као што су криза изазвана пандемијом COVID-19 и управљање мешовитом миграцијом.

Као посредник у дијалогу који окупља различите заинтересоване стране на локалном, националном и регионалном нивоу, Тим Уједињених нација у Србији ће:

- Омогућити дијалог између институција, цивилног друштва и појединачних група, који ће расправити разлоге неповерења, изградити поверење и обезбедити већи степен социјалне кохезије;
- Подржати институције да развију и уведу партиципативни приступ који оснажује младе и угрожене групе, са циљем јачања јавног поверења у институције на нивоу заједница, и то нарочито међу младима, женама и угроженим групама;
- Јачати грађанско ангажовање и дијалог у заједници захваљујући свом јединственом положају непристрасног актера који не заступа политичке опције;
- Подржати Владу Србије у регионалној и трансрегионалној сарадњи и сарадњи преко административне линије, регионалном управљању границама, и питањима везаним за људска права, као што су право на азил и интеграције, укључујући и шири контекст транзиционе правде; и
- Подстицати позитивне и успешне добросуседске и регионалне односе, и односе преко административне линије, уз безбедност, владавину права и делотворну сарадњу.

ГРАФИКОН 17:

Усклађеност исхода 3.2 са Циљевима одрживог развоја, преговарачким поглављима Европске уније и националним приоритетима и његов допринос

Исход

3.2

Сви људи имају користи од делотворног управљања и смисленог грађанског ангажовања

Циљеви одрживог развоја:

Кластер области тематских политика ЕУ 1:

24: Правда, слобода и безбедност

Области Националног инвестиционог плана:

Регионална сарадња и сарадња преко административне линије, прекогранична сарадња

Агенције Уједињених нација које учествују:

IOM, ITU, OHCHR, C3O, UNDP, UNESCO, UNFPA, UN Habitat, UNICEF, UNODC, UNOPS, UN Women

Партнерства за исход 3.2:

- Партнери у оквиру владе (Министарство државне управе и локалне самоуправе; Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог; Министарство правде; Министарство унутрашњих послова; Министарство финансија; Министарство омладине и спорта; Министарство за европске интеграције; Републички завод за статистику; Републички секретаријат за јавне политике; Управа за јавне набавке; Управа за спречавање прања новца; Стална конференција градова и општина) и локалне самоуправе
- Парламент
- Независна тела, укључујући Агенцију за борбу против корупције, Заштитника грађана, Повереника за заштиту равноправности, Државну ревизорску институцију, и Републичко јавно тужилаштво
- Организације цивилног друштва (укључујући организације која подржавају људска и мањинска права, борбу против корупције, регионалну сарадњу, родну равноправност, организације које делују у заједници и верске организације)
- Медији
- Академска заједница
- Мултилатералне организације (укључујући Европску унију, Савет Европе и ОЕБС), билатералне ОДА партнере, као и међународне финансијске институције

4.2 Синергије

Сви приоритети наведени у Оквиру сарадње потпуно су усаглашени са националним развојним приоритетима, и доприносе како њиховом испуњењу, тако и Агенди 2030 за одрживи развој. С обзиром на статус Србије као земље кандидата за чланство у Европској унији, сви циљеви су такође уско повезани са реформама везаним за европске интеграције и правне тековине Европске уније, као и са дијалогом између Београда и Приштине. Потенцијал за међусобну комплементарност између реформских процеса европских интеграција и Агенде 2030 је велик, као што то детаљно приказује Матрица резултата ове стратегије (Анекс 3). У складу са планом Србије за опоравак од кризе изазване пандемијом COVID-19, циљеви Оквира сарадње остављају простора за развој конкретних активности које ће подржати напоре Србије да се опорави и изгради бољи систем него што је постојао. Коначно, ова стратегија је препознала приоритетне области у којима ће напредак остварен у Србији такође допринети позитивним променама у региону. Ово ће утицати на напредак читавог региона – на пример, у областима животне средине, трговине, демографских трендова, безбедности, мира и дијалога.

Поред ових синергија које прожимају читав процес, стратешки приоритети и исходи су међусобно повезани на следећи начин:

- У оквиру првог приоритета, међусобно су повезани исходи 1 и 2, док је исход 3 повезан са исходом 1, 2, 4 и 5. Сви они су кључни да грађани из свих делова Србије имају приступ бољим могућностима запошљавања на начин који подржава зелену, одрживу и инклузивну економију. Очекује се да ће одрживи економски раст који не штети животnoj средини, заједно са унапређеним квалитетом образовања, бољим јавним политикама, изграђеним капацитетима за управљање тржиштем рада, и одговором на узроке слабијег економског учешћа жена – и у приватном и у јавном сектору – створити више могућности за достојанствен рад, посебно за младе и жене. Исход 3 такође зависи од успеха других резултата који се односе на промовисање стварања нових радних места, гаранције да су та радна места усклађена са критеријумима за достојанствен рад, и пружање подршке Србији у економском опоравку од COVID-19.

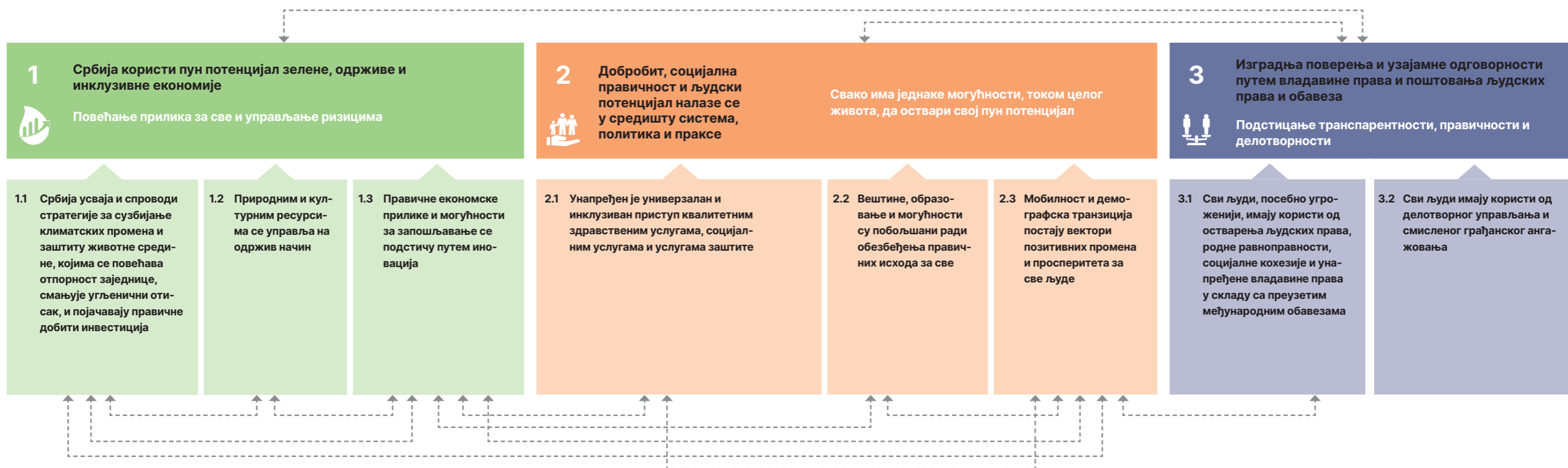
Пољопривредни предео у Војводини, у северној Србији - Одрживи системи хране ће постати кључан део Зелене трансформације.
© Bits And Splits / Shutterstock

- Сматрамо да други приоритет прожима читав Оквир сарадње. Питања која се односе на добробит, социјалну правичност и људски потенцијал утичу на успех и спровођење свих осам исхода. Исходи 4 и 5 доприносе јачању људског капитала и унапређењу добробити грађана Србије тако да могу да живе равноправно, уз учешће у друштву и делотворан допринос укупном развоју земље, заједно са другим приоритетима. Шири циљ исхода 6 јесу изазови везани за миграције у Србији, односно емиграцију младих из Србије и демографске проблеме са којима се земља суочава. Повезан је са исходима 1, 3, 4, 5 и 7. Постоје синергије између напора да се унапреди приступ квалитетнијој здравственој заштити, оснажи образовни систем, побољшају јавне политике и регулаторни оквир за развој пословања и стварање радних места, побољша управљање на локалном нивоу и ојача социјална кохезија. Већа запошљивост, равноправан географски развој и унапређени услови рада помоћи ће да се реше главни узроци миграције ван земље. Такође, створиће услове који су потребни да би грађани веровали у будућност у сопственој земљи, те ће на тај начин допринети заустављању негативних популационих трендова.
- Коначно, оба исхода у оквиру трећег приоритета су кључна за спровођење, делотворност и одрживост свих исхода, јер су усмерени на пуно уживање људских права и равноправности, као и на владавину права и начело по коме нико не сме бити изостављен. Они су издвојени као засебни исходи, а не само као начела присутна у осталим исходима зато што систем Уједињених нација у Србији има знатну компаративну предност и велики утицај да директно подржи ове исходе.

ГРАФИКОН 18:

Теорија промене која приказује синергију између Исхода и националних, регионалних и међународних оквира

Национални оквири:

- Национални инвестициони план
- Стратегија индустријске политике Републике Србије 2021-2030
- Стратегија нискоугљеничног развоја и Акциони план (чека на усвајање);
- Просторни план Републике Србије
- Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије

Међународни оквири:

- Париски споразум
- Протокол о води и здрављу уз Конвенцију о водама
- Сендаи оквир

Регионални оквири:

- Процес приступања Европској унији
- Берлински процес
- CEFTA
- Уговор о енергетској заједници
- Зелена агенда за Западни Балкан
- Вишегодишњи акциони план за регионални и економски развој на Западном Балкану
- Отворени Балкан
- Заједничко регионално тржиште

Национални оквири:

- Национални инвестициони план
- Програм економских реформи (ERP)
- Програм реформи политике запошљавања и социјалне политике (ESRP)
- Стратегија индустријске политике Републике Србије 2021-2030
- Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије

Регионални оквири:

- Процес приступања Европској унији
- Берлински процес
- Регионални савет за сарадњу
- Регионална канцеларија за сарадњу младих
- Вишегодишњи акциони план за регионални и економски развој на Западном Балкану
- Отворени Балкан

Међународни оквири:

- Ковенције Међународне организације рада
- Нова урбана агенда

4.3 Одрживост

Стратешки приоритети и исходи Оквир сарадње представљају јасан и проверен одговор на развојне приоритете Србије, заснован на потребама земље и у потпуности усаглашен са кључним националним развојним плановима, приоритетима европских интеграција и националним приоритетима успостављеним ради остварења Агенде 2030. Ова комплементарност је важан предуслов за одрживост. Резултати сарадње ће се заснивати на развоју капацитета и јачој међуресорној сарадњи. Спровешће се мере за опипљиву изградњу капацитета, која ће ићи изван обука и развоја вештина, како би се обезбедила одрживост, подржало ширење добре праксе и искоренили било какви дискриминаторни ставови и праксе. Систем Уједињених нација и органи власти у Србији засниваће иницијативе за развој капацитета на разумним проценама капацитета и иновативним мерама усмереним на институционална уска грла која успоравају резултате на локалном нивоу. Ово партнерство ће наставити да промовише јачу и интензивнију сарадњу са приватним сектором – који је покретач економске диверзификације – као и са организацијама цивилног друштва, како би се створило више простора за њихове услуге на нивоу заједнице, и то посебно за услуге намењене угроженим групама.

Влада Србије и систем Уједињених нација ће усвојити међуресорни приступ, који обухвата механизме за подстицање снажније координације између министарстава и агенција, зарад бољег планирања, спровођења и праћења у складу са међународним стандардима.

4.4 Састав Тима Уједињених нација и компаративна предност

У односу на претходне радне оквире, Тим Уједињених нација у Србији ће нагласити своју улогу саветника за нормативна питања и посредника у дијалогу који окупља заинтересоване стране. У средишту сарадње ће бити савети у областима јавних политика, законодавства и техничке помоћи, у складу са међународним стандардима и обавезама Србије. У одсуству алтернативних капацитета у Србији, разматраће се пружање услуга и алтернативни договори за спровођење.

Да би у потпуности испуниле своје обавезе из овог Оквир сарадње, агенције Уједињених нација ће сагледати своје компетенције и структуру запослених, и максимално искористити своје капацитете и средства, како у Србији, тако и ван ње.

Тамо где је потребно, агенције ће потражити додатно стручно знање за остварење иницијатива и резултата сарадње. У погледу управљања, организације Уједињених нација ће се владати према Оквиру за управљање и одговорност Развојног система Уједињених нација (*Management and Accountability Framework of the United Nations Development and Resident Coordinator System – MAF*).

Уједињене нације су посвећене томе да максимално искористе своју компаративну предност и делотворно сарађују са партнерима. Стратешки приоритети и очекивани исходи ове сарадње су међуресорни, делују као покретачи друштвених промена, и засновани су на ангажовању и акцији више заинтересованих

©Владета Милојевић / Shutterstock

страна. Пуно спровођење ће се ослањати на неколико компаративних предности које Тим Уједињених нација пружа у подршци спровођењу Агенде 2030 у Србији. Ове предности обухватају:

Дугогодишње присуство и широк мандат

- Дугогодишње широко присуство Уједињених нација у Србији ужива подршку глобалне и регионалне мреже партнерстава и стручног знања. Развојни систем Уједињених нација може да пружи свеобухватно, контекстуализовано знање и успостављене везе са широким спектром заинтересованих страна, укључујући међународне развојне partnere и финансијске институције као што су EBRD, IFC, ММФ и Светска банка. Оваква већ успостављена партнерства имају већи домет и утицај.
- Широк мандат у домену хуманитарног развоја обухвата иницијативе у областима људских права, мира и безбедности, као и капацитете за пружање интегрисане подршке на основу интерних процена и анализа. Као јединствен развојни систем Уједињених нација, чија снага почива на систему Сталних координатора, Тим Уједињених нација у Србији успоставља континуитет између непосредних мера и дугорочних развојних путева. Подршка коју Тим Уједињених нација нуди не обухвата само капацитете у оквирима Србије, него и релевантно стручно знање које потиче из других делова региона или света, укључујући и подршку у оквиру предложених Регионалних платформи за сарадњу. Тим Уједињених нација у Србији

састоји се од¹¹: Канцеларије Сталног координатора Уједињених нација (RCO); седам представништава (IOM, СЗО, UNDP, UNFPA,¹² UNHCR, UNICEF, UNOPS); пет пројектних канцеларија са присуством у земљи (FAO, ILO, UNODC, UNEP, UN Women); и осам чланова без присуства у земљи (OHCHR,¹³ UNCTAD, UNDRR, UNECE, UNESCO, UN HABITAT, UNIDO, ITU). Подршку Тиму Уједињених нација у Србији пружа и Канцеларија Уједињених нација у Београду (UNOB), као и специјална јединица Уједињених нација која блиско сарађује са Канцеларијом Сталног представника, Одељење Уједињених нација за безбедност и сигурност (UN DSS), обе са присуством у земљи.¹⁴ Иако UNOB није члан Тима Уједињених нација, његов статус и функције проистичу из мандата Привремене административне мисије Уједињених нација на Косову (UNMIK) и Резолуције Савета безбедности 1244 (1999), што обухвата и праћење и извештавање¹⁵ о регионалним дешавањима на Западном Балкану која су од посебног значаја за

11 Абецедни ред.

12 UNFPA ради у складу са UNFPA Документом за програм у земљи (*Country Programme Document - CPD*) 2021-25, док је правно покривен Стандардним основним споразумом о помоћи са UNDP (*Standard Basic Assistance Agreement - SBAA*).

13 Њихов национални програмски капацитет налази се при Канцеларији Сталног координатора.

14 Према новим смерницама за Оквире сарадње, нова генерација UNSDCF не треба да прави разлику између резидентних и нерезидентних агенција (и тако да их назива), него да уместо тога користи све расположиве капацитете путем доступних оперативних модела рада, без обзира на њихово физичко присуство.

15 У складу са преписком између Одељења Уједињених нација за мировне операције (DPKO) и Министарства спољних послова из 2003.

рад Уједињених нација и UNMIK¹⁶, на начин који је у највећој могућој мери комплементаран раду Тима Уједињених нација у Србији и Тимова Уједињених нација у другим деловима региона, и у потпуности им пружа им подршку. Док Европска унија олакшава политички дијалог на високом нивоу, од 1999. године Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову (UNMIK) и Канцеларија Уједињених нација у Београду (UNOB) пружају подршку у складу са Резолуцијом Савета безбедности 1244 (1999).

- Тим Уједињених нација доноси непристрасан, нормативни приступ људским правима и достојанству свих људи, без дискриминације. На глобалном нивоу, има јединствену улогу у људским правима, док на националном нивоу представља неутралног партнера који улива поверење. Може да помогне у промовисању пуног спровођења националних обавеза везаних за људска права, као и у дефинисању и успостављању новог односа између грађана и државних институција, заснованог на људским правима. И данас је, као и увек, важно укључити међународне норме и стандарде у доношење и спровођење развојних стратегија, на начин усклађен са преузетим међународним обавезама Владе Србије. То је питање делотворности и одрживости.
- Тим Уједињених нација располаже широким спектром компетенција и успостављених веза, што је пресудно за спровођење интервенција заснованих на начелу по коме нико не сме бити изостављен уз обухватање свих погођених група. Стога, Тим Уједињених нација у Србији може да помогне Влади да изради и спроведе стратегију по којој ниједна друштвена група неће бити изостављена. Улога Уједињених нација у заговарању, промовисању, и обликовању приступа по коме нико не сме бити изостављен представља кључну компетенцију Уједињених нација, било да се ради о заједницама и подручјима са нижим примањима, питањима везаним за род и идентитет, или маргинализованим социјалним групама.

Широк спектар стручног знања и вештина

- Тим Уједињених нација нуди широк спектар стручног знања и конкретних вештина које ће помоћи Србији да оствари Агенду 2030 и Циљеве одрживог развоја. Ово широко стручно знање обухвата области које се морају увести и интегрисати у стратешке процесе и партнерства, укључујући и Оквир сарадње, као што су људска права, родна питања, климатске промене и смањење ризика од катастрофа.

Ресорно знање обухвата јавно здравље, рад, социјалну заштиту и сиромаштво, миграције, очување и управљање културним и природним ресурсима, животну средину, енергетику, трговину, саобраћајну повезаност, урбани развој, модернизацију статистике, индустријску пољопривреду, прехранбену индустрију, шумарство, иновације и јавно-приватна партнерства.

Поред овога, обухвата и још много тога. У свим областима, Тим Уједињених нација може да помогне Србији у подизању нивоа свести, активизму, заговарању и анализи јавних политика заснованих на чињеницама, као и да понуди техничку подршку за прикупљање, анализу и коришћење **података разврстаних по категоријама**, приступ финансијама, доношење иновативних јавних политика и одговоре на ванредне ситуације као што је пандемија COVID-19.

- Тим Уједињених нација примењује **међуресорни приступ** који је кључан за координацију сложених, свеprisутних питања, као што су напори да се умање социјална искљученост и рањивост (у складу са начелом да нико не сме бити изостављен), односно родна равноправност и оснаживање жена, климатске промене, реформе јавних политика везаних за животну средину, и приступ развоју заснованом на људским правима.

---

¹⁶ Ibid.

- Могуће је прилагодити шире **регионалне и тематске перспективе** тако да пруже одговор на Агенду одрживог развоја и Циљеве одрживог развоја.

Посредник у дијалогу који окупља заинтересоване стране

- У Србији, подршка Уједињених нација обухвата територију целе земље. Захваљујући снажним везама са локалним заједницама и општинама, организацијама цивилног друштва, приватним сектором, удружењима жена, организацијама младих, волонтерским групама и другима, Уједињене нације допиру и до слабије развијених региона на локалном нивоу. Тим Уједињених нација пружа широк спектар конкретног знања које је Србији потребно за бављење међуресорним аспектима одрживог развоја. Стога, може да повеже Србију са стручњацима – домаћим и страним – како би се покренула широка мрежа партнерстава која ће омогућити трансформацију на нивоу читавог друштва, у складу са захтевима Циљева одрживог развоја.

Модалитети флексибилне подршке и оперативна инфраструктура

- Тим Уједињених нација нуди велики развојни портфолио програма, који годишње обухватају између 40 и 60 милиона евра у оквиру свих Циљева одрживог развоја. Развојни портфолио се може прилагодити, делимично пренаменити и проширити тако да одговори на непредвиђене околности и ванредне ситуације. Пример за ово су потребе проистекле из борбе против COVID-19. Напори се, између осталог, могу пренаменити како би се проширио обухват социјалне заштите, пружила психосоцијална подршка, или спровеле хитне мере за подршку запошљавања.

- Широки и флексибилан спектар модалитета подршке за националну владу и локалне самоуправе може се обликовати према потребама и капацитетима у земљи, односно прилагодити ситуационим променама. Развојни систем Уједињених нација може да користи неколико модалитета за финансирање за брзу расподелу средстава како би хитно усмерио средства за програмске интервенције. Нови извори (као што су обједињени фондови) могу се успоставити за свега неколико дана, пре свега на нивоу земље, уз употребу глобално признатих стандарда и процедура.
- Тим Уједињених нација има снажну оперативну инфраструктуру у целом свету која се брзо може мобилисати и проширити за потребе подршке. Логистички капацитети система, као и могућност за спровођење набавки, све су већи. Уз додатне ресурсе, они могу да подрже убрзано остварење резултата, при томе водећи рачуна о својим запосленима на одговарајући начин.

Млади људи активно учествују у тражењу решења за климатску кризу, кроз дељење мишљења, знања и локална искуства.
© Youth Program Belgrade Centre for Human Rights, Небојша Петровић

Спровођење Оквир сарадње заснива се на начелу партнерства са релевантним органима власти у Србији, уз пуно поштовање Устава Републике Србије. За потребе кохерентности, делотворности и резултата на нивоу целе земље, спровођење мора да се одвија на координиран начин, уз учешће релевантних органа Србије на свим нивоима власти, као и одабраних невладиних партнера.

5.1 Стратегија спровођења и стратешка партнерства

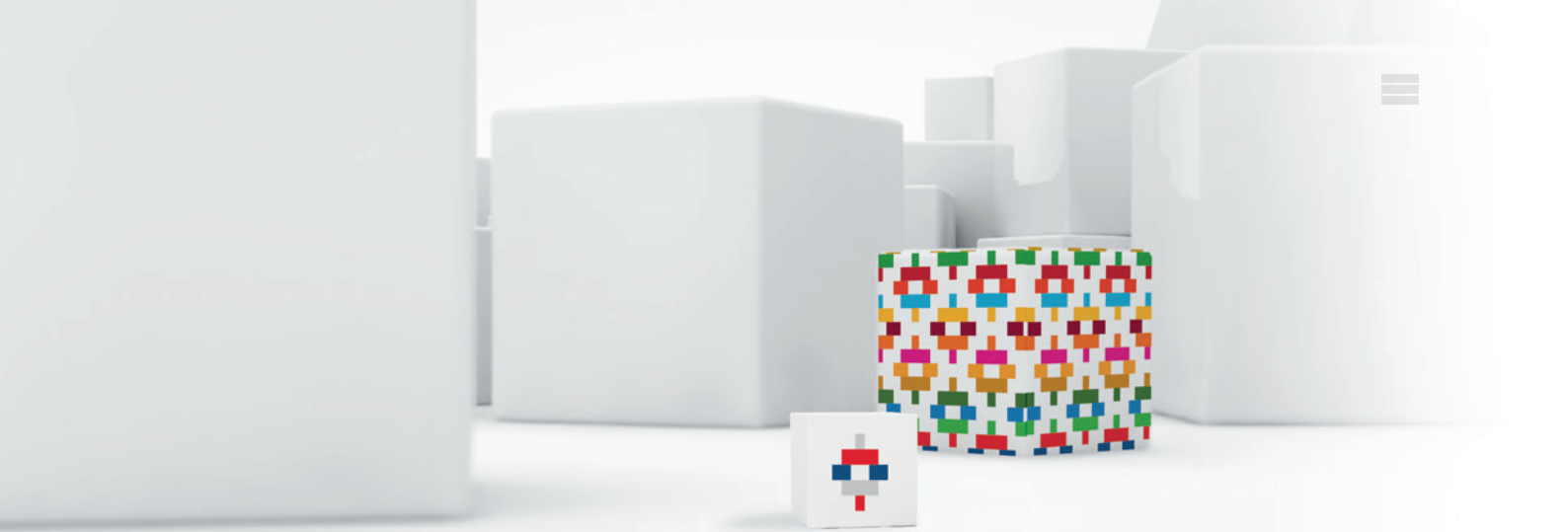
Органи власти у Србији и систем Уједињених нација ће користити економичне и кохерентне механизме за планирање, финансирање, спровођење, праћење и извештавање о резултатима Оквир сарадње и њиховом очекиваном доприносу развојним приоритетима у Србији. На основу стратегија и резултата сарадње, који су описани у наративном делу документа и приказани у Матрици резултата (Анекс 3), нагласак се ставља на координисане, јединствене напоре за остварење опипљивих, мерљивих доприноса развојним приоритетима Србије.

Да би се проценили ресурси потребни за спровођење исхода Оквир сарадње и предупредили финансијски јазови, израдиће се Финансијски оквир за спровођење Оквир сарадње. Успостављене финансијске стратегије и приступи бавиће се (1) финансијским јазовима везаним за исходе Оквир сарадње и, по усвојењу од стране Владе Србије, (2) финансијском стратегијом за Циљеве одрживог развоја и национално прилагођене потциљеве у оквиру Циљева одрживог развоја. За радни оквир Циљева одрживог развоја, ово ће подразумевати процену трошкова, папирање, и усклађивање

ресорних буџета са правцима и покретачима Циљева одрживог развоја. Све финансијске стратегије ће промовисати дељење трошкова, као и снажно партнерство са приватним сектором, укључујући појединачне донаторе и корпоративне partnere, у циљу остварења планираних исхода и са њима повезаних програма и пројеката. Утврдиће се нови извори финансија, укључујући опције за обједињено финансирање и финансирање путем утицаја на јавне политике како би се обезбедио већи прилив средстава приоритетима земље повезаним са Циљевима одрживог развоја.

На националном нивоу, програмом ће координирати Заједнички национални управни одбор Оквир сарадње у Србији. Органи власти Србије, невладине организације, међународне невладине организације, и агенције Уједињених нација ће спроводити програмске активности. Оквир сарадње ће постати оперативан путем израде заједничких планова рада и/или специфичних планова рада за поједине агенције, уз пројектне документе који ће по потреби прецизирати конкретне резултате које је неопходно остварити. Они ће чинити споразум између агенција Уједињених нација и свих партнера у спровођењу, у случајевима који подразумевају трошење средстава. За спровођење програмских иницијатива, онолико колико је то могуће, агенције Уједињених нација и њихови партнери ће користити минимални број неопходних докумената – пре свега потписани Оквир сарадње, потписани заједнички план рада или специфични план рада за поједине агенције, и пројектна документа. Међутим, тамо где је то прикладно и неопходно, пројектна документа се могу израдити уз помоћ, између осталог, релевантног текста из Оквир сарадње и заједничког плана рада,

специфичних планова рада за поједине агенције, и/или пројектних докумената.¹⁷

Сви Програмски документи појединачних агенција на нивоу земље и други програмски инструменти у Србији ће проистацати из овог Оквира сарадње и доприниће резултатима наведеним у Матрици резултата (Анекс 3).

5.2 Начини управљања

У циљу јачања заједничког рада и избегавања дуплирања задатака, успоставиће се следећи начини управљања Оквиром сарадње:

5.2.1 Заједнички национални управни одбор

Заједнички национални управни одбор Оквира сарадње има следеће задатке:

- Пружање стратешких смерница, вршење надзора и усмеравање рада при Оквиру сарадње, укључујући

¹⁷ У случају UNDP-а, Координационо тело Владе ће именовати Владину агенцију за сарадњу, која ће бити непосредно задужена за учешће Владе у сваком плану рада који подржава UNDP. Помињање „Партнера у спровођењу“ ће значити „Извршну агенцију“, као што се овај израз користи у Стандардном основном споразуму о помоћи. Тамо где радни план наводи више партнера у спровођењу, именоване се Главни партнер у спровођењу, који ће бити задужен за окупљање, координацију и укупно праћење (програмско и финансијско) партнера у спровођењу именованих у плану рада како би гарантовао да се резултати остварују и активности предузимају на кохерентан начин који ће остварити циљеве плана рада.

одобравање свих докумената релевантних за његово спровођење (стратегије, планови рада, итд.);

- Преглед укупног учинка оствареног при Оквиру сарадње, укључујући Извештај о резултатима Уједињених нација и евалуационе извештаје;
- Обезбеђивање усклађености између Оквира сарадње и националних, регионалних и међународних развојних процеса, механизма и циљева;
- Обезбеђивање припремљености на непредвиђене околности (укључују хуманитарне, економске, политичке, здравствене и друге кризе) које захтевају измењен и хитан одговор од стране Развојног система Уједињених нација;
- Повезивање и редовна размена информација са националним институционалним механизмом за координацију рада у области Циљева одрживог развоја у Србији, како би се обезбедила потпуна усклађеност између Оквира сарадње и планирања и спровођења активности везаних за Циљеве одрживог развоја; и
- Успостављање везе са националним институционалним механизмом задуженим за делотворност развоја и координацију донатора, како би се обезбедила потпуна комплементарност између Оквира сарадње и доприноса других развојних партнера.

Чланство и доношење одлука у Заједничком националном управном одбору Оквира сарадње биће инклузивни и прилагођени контексту Србије. Управним одбором копредседавају Стални координатор Уједињених нација и именовани виши званичник Владе Србије (Помоћник Министра спољних послова и Помоћник Министра за ев-

ропске интеграције). Чланство ће обухватати представнике Србије и челнике агенција Уједињених нација, као и друге релевантне чланове који учествују у спровођењу Оквира сарадње (нпр. међународне финансијске институције, невладине организације, партнере на локалном нивоу, међународне развојне партнере и приватни сектор). Управни одбор ће се састајати макар једном годишње, а копредседавајући га могу сазивати по потреби, укључујући и заседања преко интернета.

Канцеларија Сталног координатора Уједињених нација ће подржати рад Заједничког националног управног одбора Оквира сарадње, преуевши на себе улогу секретаријата. Извештаји о расправама и одлукама Управног одбора биће подношени релевантним органима власти у Србији за потребе формалне размене информација и узајамне одговорности.

5.2.2 Интерна координација Тима Уједињених нација

Тим Уједињених нација ће успоставити интерна координациона тела која ће омогућити боље спровођење Оквира сарадње. Од ових тела се очекује да блиско сарађују и координирају свој рад, у циљу веће ефикасности, и у складу са одредбама Оквира за управљање и одговорност (MAF). Тим Уједињених нација ће служити као кровни механизам за извештавање и доношење одлука за сва своја интерна координациона тела. Председавајући интерних координационих тела, именовани на нивоу челника агенција, обезбедиће потпуну усклађеност и синергију у свом раду, и обавештаваће Тим Уједињених нација о раду ових тела на редовним састанцима Тима. Тим Уједињених нација је задужен за доношење одлука везаних за све аспекте интерних координационих тела.

Групе за резултате

На нивоу три стратешка приоритета биће успостављене три Групе за резултате.

Свака Група за резултате ће имати следеће улоге:

- Вршење заједничких тематских анализа и прикупљање података на основу којих ће се обликова-

ти активности, Заједничка анализа стања у земљи, и други заједнички документи Тима Уједињених нација;

- Израда и спровођење заједничких планова рада;
- Координирање активности између агенција;
- Препознавање могућих заједничких иницијатива, укључујући потенцијалне заједничке програме;
- Препознавање и обликовање релевантних партнерстава и нових извора финансија;
- Координирање рада са Владиним структурама (нпр. ресорне радне групе), фацилитација заједничког развојног рада, и обезбеђивање кохерентности са радом других развојних партнера; и
- Праћење (напретка ка заједничким резултатима) и израда извештаја (укључујући извештаје о Циљевима одрживог развоја, УН Инфо, и Извештај о резултатима Уједињених нација).

За сваку Групу за резултате, Тим Уједињених нација ће именовати челнике агенција као председавајуће или копредседавајуће. Именовани челници агенција ће радити у интересу и у име целе групе агенција, у складу са смерницама Оквира узајамне одговорности при Уједињеним нацијама. Њихова улога ће подразумевати следеће задатке:

- Сазивање састанака Групе за резултате, уз примену кохерентног, системског приступа како исходу којим се Група бави, тако и целокупном стратешком приоритету;
- По потреби, одржавање дискусија са спољним партнерима у вези са специфичним исходом;
- Представљање Тима Уједињених нација при владиним (и другим) састанцима и форумима у вези са специфичним исходом; и
- Пружање савета Сталном координатору, Тиму Уједињених нација и Заједничком националном управном одбору на тему развоја ситуације и могућности у вези са специфичним исходом.

Председавајући и копредседавајући Група за резултате одговараће Тиму Уједињених нација, а имаће подршку Канцеларије сталног координатора. Састанци Група за

результате ће се одржавати квартално, или чешће ако то захтевају програмске и ситуационе потребе. Чланови Група за резултате треба да буду на нивоу Заменика или Вишег програмског руководиоца.

Двапут годишње, **председавајући Група за резултате** ће подносити извештаје Тиму Уједињених нација о напретку и изазовима у вези са остварењем циљева Оквир сарадње. Сврха ових дискусија је јачање кохерентности и усклађености три **стратешка приоритета** Оквир сарадње. Групе за резултате ће бити одговорне за консолидацију улазних информација и стратешких порука у вези са својим стратешким приоритетом, као и за подношење извештаја Заједничком националном управном одбору на годишњем нивоу.

Групе за резултате ће успоставити блиске везе са Групом за комуникацију, Групом за праћење и евалуацију, и по потреби другим тематским групама при Уједињеним нацијама, и допринеће њиховом раду.

Друге међуагенцијске групе

Тим Уједињених нација ће успоставити две сталне радне групе: **Тематску групу за родна питања и Групу за људска права и начело да „нико не сме бити изостављен“**. Поред овога, у блиској сарадњи са Владом Србије која је подржала Глобални споразум о миграцији 2018, биће успостављена и Мрежа Уједињених нација за миграције, у складу са одредбама овог споразума. На основу препознатих потреба, и уколико Тим Уједињених нација тако одлучи, могу се успоставити и друге радне групе, као што су група за избеглице и управљање миграцијом или ad-hoc тимови за одређене задатке, који ће се бавити конкретним питањем у ограниченом временском периоду, или темом од регионалног значаја. Ове групе ће размењивати информације, промовисати интеграцију одређених тема, и подржати увођење мера за родну равноправност, начела да нико не сме бити изостављен и приступа заснованог на људским правима током спровођења, праћења и евалуације Оквир сарадње.

У случају ванредне ситуације, активираће се Хуманитарни тим у земљи или слична платформа, која ће пружити подршку Владиним напорима у хуманитарном одговору и обезбедити синергију између хуманитарних

и развојних процеса, како би се изградила отпорност и ублажиле будуће последице катастрофа или других ванредних ситуација.

Заједнички планови рада

Свака Група за резултате ће израдити заједничке планове рада за онај приоритет из Оквир сарадње за који је задужена, и прегледаће их како би обезбедила поштовање родне равноправности, начела по коме нико не сме бити изостављен, и приступа заснованог на људским правима. Први заједнички план рада ће обухватити период од годину дана, а у оквиру Годишњег извештаја о резултатима биће поднет извештај о напретку.

Заједнички планови рада ће садржати планиране резултате сарадње, све кључне активности које подржава систем Уједињених нација (које се спроводе заједнички или од стране појединачних агенција), потребне и доступне ресурсе, као и финансијске јазове.

Циљ заједничких планова рада је да се максимално искористи синергија изграђена око исхода Оквир сарадње и избегне дуплирање задатака, као и да се смање трошкови трансакција за Тим Уједињених нација и партнере у Србији. Након годишњег прегледа и извештаја, заједнички планови рада ће бити прегледани, поново процењени, и по потреби прилагођени у складу са новонасталим приоритетима у држави.

Група за праћење и евалуацију

Групом за праћење и евалуацију ће председавати и копредседавати именовани челници агенција. Њени чланови ће бити службеници Уједињених нација задужени за праћење и евалуацију, или именоване контакт особе из агенција. Главни циљ ове групе је да пружи подршку Групама за резултате у праћењу и извештавању о резултатима у односу на очекиване циљеве. Ово подразумева следеће задатке:

- Прикупљање и обједињавање података и информација о праћењу Циљева одрживог развоја и извештавање у земљи;

- Прикупљање и обједињавање података релевантних за ажурирање Заједничке анализе стања у земљи;
- Вршење рутинског праћења и прегледа напретка у спровођењу Оквира сарадње, уз консултације са Групама за резултате;
- Подршка годишњем прегледу који врше Групе за резултате, у циљу процене напретка ка очекиваним исходима Оквира сарадње;
- Преглед годишњих извештаја Група за резултате, за потребе поређења остварених резултата активности са онима наведеним у плановима рада (укључујући и финансијске), и коришћење овако стечених података за даље праћење;
- Прикупљање података о доприносима других партнера истим исходима Оквира сарадње и обједињавање података за анализу; и
- Подршка припреми Годишњег извештаја о резултатима Уједињених нација, заснованог на подацима добијеним од Група за резултате.

Састанци групе ће се одржавати на свака два месеца. Службеник задужен за координацију праћења и евалуације при Канцеларији Сталног представника ће служити као секретар групе. Током спровођења Оквира сарадње оствариће се блиска сарадња између ове групе и Групе за комуникацију Тима Уједињених нација (UNCG).

Тим за оперативно управљање и Оперативна стратегија пословања

Тим за оперативно управљање пружа подршку и савете Тиму Уједињених нација и Управном одбору у вези тога како ускладити пословање и допринети остварењу резултата Оквира сарадње. Тим за оперативно управљање ће такође бити задужен за осмишљавање, спровођење и праћење Оперативне стратегије пословања Тима Уједињених нација, која успоставља средњерочне стратешке циљеве за већу оперативну кохезију, делотворност и ефикасност Тима Уједињених нација, а у складу са процесом реформи Уједињених нација који је тренутно у току. **Тим за оперативно управљање ће испитати могућности за успостављање заједничке канцеларије за опште послове која би била**

задужена за економичне и благовремене услуге у областима набавки, финансија, људских ресурса, логистике, информационо-комуникационих технологија, и управљања просторијама. Тимом за оперативно управљање ће председавати/копредседавати именовани (стални) челници агенција, који ће се на овом положају ротирати. Чланови Тима ће бити Виши оперативни руководиоци при агенцијама Уједињених нација и именоване контакт особе при агенцијама. Секретар ове групе ће бити Извршни сарадник при Канцеларији Сталног координатора.

Група за комуникацију при Уједињеним нацијама

Задаци Групе за комуникацију Тима Уједињених нација (*United Nations Communications Group – UNCG*) обухватају ширење информација, подизање видљивости резултата Оквира сарадње, и заговарање у вези Циљева одрживог развоја. Група обједињује стручно знање и ресурсе из области комуникације, и јача међусобну комуникацију међу актерима. Групом ће председавати/копредседавати именовани челници агенција, који ће се на овом положају ротирати, а извештаје о планираним активностима и резултатима групе подносиће директно Тиму Уједињених нација.

Група за комуникацију ће израдити Стратегију комуникације и заговарања при Оквиру сарадње, чији циљ ће бити подршка координаном и кохерентном приступу у заједничким порукама Тима Уједињених нација.

Група ће такође блиско сарађивати са Групама за резултате и Групом за праћење и евалуацију, у циљу формулисања заједничких порука и примене стратешких смерница приликом организовања догађаја на високом нивоу.

Група ће се састајати на свака два месеца, а њени чланови ће бити виши руководиоци за комуникацију при агенцијама Уједињених нација. Секретар групе ће бити Руководилац за комуникацију и координацију заговарања при Канцеларији Сталног представника.

ГРАФИКОН 19:

Начини управљања Оквиром сарадње

Заједнички национални управни одбор

- **Кључне функције:** стратешко руковођење и годишњи преглед Оквира сарадње Тима Уједињених нација у Србији
- **Копредседавајући:** Стални координатор Уједињених нација, Помоћник Министра спољних послова и Помоћник Министра за европске интеграције
- **Секретаријат:** Канцеларија Сталног координатора Уједињених нација
- **Чланови:** Челници УН агенција, представници владе, и други релевантни партнери (на пример, међународне финансијске инситуције, невладине организације, и тако даље)

Координација у Тиму Уједињених нација
ГРУПЕ ЗА РЕЗУЛТАТЕ

- **Кључне функције:** стратешки приоритети и оперативна координација активности, заједнички програми и иницијативе, размена знања, заговарање и стратешка партнерства, извештавање

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 1
СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 2
СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 3
Заједнички планови рада (именовани виши програмски руководиоци и Група за праћење и евалуацију)
Тематска група за родна питања

Кључне функције: *Подршка увођењу родне равноправности у цео Оквир сарадње; саветодавне услуге, координација, техничка подршка и промовисање одговорности у области родне равноправности; водећа улога у заједничким програмима и заједничком заговарању*

Група за људска права и начело да нико не сме бити изостављен

Кључне функције: *Заједничко планирање и увођење људских права и начела да нико не сме бити изостављен у Оквир сарадње, заједничко заговарање, веза са групама носилаца права*

Друге ад-нос међуагенцијске групе

(избеглице и управљање миграцијама, хуманитарни тим, и тематске групе у складу са одлукама Тима Уједињених нација у Србији)

Тим за оперативну управљање и Оперативну стратегију пословања

Кључне функције: *Израда и спровођење Оперативне стратегије пословања, успостављање*

заједничке канцеларије за опште послове и заједничких просторија

Чланови: *Виши оперативни руководиоци при агенцијама УН*

Група за комуникацију

Кључне функције: *Заједничка комуникација на основу заговарања Тима Уједињених нација у Србији и Тима за управљање пројектима; развој и координација кохерентних и доследних порука у складу са заједничким стратешким областима; видљивост Тима Уједињених нација*

Чланови: *Виши руководиоци за комуникацију при агенцијама УН*

Група за праћење и евалуацију

Кључне функције: *Координација, кохерентност и делотворност у праћењу и евалуацији; подршка Групама за резултате да прате и извештавају о резултатима, извршењу буџета и доприносу исходима и циљевима Оквира сарадње*

Чланови: *Руководиоци за праћење и евалуацију при УН агенцијама / именоване контакт особе*

5.3 Мобилизација ресурса

Агенције Уједињених нација ће подржавати развој и спровођење активности из Оквира сарадње, што може да укључи следеће: техничку и финансијску подршку; материјал, робу и опрему; услуге набавки; средства за заговарање; истраживања и студије; консултације; развој програма; праћење и евалуацију; обуке; и подршку запосленима. Део помоћи агенција Уједињених нација може бити додељен организацијама цивилног друштва, у складу са условима наведеним у оквирима појединачних планова рада и пројектним документима.

Додатна помоћ може да укључи и приступ глобалним информативним системима којима управљају Уједињене нације, мрежи канцеларија агенција Уједињених нација на локалним нивоима, и специјализованим информативним системима (укључујући и ростер консултаната и пружалаца развојних услуга). Такође може да подразумева приступ подршци коју пружа мрежа Специјализованих агенција, фондова и програма Уједињених нација. Агенције Уједињених нација ће именовати службенике и консултанте који ће пружати помоћ за развој и спровођење програма, техничка питања, праћење и евалуацију.

Новчана средства агенција Уједињених нација ће бити расподељена сваке календарске године, у складу са Оквиром сарадње, и засниваће се на годишњим прегледима и напретку у спровођењу програма. Ова новчана средства ће бити представљена и прецизније наведена у плановима рада и пројектним документима. На основу заједничког договора између Владе и система Уједињених нација, новчана средства поверена систему Уједињених нација која донатор није непосредно определио за конкретне активности, могу се преусмерити на друге, програмски једнако вредне активности.

Влада ће подржати напоре агенција Уједињених нација да прикупи новчана средства неопходна за потребе овог Оквира сарадње, и сарађиваће са агенцијама Уједињених нација на следеће начине: охрабриваће потенцијалне владодонаторе да агенцијама Уједињених нација омогуће приступ средствима неопходним за спровођење оних делова програма за које нису обезбеђене финансије; подржаваће напоре агенција Уједињених нација да прикупе средства за програм из других извора (укључујући приватни сектор у Србији и ван ње); и дозволиће да физичка лица, компаније и фондације из Србије подрже овај програм (донатори ће бити ослобођени од пореза до највећег износа дозвољеног тренутним законом). Оног тренутка када обе стране потпишу Оквир сарадње, почеће рад на Стратегији за партнерство и финансије при Оквиру сарадње.

5.4 Усаглашен приступ готовинским трансферима

UNDP, UNFPA, и UNICEF користе усаглашен приступ готовинским трансферима (*Harmonised Approach to Cash Transfers* - НАСТ). Сви готовински трансфери партнера у спровођењу засновани су на плановима рада, око којих су се агенције Уједињених нација и партнери у спровођењу усагласили. Готовинске исплате за путне трошкове, дневнице, хонораре и друге трошкове одређиће се по стопама које се примењују у земљи, али не

вишим од оних које се примењују на систем Уједињених нација (као што је наведено у дописима Међународне комисије за државну службу).

Агенције Уједињених нација могу да изврше готовинске трансфере за активности прецизиране у заједничким плановима рада помоћу следећих модалитета:

1.	Готовински трансфер националној институцији која ће га преусмерити на партнера у спровођењу:
a.	пре почетка активности (директан готовински трансфер), или
b.	након што су активности завршене (накнада трошкова).
2.	Директне исплате добављачима или трећим лицима за задужења настала од стране партнера у спровођењу, на основу захтева које је потписао именовани званичник партнера у спровођењу.
3.	Директне исплате добављачима или трећим лицима за задужења настала од стране агенција Уједињених нација за потребе активности договорених са партнером у спровођењу.

Детаљан приступ усаглашеним готовинским трансферима дат је у Анексу 4.

ПРАЋЕЊЕ, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА

Основна начела: Праћење, извештавање и евалуација при Оквиру сарадње заснивају се на очекиваним резултатима и индикаторима наведеним у Матрици резултата (Анекс 3). Праћење и евалуација ће омогућити органима власти у Србији и систему Уједињених нација да прате напредак на основу планираних резултата, извештавају о мобилисаним и употребљеним ресурсима, извуку поуке из обављеног рада, и прилагоде стратегије како би одговорили на промене у социјално-економским условима и нове приоритете који се буду јављали.

Примарна одговорност за процену учинка почива на Заједничком националном управном одбору и Тиму Уједињених нација, а процена ће се обављати на основу рутинског праћења и извештавања од стране Група за резултате. У тексту који следи, описани су основни кораци у праћењу, евалуацији и извештавању о планираним резултатима Оквира сарадње.

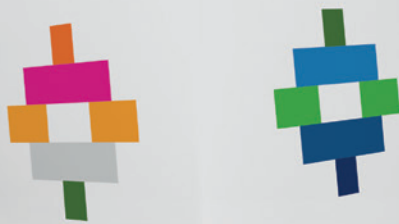
■ **Делотворан преглед и извештавање** ће упоредити реалан остварени напредак са очекиваним резултатима, и описати како резултати сарадње доприносе остварењу развојних приоритета Србије. Праћење напретка од стране Група за резултате, Групе за праћење и евалуацију, и Тима Уједињених нација, као и годишњи прегледи које ће вршити Заједнички национални управни одбор, пратиће остварење ре-

зултата Оквира сарадње, те како они доприносе исходима Оквира сарадње, приоритетима у Србији, и са тиме повезаним Циљевима одрживог развоја.

- **Улога Група за резултате:** Групе ће заједнички прегледати Матрицу резултата, активности и буџете из угла нових информација, извучених поука, и ризика који се јављају, а који су утврђени на основу континуиране анализе, праћења и евалуације. **Специјализоване тематске групе (на пример, за родна питања, људска права, миграције) и Група за праћење и евалуацију ће се састајати барем двапут годишње** да разматрају извештаје о праћењу спровођења – и извуку поуке из њих – укључујући и извештаје о индикаторима Циљева одрживог развоја, проблемима везаним за њих, и синергијама у приоритетним областима. Група за праћење и евалуацију ће пружити подршку Групама за резултате око рутинског праћења и прегледа. Такође ће приказати напредак (и ограничења) у спровођењу, у поређењу са планираним резултатима и активностима у плановима рада, и утврдиће кључне проблеме на које је потребно скренути пажњу Заједничког националног управног одбора.
- Припрема **Извештаја о резултатима Уједињених нација**¹⁸: Овај документ пореди реално остварене резултате наспрам резултата предвиђених у заједничким плановима рада, као и напредак постигнут у реализацији исхода Оквира сарадње и развојних приоритета, на основу главних индикатора утицаја и других релевантних индикатора и мерила Циљева одрживог раз-

¹⁸ Извештај о напретку ће се придржавати Стандардног оперативног формата и смерница за извештавање о напретку Оквира сарадње UNSDG.

воја, као што је приказано у Матрици резултата (Анекс 3). Овај извештај ће припремити Тим Уједињених нација, ослањајући се на однос са органима Владе који су задужени за координацију развојне помоћи и рад везан за Циљеве одрживог развоја у Србији.

- **UN Info:** Тим Уједињених нација ће периодично извештавати Заједнички национални управни одбор и Сталног координатора о напретку постигнутом у вези исхода и резултата Оквира сарадње путем платформе UN Info. UN Info је интернет платформа за праћење, чији интерфејс приказује допринос Уједињених нација остварењу Циљева одрживог развоја у свим земљама у којима постоје активни локални Тимови Уједињених нација.

[UN Info представља систем за планирање, праћење и извештавање који ће омогућити систему Уједињених нација у Србији да Заједничком националном управном одбору, развојним партнерима и грађанима Србије пружи детаљан и транспарентан илустровани увид у своје активности.](#)

- **Праћење напретка у остварењу Агенде 2030:** Циљеви одрживог развоја су приоритет како за Тим Уједињених нација, тако и за Владу Србије, док Матрица резултата наводи индикаторе Циљева одрживог развоја које је потребно пратити у складу са утврђеним стратешким приоритетима. С обзиром на то да се глобални индикатори Циљева одрживог развоја морају прилагодити контексту у Србији, партнери при Оквиру сарадње ће заједнички

утврдити подударне националне индикаторе помоћу којих ће тачно мерити напредак остварен на нивоу утврђених исхода.

[Минимални критеријум за индикаторе при Матрици резултата Оквира сарадње биће доступност тачних података, уз ваљане изворе за проверу њихове тачности током и на крају периода Оквира сарадње \(2021–2025\).](#)

Агенције Уједињених нација ће наставити да подржавају капацитете Владе Србије за прикупљање података разврстаних по категоријама и усклађених са Циљевима одрживог развоја. Такође ће подржати органе задужене за унапређење дистрибуције и коришћења података и статистике у формулисању и планирању јавних политика заснованих на чињеницама.

- **Праћење партнера у спровођењу Тима Уједињених нација:** Поред овога, партнери у спровођењу ће прихватити да сарађују са агенцијама Уједињених нација у вези са праћењем свих активности финансираних на основу готовинских трансфера, и омогућиће приступ релевантним финансијским евиденцијама и запосленима задуженим за управљање новцем који су обезбедиле агенције Уједињених нација. У то име, партнери прихватају следеће:
  - Агенције Уједињених нација и њихови представници могу да по потреби врше периодичне прегледе и провере финансијских евиденција партнера, на лицу места и на начин описан у меродавним клаузулама њихових споразума/уговора са агенцијама Уједињених нација;

Поновна евалуација и анализа краткорочних и дугорочних трошкова/бенефита различитих извора енергије је предуслов за одрживу будућност.
© photostar72 / Shutterstock

- Програмско праћење активности, на основу стандарда и смерница агенција Уједињених нација за посете локацијама и праћење на терену;
- Специјалне или заказане ревизије, у смислу да ће организације Уједињених нација, у сарадњи са другим агенцијама Уједињених нација (по жељи и у консултацијама са ресорним министарством задуженим за координацију), успоставити годишњи план ревизија, уз указивање приоритета вршењу ревизија код оних партнера у спровођењу који су од агенција Уједињених нација примили готовинске трансфере у великом износу, односно код оних партнера којима је потребна изградња капацитета за финансијско управљање.

Евалуација Оквир сарадње почетком 2025. послужиће за мерење постигнућа, односно као основа за формулацију следећег Оквир сарадње. Евалуација ће проценити релевантност исхода Оквир сарадње, делотворност спровођења од стране агенција Уједињених нација и партнера, и одрживост резултата и њихов допринос развојним приоритетима Србије и са њима повезаним Циљевима одрживог развоја. Завршну евалуацију Оквир сарадње обавиће независни спољни консултанци.

Тим Уједињених нација ће обезбедити независну завршну евалуацију Оквир сарадње тако што ће омогућити и промовисати национално власништво путем учешћа националних партнера током читавог процеса, као и тако што ће благовремено укључити налазе, препоруке и поуке у доношење одлука у вези са наредним Заједничким анализама стања у земљи и Оквирима сарадње.

Евалуација Оквир сарадње мора да се придржава међународних примера најбоље праксе, и треба да одражава индикаторе евалуације наведене у Уговору о финансирању, UN-SWAP (*UN System-wide Action Plan*) и Стратегији Уједињених нација за укључивање особа са инвалидитетом. Група за праћење и евалуацију је задужена за надзор квалитета и независности евалуације, као и за вођење рачуна о томе да је процес усклађен са UNEG (*United Nations Evaluation Group*) нормама, стандардима и етичким смерницама.

7.

УБЛАЖАВАЊЕ РИЗИКА

На основу анализе ситуације у земљи, препознати су следећи већи ризици који могу да се негативно одразе на спровођење Оквира сарадње и остварење Циљева одрживог развоја:

- Нова Влада, чији је мандат почео после избора 2020, касни са ангажовањем на спровођењу Оквира сарадње (нпр. касни формирање Заједничког националног управног одбора);
- Продужена здравствена криза изазвана пандемијом COVID-19 може да преусмери фокус партнера са кључних развојних приоритета на хитне здравствене приоритете;
- Ослабљени капацитети активности планираних у Оквиру сарадње услед социјално-економског утицаја кризе изазване пандемијом COVID-19; и
- Недовољан степен координације унутар Група за резултате, односно унутар сваког стратешког приоритета и између стратешких приоритета, што ће оптеретити ресурсе агенција тако што ће их усмерити на процесе и захтеве координације.

Главни ризици и претпоставке везани за спровођење Оквира сарадње биће евалуирани током годишњих прегледа, којом приликом ће бити дате и препоруке за нове приступе за ублажавање препознатих ризика.

Стратегија за управљање ризиком ће обухватати следеће:

- Јачу и одрживију међуресорну координацију јавних политика и програма, којом ће руководити Заједнички национални управни одбор, у циљу одржавања везе између планираних резултата Оквира сарадње и Владиних планова и политика, и како би се обезбедило да се подаци и докази користе за усмеравање спровођења Оквира сарадње, уз посебан осврт на важност начела „да се гради боље него што је било“, које треба уврстити у све активности Оквира сарадње након кризе изазване пандемијом COVID-19;
- Напоре да се операционализују оквири за спровођење *постојећих* политика, стратегија и услуга органа власти у Србији, као и да се изграде нови капацитети за делотворан међуресорни приступ на свим нивоима, са посебним освртом на угрожене групе;
- Доследно, непристрасно заговарање и дијалог о јавним политикама, на основу Циљева одрживог развоја, како би се израдили економични модели и опције за јачање квалитета и обухвата основних услуга, у оквирима програмских и буџетских ограничења;
- Непрекидан преглед и ажурирање планова са случај непредвиђених околности, које ће систем Уједињених нација развити у сарадњи са Владом Србије, како би одговорили на природне опасности или катастрофе и ванредне ситуације; и
- Стратегију финансирања Оквира сарадње, којом ће управљати Заједнички национални управни одбор, и која ће промовисати снажнија партнерства са цивилним друштвом, приватним сектором и међународним финансијским институцијама.

8.

СПИСАК АНЕКСА

Анекс 1: **Правни оквир**

Анекс 2: **Стратешки приоритети, исходи и резултати**

Анекс 3: **Матрица резултата**

Анекс 4: **Усаглашени приступ готовинским трансферима**

Анекс 1: Правни оквир

Правни оквир дат у овом Анексу се позива на споразуме о сарадњи или помоћи и друге споразуме који чине правну основу за однос између Владе Републике Србије и сваке појединачне организације Уједињених нација која пружа подршку Србији да оствари резултате Оквира сарадње Уједињених нација за одрживи развој (Оквир сарадње) 2021 - 2025.

Влада Републике Србије (у даљем тексту: Влада) је успоставила следеће односе:

- a) Са Програмом Уједињених нација за развој (*United Nations Development Programme – UNDP*), на основу Стандардног основног споразума о помоћи (*Standard Basic Assistance Agreement – SBAA*) који је потписан између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Програма Уједињених нација за развој 24. марта 1988. На основу члана 1, став 2 SBAA, помоћ UNDP намењена Влади ће бити стављена на располагање Влади и биће пружана и примана у складу са релевантним и примењивим резолуцијама и одлукама надлежних органа UNDP, а зависиће од приступа UNDP неопходним финансијским средствима. Поред овога, Одлука 2005/1 Извршног одбора UNDP од 28. јануара 2005. успоставила је нове Финансијске прописе и правила, и у оквиру њих усвојила нове дефиниције „извршења“ и „спровођења“ које омогућавају UNDP да у потпуности спроводи Процедуре за заједнички програм у земљи. Ове Процедуре проистичу из иницијативе за поједностављивање и усаглашавање UNDG (*United Nations Sustainable Development Group*). Имајући у виду ову одлуку, Оквир сарадње, заједно са планом рада (који представља саставни део Оквира сарадње и сматра се обухваћеним овим помињањем)

заједно чине пројектни документ онако како се то наводи у SBAA.

Следеће агенције, фондови и програми Уједињених нација који учествују у Оквиру сарадње 2021 - 2025 обављају своје активности у Републици Србији према Стандардном основном споразуму о помоћи UNDP, који се примењује по начелу *mutatis mutandi* (погледати горе):

Са присуством у земљи: Популациони фонд Уједињених нација (*United Nations Population Fund – UNFPA*), Агенција Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена (*United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women – UN Women*), Канцеларија Уједињених нација за борбу против дроге и криминала (*United Nations Office on Drugs and Crime – UNODC*), Међународна организација рада (*International Labour Organization – ILO*), Организација за храну и пољопривреду (*Food and Agriculture Organization – FAO*), Програм Уједињених нација за животну средину (*United Nations Environment Programme – UNEP*), Одељење Уједињених нација за безбедност и сигурност (*United Nations Department for Safety and Security – UN DSS*).

Без присуства у земљи: Економска комисија Уједињених нација за Европу (*United Nations Economic Commission for Europe – UNECE*); Конференција Уједињених нација за трговину и развој (*United Nations Conference on Trade and Development – UNCTAD*); Организација Уједињених нација за индустријски развој (*United Nations Industrial Development Organization – UNIDO*); Канцеларија Високог комесара Уједињених нација за људска права (*Office*

of the United Nations High Commissioner for Human Rights – OHCHR); Програм Уједињених нација за људска насеља (*United Nations Human Settlement Programme – UN Habitat*); Канцеларија Уједињених нација за смањење ризика од катастрофа (*United Nations Office for Disaster Risk Reduction – UNDRR*); Међународна унија за телекомуникације (*International Telecommunication Union – ITU*).

Помоћ UNESCO (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*) Влади биће стављена на располагање Влади, и биће пружана и примана у складу са примењивим резолуцијама Генералне конференције и Извршног одбора организације.

Конкретни детаљи везани за врсту активности и обухват мисија у Србији горе наведених агенција, фондова и програма Уједињених нација прецизирани су у саопштењима њихових централа или регионалних канцеларија упућеним Министарству спољних послова Републике Србије.

Неки од горе наведених агенција, фондова, и програма Уједињених нација су у различитим фазама преговора са Владом Републике Србије око засебних споразума са земљом домаћином.

- b)** Са Дечјим фондом Уједињених нација (*United Nations Children's Emergency Fund – UNICEF*) на основу Основног споразума о сарадњи (*Basic Cooperation Agreement – BCA*) закљученог између Владе и UNICEF 20. новембра 1947. и ревидираног 07. новембра 1955.
- c)** Са Високим комесаријатом Уједињених нација за избеглице (*United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR*) на основу *Accord de Siège* документа закљученог између Владе и UNHCR 02. јула 1996.

- d)** Са Светском здравственом организацијом (*World Health Organisation – СЗО*) на основу Основног споразума о статусу Канцеларије Светске здравствене организације у Србији и Црној Гори, потписаног 2003. између Савезне владе Србије и Црне Горе и Светске здравствене организација, као и на основу Двогодишњих споразума о сарадњи (*Biennial Collaborative Agreements – BCAs*) потписаних између Регионалне канцеларије Светске здравствене организације за Европу и Министарства здравља Србије у име Владе (последњи потписани споразум обухвата период 2020–21, док је следећи, који наводи приоритете за 2022–23, тренутно у фази припреме).

- e)** Са Међународном организацијом за миграције (*International Organization for Migration – IOM*) на основу Споразума између Међународне организације за миграције и Савезне Републике Југославије, потписаног 14. септембра 1994. Република Србија је постала чланица IOM новембра 2001.

- f)** Са Канцеларијом Уједињених нација за пројектне услуге (*United Nations Office for Project Services – UNOPS*) на основу Споразума између UNOPS и Владе Републике Србије у вези са отварањем Канцеларије UNOPS у Београду, потписаног са Владом Републике Србије 13. јуна 2017.

Неки од горенаведених агенција, фондова и програма Уједињених нација тренутно су у процесу нових преговора у вези са постојећим споразумима за свој рад у Србији.

У случају свих агенција, фондова и програма Уједињених нација, помоћ намењена Влади ће бити стављена на располагање Влади, и биће пружана и примана у складу са примењивим резолуцијама и одлукама надлежних руководилачких структура система Уједињених нација.

За сваку агенцију-потписницу при Уједињеним нацијама, Оквир сарадње ће бити читан, тумачен и спровођен у складу и на начин који су доследни у односу на основне споразуме између те агенције и владе домаћина.

Влада ће испоштовати обавезе преузете у складу са одредбама свих споразума за сарадњу и помоћ набројаних у тексту о основама за однос.

Без обзира на ове споразуме, Влада ће примењивати одговарајуће одредбе Конвенције о привилегијама и имунитетима Уједињених нација (Општа конвенција) или Конвенције о привилегијама и имунитетима специјализованих агенција (Конвенција о специјализованим агенцијама) које се односе на имовину, новац и средства агенција, као и на њихове званичнике и стручњаке на задатку. Влада ће такође одобрити агенцијама и њиховим званичницима, као и другим лицима која пружају услуге у име агенција, привилегије, имунитете и олакшице наведене у споразумима о сарадњи и помоћи између агенција и Владе. Поред овога, подразумева се да ће сви волонтери Уједињених нација бити третирани као званичници агенција, уз исте привилегије и имунитете који се пружају званичницима према Општој конвенцији или према Конвенцији о специјализованим агенцијама. Обавеза Владе ће бити да одговори на све тврдње које трећа лица могу изнети против ма које агенције или њених званичника, стручњака на задатку, или других лица која пружају услуге у њено име. Влада ће их ослободити одговорности од ма које тврдње или обавезе везане за поступке у оквиру споразума за сарадњу и помоћ, осим ако те тврдње или обавезе нису везане за поступке у оквиру споразума за сарадњу и помоћ, и осим уколико се

Влада и дотична агенција не сагласе да су те тврдње и обавезе настале на основу грубог немара или недоличног понашања те агенције, њених званичника, саветника или лица која у њено име пружају услуге.

Без обзира на општу природу горе наведеног, Влада ће осигурати или обештетити агенције од грађанске одговорности према закону државе у вези са возилима која су обезбедиле агенције, а која су се налазила под контролом Владе, или их је Влада употребљавала.

„Ништа у овом Споразуму не указује на то да се Уједињене нације, или ма која од њихових агенција или организација, одричу било каквих привилегија или имунитета које уживају, или да прихватају надлежност суда било које земље у вези са споровима који могу проистећи из овог Споразума.”

Ништа у овом документу или у вези њега се неће сматрати одрицањем, изричитим или наговештеним, од привилегија и имунитета Уједињених нација и њихових органа, укључујући и Светски програм за храну, наведених у Конвенцији о привилегијама и имунитетима Уједињених нација од 13. фебруара 1946. и Конвенцији о привилегијама и имунитетима специјализованих агенција од 21. новембра 1947, и примењених по потреби. Такође, ниједна одредба овог документа или ма каквог институционалног уговора или споразума неће се тумачити или примењивати на начин или у мери који нису у складу са овим привилегијама и имунитетима.

Анекс 2: Стратешки приоритети, исходи и резултати

СРБИЈА 2025: ПРОМЕНА НАРАТИВА И ПУТ КА 2030.

1 Србија користи пун потенцијал зелене, одрживе и инклузивне економије

Повећање прилика за све и управљање ризицима

1.1 Србија усваја и спроводи стратегије за сузбијање климатских промена и заштиту животне средине, којима се повећава отпорност заједнице, смањује угљенични отисак, и појачавају правичне добити инвестиција

- Србија прелази на потрошњу енергије која је чистија, ефикаснија, и подстиче коришћење обновљивих извора
- Градови спровode стратегије за чист ваздух у оквиру урбаног развоја
- Климатске промене и отпорност се уводе у јавне политике кроз инфраструктурне норме и стандарде
- Заједнице су повећале отпорност на катастрофе произроковане климатским променама и човековим дејством

1.2 Природним и културним ресурсима се управља на одржив начин

- Србија штити екосистеме, природне ресурсе и биодиверзитет
- Институције и заједнице управљају културним, историјским и природним ресурсима у циљу оптимизације дугорочних социјалних и економских користи за све

1.3 Правичне економске прилике и могућности за запошљавање се подстичу путем иновација

- Локалне стратегије развоја усвајају развојни приступ фокусиран на подручја
- Већи проценат економских активности постаје циркуларан, што подразумева промену нашег начина производње, потрошње и трговине
- Од науке, технологије и иновација подједнако имају користи и мушкарци и жене
- Жене и мушкарци имају приступ могућностима за достојанственије запослење и правичној конкурентној трговини

2 Добробит, социјална правичност и људски потенцијал налазе се у средишту система, политика и праксе

Свако има једнаке могућности, током целог живота, да оствари свој пун потенцијал

2.1 Унапређен је универзалан и инклузиван приступ квалитетним здравственим услугама, социјалним услугама и услугама заштите

- Већи број људи је покривен универзалним здравственим осигурањем, укључујући ментално здравље и превенцију злоупотребе наркотика, и има здравији стил живота
- Проширене и иновативне услуге социјалне заштите се подржавају ради обезбеђења бољих услова за живот
- Државне институције и организације цивилног друштва обезбеђују успешну превенцију и унапређен приступ родно осетљивим услугама за особе које су преживеле насиље, изабљивање и злостављање

2.2 Вештине, образовање и могућности су побољшани ради обезбеђења правичних исхода за све

- Формално образовање (укључујући и стручне школе) постаје кључни фактор који омогућава да нико не буде изостављен
- Већи број људи има приступ неформалном образовању, животним вештинама и целоживотном учењу, укључујући дигиталну писменост
- Оснаживање и развој вештина жена и девојчица доводи до правичног приступа економским и политичким могућностима

2.3 Мобилност и демографска транзиција постају вектори позитивних промена и просперитета за све људе

- Капацитети националних и локалних актера се јачају у циљу дефинисања и спровођења развојне и популационе политике засноване на чињеницама
- Исходи миграција се унапређују путем мобилности вештина, знања и капацитета
- Жене и мушкарци свих генерација имају користи од јаче кохезије у заједници и културних веза

3 Изградња поверења и узајамне одговорности путем владавине права и поштовања људских права и обавеза

Подстицање транспарентности, правичности и делотворности

3.1 Сви људи, посебно угроженији, имају користи од остварења људских права, родне равноправности, социјалне кохезије и унапређене владавине права у складу са преузетим међународним обавезама

- Националне и локалне власти, укључујући правосудни систем, подржавају се у креирању и спровођењу политика којима се гарантују права за све
- Надзорна и независна тела су ојачана у активностима праћења и извештавања
- Институциони и оперативни капацитети су појачани у области унутрашњих послова

3.2 Сви људи имају користи од делотворног управљања и смисленог грађанског ангажовања

- Системи управљања за планирање, буџетирање и праћење националног и локалног развоја су ефикаснији и усмеренији на Циљеве одрживог развоја
- Грађанско ангажовање и заступљеност су унапређени у корист целог друштва
- Припремљеност и реаговање у ванредним ситуацијама гарантују да су сви животи једнаки
- Регионална и прекогранична сарадња, сарадња преко административне линије, безбедност и изградња поверења су унапређени

Анекс 3: Матрица резултата

СРБИЈА 2025: ПРОМЕНА НАРАТИВА И ПУТ КА 2030.

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 1: СРБИЈА КОРИСТИ ПУН ПОТЕНЦИЈАЛ ЗЕЛЕНЕ, ОДРЖИВЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ЕКОНОМИЈЕ

ПОВЕЋАЊЕ ПРИЛИКА ЗА СВЕ И УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА

ИСХОД 1.1 СРБИЈА УСВАЈА И СПРОВОДИ СТРАТЕГИЈЕ ЗА СУЗБИЈАЊЕ КЛИМАТСКИХ ПРОМЕНА И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, КОЈИМА СЕ ПОВЕЋАВА ОТПОРНОСТ ЗАЈЕДНИЦЕ, СМАЊУЈЕ УГЉЕНИЧНИ ОТИСАК, И ПОЈАЧАВАЈУ ПРАВИЧНЕ ДОБИТИ ИНВЕСТИЦИЈА

Индикатори учинка (Циљеви одрживог развоја, раздвојени по категоријама)	Полазиште (година)	Циљ (2025)	Извор података/Начин провере података
<p>1. Стратегије за сузбијање климатских промена су израђене, усвојене, операционализоване и спроведене у складу са начелима родне равноправности и тога да нико не сме бити изостављен:</p> <p>a) Климатске промене b) Национални документ за квалитет ваздуха c) Локални планови за смањење ризика од катастрофа (процене и планови за заштиту и спасавање) d) Број анализа извршених на основу методологије по којој нико не сме бити изостављен, обављених приликом развоја политика</p>	<p>a) Документ о сузбијању климатских промена у фази израде (2020) b) Не постоји нацрт на националном нивоу c) 76 (2019) d) 0</p>	<p>a) Усвојена Стратегија за сузбијање климатских промена и спроведено 50% НУД b) Усвојена национална стратегија c) 130 d) 3</p>	<p>Министарство за заштиту животне средине Министарство унутрашњих послова - Сектор за ванредне ситуације</p>
<p>2. Удео обновљиве енергије у укупној финалној потрошњи енергије Циљ одрживог развоја 7.2.1; Ниво 1</p>	20,32 (2018)	Биће утврђен Интегрисаним националним енергетским и климатским планом Републике Србије који усваја Влада	Енергетски биланс Републике Србије (EUROSTAT)
<p>3. Интензитет енергије мерен као удео примарне енергије у БДП -у Циљ одрживог развоја 7.3</p>	6,09 (2017)	Биће утврђен Интегрисаним националним енергетским и климатским планом Републике Србије који усваја Влада	Републички завод за статистику - Група за статистику енергетике и Сектор Националних рачуна обезбеђују улазне податке за израчунавање индикатора. Сам обрачун индикатора врше УН, јер се за израчунавања индикатора, због међународне упоредивости, БДП изражава у паритетима куповне моћи
<p>4. Количине избегнутих/смањених/секвестрираних емисија гасова са ефектом стаклене баште као резултат инклузивних климатских промена и стратегија које повољно утичу на животну средину</p>	Емисије гасова са ефектом стаклене баште, укључујући и 66.664,14 Gg еквивалента CO ₂ (1990)	Биће утврђен Интегрисаним националним енергетским и климатским планом Републике Србије који усваја Влада	Према Националној стратегији за сузбијање климатских промена са акционим планом – као начин провере података служиле инвентар Агенције за заштиту животне средине

<p>5. Годишњи просечни нивои ситних честица (на пример PM2.5 и PM10) у градовима (према броју становника) Циљ одрживог развоја 11.6.2, заменски индикатори: а) Годишња гранична вредност за честице PM2.5 б) 24-часовна вредност за честице PM10</p>	<p>а) PM2.5 честице су прешле годишње прописане граничне вредности б) PM10 честице су прешле законски прописану границу од 35 дана прекограничне вредности годишње (2019)</p>	<p>а) Не прелази 25 µg/m³ б) Не прелази више од 35 дана у току календарске године</p>	<p>Статистика Уједињених нација за Циљеве одрживог развоја, са подацима које је послала Агенција за заштиту животне средине, треба да се дода у годишњи извештај Републичког завода за статистику</p> <p>Агенција за заштиту животне средине</p>
<p>6. INFORM вредност глобалног индекса ризика/ниво</p>	<p>3,1 (низак)/114 (2020)</p>	<p>1,9 (веома низак)/преко 150</p>	<p>Референтна група за ризике, рано упозоравање и припремљеност при Међуагенцијском сталном одбору и Европска комисија</p>

ИСХОД 1.2 ПРИРОДНИМ И КУЛТУРНИМ РЕСУРСИМА СЕ УПРАВЉА НА ОДРЖИВ НАЧИН

Индикатори учинка (раздвојени по категоријама)	Полазиште (година)	Циљ (2025)	Извор података/Начин провере података
<p>1. Број локација природне и културне баштине са одобреним плановима за управљање туризмом Циљ одрживог развоја 8.9.1</p>	<p>0</p>	<p>3</p>	<p>UNESCO, Извештаји Владе Србије, UNEP</p>
<p>2. Процент важних локација за копнени и слатководни биодиверзитет обухваћених заштићеним подручјима, по типу екосистема (а. слатководни; б. копнени) (Ниво 1) Циљ одрживог развоја 15.1.2 а) Број унапређених планова за управљање шумама б) Еколошке мреже с) Процент удела деградираних земљишта д) Заштићена подручја</p>	<p>а) 0 (2020) б) 20 (2018) с) 6,47% (2019) д) 7,4 (2018)</p>	<p>а) 50 б) 25 с) 6% д) 12</p>	<p>Републички завод за статистику Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Управа за шуме Извештаји OECD-а и Владе</p>
<p>3. Процент становништва који има приступ безбедној пијаћој води (Ниво 2) Циљ одрживог развоја 6.1.1 а) Приступ безбедној пијаћој води, електричној енергији и канализацији у подстандардним ромским насељима у Србији, у складу са начелима инклузије и одсуства дискриминације</p>	<p>74,7 (2017)</p> <p>159 од 702 (непостојећи или нерегуларан приступ безбедној пијаћој води)</p> <p>457 од 702 (непостојећи или нерегуларан приступ канализацији)</p> <p>64 од 702 (непостојећи или нерегуларан приступ електричној енергији)</p>	<p>80</p> <p>Приступ безбедној пијаћој води унапређен за 50%</p> <p>Приступ канализацији унапређен за 50%</p> <p>Приступ електричној енергији унапређен за 100%</p>	<p>Заједнички програм за праћење СЗО и UNICEF за воду, канализацију и хигијену (Water, Sanitation and Hygiene - WASH) https://washdata.org/data/household#!/ Мапирање подстандардних ромских насеља према ризицима и приступу правима 2020. (Базе података Тима за социјално укључивање и смањење сиромаштва и ОНСНР)</p>

ИСХОД 1.3 ПРАВИЧНЕ ЕКОНОМСКЕ ПРИЛИКЕ И МОГУЋНОСТИ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ СЕ ПОДСТИЧУ ПУТЕМ ИНОВАЦИЈА			
Индикатори учинка (раздвојени по категоријама)	Полазиште (година)	Циљ (2025)	Извор података/Начин провере података
1. Процент времена утрошен на неплаћени рад у домаћинству и пружање неге, према локацији и полу (Циљ одрживог развоја 5.4.1)	Ж урбано: 17,9% Ж рурално: 21,1 % М урбано/рурално: 8,7% (2015)	Ж урбано: 13,9 % Ж рурално: 17,1 % М урбано/рурално: 12,7 %	Републички завод за статистику
2. Процент неформалне запослености у укупном запо- слењу, према делатности и полу Циљ одрживог развоја 8.3.1 (Ниво 2) Процент неформалне запослености у непољопривред- ним делатностима, према полу	8,2 М: 10,2 Ж: 5,8 (2019)	4,0 М: 5,0 Ж: 3,0	База података Републичког завода за статистику о Циљевима одрживог развоја
3. Стопа запослености за узраст од 15 до 64 године, према полу	58.8 (2018); М: 65,6 Ж: 52	(2025): 72,50 М: 74 Ж: 70	Анкета о радној снази, Републички завод за статистику
4. Способност за иновације (Стуб 12 Индекса глобалне конкурентности)	59/2019	48	Извештај глобалне конкурентности
5. Процент БДП-а који се издваја за истраживање и развој Циљ одрживог развоја 9.5.1 (Ниво 1)	0,89 (2019)	1,0	База података Републичког завода за статистику о Циљевима одрживог развоја
6. Процент мушкараца, жена и деце свих узраста који живе у свим облицима сиромаштва према националним дефиницијама Циљ одрживог развоја 1.2.2 (Ниво 2), рурална/урбана средина (Особе изложене ризику од сиромаштва или социјалног искључивања)	31,7 М: 31,2 Ж: 32,3 (2019)	25 или мање за М и Ж (2025)	База података Републичког завода за статистику о Циљевима одрживог развоја Анкета о приходим и условима живота (Survey on Income and Living Conditions - SILC), Републички завод за статистику
7. Број земаља са националним акционим плановима за одрживу потрошњу и производњу или где су одржива потрошња и производња уведени као приоритет или циљ у националним политикама Циљ одрживог развоја 12.1.1 Заменски индикатор: Прерада отпада у Републици Србији, удео рециклираног отпада	2,48% (2019)	15% (2025)	Агенција за заштиту животне средине и Републички завод за статистику

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 2: ДОБРОБИТ, СОЦИЈАЛНА ПРАВИЧНОСТ И ЛЉУДСКИ ПОТЕНЦИЈАЛ НАЛАЗЕ СЕ У СРЕДИШТУ СИСТЕМА, ПОЛИТИКА И ПРАКСЕ:

СВАКО ИМА ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ, ТОКОМ ЦЕЛОГ ЖИВОТА, ДА ОСТВАРИ СВОЈ ПУН ПОТЕНЦИЈАЛ

ИСХОД 2.1 УНАПРЕЂЕН ЈЕ УНИВЕРЗАЛАН И ИНКЛУЗИВАН ПРИСТУП КВАЛИТЕТНИМ ЗДРАВСТВЕНИМ УСЛУГАМА, СОЦИЈАЛНИМ УСЛУГАМА И УСЛУГАМА ЗАШТИТЕ

Индикатори учинка (раздвојени по категоријама)	Полазиште (година)	Циљ (2025)	Извор података/Начин провере података
1. Стопа смртности која се приписује кардио-васкуларним болестма, раку, дијабетесу или хроничним респираторним болестима, према полу Циљ одрживог развоја 3.4.1 (Ниво 1)	20,7 (2019) М: 26,6 Ж: 15	18,7 М: 22 Ж: 13	База података Републичког завода за статистику о Циљевима одрживог развоја http://devinfo.stat.gov.rs/diSrbija/diCiljevi_odrzivog_razvoja_Indicators.aspx
2. Обухват основним здравственим услугама - индекс (Ниво 1) Циљ одрживог развоја 3.8.1	65 (2015Е)	75	СЗО Напредак земље ка универзалном здравственом обухвату (Анекс 1, страна 52) https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259817/9789241513555-eng.pdf?sequence=1
3. Удео становништва са високим трошковима по домаћинству за здравствену заштиту као удео укупних расхода и прихода домаћинства Циљ одрживог развоја 3.8.2.	8,05 Е (2015)	7	СЗО, Глобална здравствена опсерваторија https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/population-with-household-expenditures-on-health-greater-than-10-of-total-household-expenditure-or-income-(sdg-3-8-2)-(-)
Мерење здравијих животних стилова у становништву:	a) 9,2 (2016) (М: 18,5, Ж: 4,1) b) 35 (2019) (М: 37, Ж: 32)	a) 8,2 (М: 17, Ж: 3,7) b) 30 (М: 32, Ж: 27)	Алкохол: Глобални извештај о алкохолу и здрављу СЗО (страница 287) https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/274603/9789241565639-eng.pdf?ua=1&ua=1
a) Потрошња алкохола по глави становника (старији од 15 година) током календарске године у литрима чистог алкохола, према полу (%) Циљ одрживог развоја 3.5.2.			
b) Тренутна учесталост конзумирања дувана међу особама старијим од 15 година, стандардизована по узрасту; према полу (%) Циљ одрживог развоја 3.а.1.			Дуван: Подаци засновани на анкетама, Завод за јавно здравље http://www.batut.org.rs/download/izdvajamo/PoredjenjeRezultata2010-2019.pdf

<p>4. Удео циљне популације обухваћене свим вакцинама из националног програма Циљ одрживог развоја 3.b.1 (Ниво 1) Процент деце која су узрасту: а) 24-35 месеци примила све основне вакцине у било ком тренутку пре анкете б) 24-35 месеци примила све вакцине препоручене у националном плану имунизације</p>	<p>а) 81 Дечаца 78,7 Девојчице 83,3 Роми 66,2 Ромски дечаца 67,1 Ромске девојчице 65,4</p> <p>б) 65,8 Дечаца 64,5 Девојчице 67,1 Роми 45,2 Ромски дечаца: 40,7 Ромске девојчице: 49</p>	<p>а) 85 Роми 70</p> <p>б) 70 Роми 50</p>	<p>Подаци Републичког завода за статистику доступни из Истраживања вишеструких показатеља (<i>Multiple Indicator Cluster Surveys - MICS</i>), 2019.</p>
<p>5. Утицај социјалних трансфера (осим пензија) на смањење сиромаштва, према полу</p>	<p>17,91 Ж: 17,53 М: 18,27 (2018)</p>	<p>24,94 Ж: 24,81 М: 25,39</p>	<p>Анкета о приходу и животним условима (SILC), Републички завод за статистику</p>
<p>6. Удео жртава насиља у претходних 12 месеци које су пријавиле своју виктимизацију надлежним органима или другим званично признатим механизмима за решавање конфликта Циљ одрживог развоја 16.3.1</p>	<p>26,3 (2018) 40 жене 67 жене у ромским насељима (2019)</p>	<p>50 жене 70 жене у ромским насељима</p>	<p>Републички завод за статистику/Националне институције за људска права MICS 2019.</p>
<p>7. Стопа рађања адолесценткиња (узраст 15-19 година) на 1.000 жена, у општој популацији и у ромским насељима Циљ одрживог развоја 3.7.2</p>	<p>13,6 општа популација (2019) 163 девојчице 15-19 година у ромским насељима</p>	<p>10 општа популација 100 девојчице 15-19 година у ромским насељима</p>	<p>Витална статистика, Републички завод за статистику 2020. MICS 2019.</p>
<p>ИСХОД 2.2 ВЕШТИНЕ, ОБРАЗОВАЊЕ И МОГУЋНОСТИ СУ ПОБОЉШАНИ РАДИ ОБЕЗБЕЂЕЊА ПРАВИЧНИХ ИСХОДА ЗА СВЕ</p>			
<p>Индикатори учинка (раздвојени по категоријама)</p>	<p>Полазиште (година)</p>	<p>Циљ (2025)</p>	<p>Извор података/Начин провере података</p>
<p>1. Стопа учешћа младих и одраслих у формалном и неформалном образовању и обукама у претходних 12 месеци, према полу (%) Циљ одрживог развоја 4.3.1 (Ниво 2)</p>	<p>66,9 (2019) М: 62,4, Ж: 71,7</p>	<p>75 М:70 Ж: 80</p>	<p>База података Републичког завода за статистику о Циљевима одрживог развоја</p>
<p>2. Нето похађање вишег средњег образовања, према полу</p>	<p>94,1 (2019) М: 94,7 Ж: 93,3 Најсиромашњији квинтил: 78,6 Роми: 28,5 М: 30 Ж: 26,6 (2019)</p>	<p>Најсиромашњији квинтил: 85 Роми: 35 М:35 Ж: 35</p>	<p>UNICEF/Министарство просвете, науке и технолошког развоја</p>

3. Удео деце и младих (а) у разредима 2/3; (б) на крају основног; и (с) на крају нижег средњег образовања која постижу најмање минимални ниво достигнућа у (i) читању и (ii) математици, према полу Циљ одрживог развоја 4.1.1 (Ниво 1)	Подаци доступни за (с) с) математика 60% читање 62% природне науке 62% (2018)	с) математика 75% читање 75% природне науке 75%	Статистика УН: Подаци за Циљеве одрживог развоја (2018) Полазиште ће бити одређено накнадно, на основу Међународних трендова у учењу математике и природних наука (<i>Trends in International Mathematics and Science Study - TIMSS</i>)
4. Процент деце између 36 и 59 месеци из група у неповољном положају која похађају образовне програме за развој у раном детињству, према полу	Најсиромашнији квинтил 10,5 Роми 7,4 Ромски дечаци 6,8 Ромске девојчице 8 (2019)	Најсиромашнији квинтил 20 Роми 20 Ромски дечаци 20 Ромске девојчице 20	Подаци Републичког завода за статистику доступни из MICS
5. Учешће одраслих (25-64) у целоживотном учењу, према полу	4,1 (2018) Ж: 4,5; М: 3,7	7 (2025)	Анкета о радној снази, Републички завод за статистику
6. Удео младих (старости 15-24 година) који нису обухваћени образовањем, запосленошћу или обуком (NEET млади), према полу, по подацима Републичког завода за статистику Циљ одрживог развоја 8.6.1	15,3 (2019) Ж: 15,8 М: 14,8 Ромски мушкарци 73 Ромске жене 88	Мушкарци 10 Жене 12 Ромски мушкарци 50 Ромске жене 70	Анкета о радној снази, Републички завод за статистику

ИСХОД 2.3 МОБИЛНОСТ И ДЕМОГРАФСКА ТРАНЗИЦИЈА ПОСТАЈУ ВЕКТОРИ ПОЗИТИВНИХ ПРОМЕНА И ПРОСПЕРИТЕТА ЗА СВЕ ЉУДЕ

Индикатори учинка (раздвојени по категоријама)	Полазиште (година)	Циљ (2025)	Извор података/Начин провере података
1. Индекс људског развоја (Human Development Index - HDI) – 1) дуг и здрав живот, 2) поседовање знања и 3) достојанствен животни стандард	64. место (2019) 0,806	45. место или више	UNDP http://hdr.undp.org/en/humandev
2. Стопа лица изложених ризику од сиромаштва или социјалне искључености (<i>At Risk of Poverty or Social Exclusion - AROPE</i>) Републички завод за статистику ће разврстати податке према полу	31,7 (2019) М: 31,2 Ж: 32,3	25 (2025)	Анкета о приходу и животним условима (SILC), Републички завод за статистику
3. Миграционе политике које омогућавају мирну, безбедну, регуларну и одговорну миграцију и мобилност људи Циљ одрживог развоја 10.7.2	MGI по вредности 2021	MGI вредност 2025 (када је MGI потпуно усвојен од стране Комесаријата за избеглице и методологија одобрена)	Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије
4. Миграциона равнотежа у регионима Републике Србије, 2019 (Западна, Источна и Јужна Србија)	Западна (- 4597) Јужна и Источна (-3646) - 2019	Биће накнадно потврђено	Републички завод за статистику

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 3: ИЗГРАДЊА ПОВЕРЕЊА И УЗАЈАМНЕ ОДГОВОРНОСТИ ПУТЕМ ВЛАДАВИНЕ ПРАВА И ПОШТОВАЊА ЉУДСКИХ ПРАВА И ОБАВЕЗА

ПОДСТИЦАЊЕ ТРАНСПАРЕНТНОСТИ, ПРАВИЧНОСТИ И ДЕЛОТВОРНОСТИ

ИСХОД 3.1 СВИ ЉУДИ, ПОСЕБНО УГРОЖЕНИЈИ, ИМАЈУ КОРИСТИ ОД ОСТВАРЕЊА ЉУДСКИХ ПРАВА, РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ, СОЦИЈАЛНЕ КОХЕЗИЈЕ И УНАПРЕЂЕНЕ ВЛАДАВИНЕ ПРАВА У СКЛАДУ СА ПРЕУЗЕТИМ МЕЂУНАРОДНИМ ОБАВЕЗАМА

Индикатори учинка (раздвојени по категоријама)	Полазиште (година)	Циљ (2025)	Извор података/Начин провере података
<p>1. Удео становништва које је изјавило да је током претходних 12 месеци имало осећај да је дискриминисано или узнемирано по неком основу дискриминације која је забрањена према међународном праву људских права</p> <p>Циљ одрживог развоја 16.b.1, према полу</p> <p>Циљ одрживог развоја 10.3.1</p>	<p>6,9 (Жене)</p> <p>12,5 (Жене у ромским насељима)</p> <p>25% (репрезентативни стратификовани узорак)</p>	<p>5 (Жене)</p> <p>10 (Жене у ромским насељима)</p> <p>20%</p>	<p>MICS (за жене), Годишњи извештај Поверенице за заштиту равноправности</p> <p>Анкета перцепције грађана, Људска права у очима грађана Србије, Београдски центар за људска права, новембар 2020.</p>
<p>2. Процент недискриминаторних, родно осетљивих и инклузивних закона и јавних политика који су усвојени и измењени у складу са међународним стандардима људских права и родне равноправности (Универзални периодични преглед, уговорна тела, специјалне процедуре, CEDAW конвенција, Истанбулска конвенција)</p> <p>Циљ одрживог развоја 10.3</p> <p>а) Процент препорука из Универзалног периодичног прегледа у чијем спровођењу је остварен напредак од барем 50%</p> <p>Циљ одрживог развоја 10.3 (16.b)</p> <p>б) Независни механизам за праћење спровођења Конвенције о правима особа са инвалидитетом</p>	<p>а) 1</p> <p>б) До 5%</p> <p>в) Механизам не постоји</p>	<p>а) 10</p> <p>б) 50%</p> <p>в) Успостављен механизам са ојачаним капацитетима за прикупљање и анализу података</p>	<p>Национална институција за људска права/ОНСНР (механизми за људска права)</p> <p>Извештај УН, државни извештај и извештаји организација цивилног друштва о Универзалном периодичном прегледу</p> <p>Национална институција за људска права (Редовни извештаји)</p>
<p>3. Успостављен правни оквир за промовисање, спровођење и праћење равноправности и одсуства дискриминације на основу пола</p> <p>Циљ одрживог развоја 5.1.1 (Ниво 2)</p>	<p>Правни оквири и јавни живот</p> <p>а) Насиље над женама -58,33%</p> <p>б) Запошљавање и економска корист - 100%</p> <p>в) Брак и породица -72,7%</p>	<p>У потпуности успостављен правни оквир</p> <p>а) 100%</p> <p>б) 100%</p> <p>в) 100%</p>	<p>Координационо тело за родну равноправност, Народна скупштина Републике Србије, национална и међународна независна надзорна тела, Републички завод за статистику, Годишњи извештај о напретку Европске уније</p>
<p>4. Процент жена (а) посланица у националном парламенту и (б) одборница у локалним самоуправама (локални парламенти)</p> <p>Циљ одрживог развоја 5.5.1 (Ниво 1/3)</p> <p>Додатни заменски индикатор:</p> <p>(в) Процент изабраних жена градоначелника</p>	<p>а) 38,8 (2020)</p> <p>б) 37,2 (2020)</p> <p>в) 20</p>	<p>а) 45</p> <p>б) 45</p> <p>в) 50</p>	<p>База података Републичког завода за статистику о Циљевима одрживог развоја</p>
<p>5. Укупан број налога за замрзавање и привремену или трајну заплону средстава.</p>	<p>0</p>	<p>Пораст од 30%</p>	<p>Извештај о напретку UNODC</p>

<p>6. Управљање миграцијама засновано на заштити (квалитативни)</p>	<p>a) 18 Прихватних центара (5 центара за азил)</p> <p>b) Уведени стандарди за идентификацију и упућивање угрожених миграната</p> <p>c) Управљање случајевима заснованих на папирима приликом повратка и реадмисије</p> <p>d) Унапређени капацитети Граничне полиције која одговара на мешане миграције</p>	<p>a) Унапређени стандарди за пријем миграната</p> <p>b) Пружање услуга за угоржене мигранте у свим центрима, укључујући услуге у вези с COVID-19</p> <p>c) Успостављен систем електронског управљања случајевима реадмисије</p> <p>d) Унапређени капацитети Граничне полиције која одговара на мешане миграције</p>	<p>Акциони план за Поглавље 24, Извештаји о напретку Европске уније, ЈНА извештај</p>
--	---	--	---

ИСХОД 3.2 СВИ ЉУДИ ИМАЈУ КОРИСТИ ОД ДЕЛОТВОРНОГ УПРАВЉАЊА И СМИСЛЕНОГ ГРАЂАНСКОГ АНГАЖОВАЊА

Индикатори учинка (раздвојени по категоријама)	Полазиште (година)	Циљ (2025)	Извор података/Начин провере података
<p>1. Процена учинка Владе</p>	<p>0,11 (2018)</p>	<p>0,25</p>	<p>Светска банка, на годишњем нивоу</p>
<p>2. Статистичка способност за праћење Циљева одрживог развоја</p> <p>Процент индикатора одрживог развоја одређених на националном нивоу, уз пуно разврставање по категоријама када је то релевантно за циљ, у складу са Основним начелима званичне статистике</p> <p>Циљ одрживог развоја 17.18.1</p>	<p>30%</p>	<p>75%</p>	<p>База података Републичког завода за статистику о Циљевима одрживог развоја (биће накнадно одређено)</p>
<p>3. Удео становништва које је задовољно својим последњим искуством са јавним службама</p> <p>(Заменски индикатор за Циљ одрживог развоја 16.6.2 - Удео становништва које је задовољно својим последњим искуством са јавним службама)</p>	<p>51 (2018)</p>	<p>60</p>	<p>Сигма, на годишњем нивоу</p>
<p>4. Процент лица која су имала макар један контакт са државним службеником и која су платила мито том државном службенику, или им је тај државни службеник тражио мито током претходних 12 месеци</p> <p>Циљ одрживог развоја 16.5.1</p> <p>Заменски индикатори:</p> <p>a) Анкета о перцепцији корупције организације Transparency International</p> <p>b) Вредност индекса перцепције корупције</p>	<p>a) Место 94/179</p> <p>b) 39 (2019)</p>	<p>Барем за 15 позиција боље место (79)</p> <p>50</p>	<p>Анкета о перцепцији корупције организације <i>Transparency International</i></p>
<p>5. Изграђено поверење и помирење у региону Југоисточне Европе, са инклузивним, родно осетљивим приступом. Број иницијатива које је покренуо и предводио Тим Уједињених нација у Србији</p>	<p>Критеријуми прихватљивости за изградњу мира</p> <p>Стратегија проширења Европске уније</p> <p>Консултације у вези са зеленом агендом Европске уније и заједничким регионалним тржиштем</p>	<p>5 нових започетих иницијатива</p>	<p>Канцеларија сталног координатора Уједињених нација у Србији</p>
<p>6. Број земаља које усвајају и спроводе националне стратегије смањивања ризика од катастрофа у складу с Сендаи оквиром за смањење ризика од катастрофа 2015-2030, Циљ одрживог развоја 13.1.2 (1.5.3, 11.6.1)</p>	<p>0,025 (2018)</p>	<p>Усвојена и имплементирана Национална стратегија за смањење ризика од катастрофа за Републику Србију</p>	<p>Систем за праћење Сендаи оквира, који обезбеђују именовани национални контакти</p>

Анекс 4: Усаглашени приступ готовинским трансферима

UNDP, UNFPA, и UNICEF користе усаглашен приступ готовинским трансферима (*Harmonised Approach to Cash Transfers – HACT*). Сви готовински трансфери партнерима у спровођењу засновани су на плановима рада, око којих су се агенције Уједињених нација и партнери у спровођењу усагласили. Готовинске исплате за путне трошкове, дневнице, хонораре и друге трошкове одређиће се по стопама које се примењују у земљи, али не вишим од оних које се примењују на систем Уједињених нација (као што је наведено у дописима Међународне комисије за државну службу).

Агенције Уједињених нација могу да изврше готовинске трансфере за активности прецизиране у заједничким плановима рада помоћу следећих модалитета:

1. Готовински трансфер националној институцији која ће га преусмерити на партнера у спровођењу:
  - а) Пре почетка активности (директан готовински трансфер), или
  - б) Након што су активности завршене (накнада трошкова).
2. Директне исплате добављачима или трећим лицима за задужења настала од стране партнера у спровођењу, на основу захтева које је потписао именовани званичник партнера у спровођењу.
3. Директне исплате добављачима или трећим лицима за задужења настала од стране агенција Уједињених нација за потребе активности договорених са партнером у спровођењу.

Директни готовински трансфери ће се тражити и исплаћивати за периоде спровођења програма који трају до три месеца. Накнада за претходно одобрене трошкове може се тражити и исплатити квартално или по завршетку активности. Агенције Уједињених нација неће бити у обавези да надокнаде трошкове настале од

стране партнера у спровођењу који прелазе одобрени износ. По завршетку сваке активности, биланс средстава ће се рефундирати или програмски усмерити на основу заједничког договора између партнера у спровођењу и агенција Уједињених нација.

Ако је партнер у спровођењу орган Владе, модалитети за готовински трансфер, износ трансхи, као и обим и учесталост активности осигурања зависиће од налаза прегледа капацитета за управљање јавним финансијама. Ако партнер у спровођењу није део Уједињених нација¹⁹, ово ће зависити од процене капацитета за финансијско управљање. Ову процену може да изврши квалификовани консултант, као што је јавна рачуноводствена фирма одабрана од стране агенције Уједињених нација, и у њој ће учествовати и партнер у спровођењу. Такође, партнер у спровођењу може да учествује у одабиру консултанта. Модалитети за готовински трансфер, износ трансхи, као и обим и учесталост активности осигурања могу се ревидирати током спровођења програма на основу налаза, праћења програма, праћења и извештавања о трошковима, и ревизија.

У случају директних готовинских трансфера или накнаде трошкова, агенције Уједињених нација ће обавестити партнере у спровођењу о износу одобреном од стране агенције, и у року од 14 дана исплатиће новчана средства партнеру. У случају директних исплата добављачима или трећим лицима за задужења настала од стране партнера у спровођењу, на основу захтева које је потписало одговорно лице при партнеру у спровођењу, или добављачима или трећим лицима за задужења настала од стране агенција Уједињених нација за потребе активности договорених са партнером у спровођењу, Уједињене нације ће извршити уплату средстава у року од 14 дана. Агенције Уједињених нација неће имати никакве директне обавезе у односу на уговоре закључене између партнера у спровођењу и трећег лица-добављача. Тамо где више агенција Уједињених нација пружају готовинске исплате истом партнеру у спровођењу, те агенције ће заједно или координирано вршити активности праћења програма, финансијског праћења и ревизије.

¹⁹ За потребе ових клаузула, Уједињене нације подразумевају и међународне финансијске институције.

Партнери у спровођењу ће захтевати исплату новчаних средстава, или потврду да ће организације Уједињених нација надокнадити или директно платити планиране трошкове, путем Стандардног извештаја за одобрење средстава и потврду трошкова (*Fund Authorization and Certificate of Expenditures – FACE*), који ће одражавати активности заједничких планова рада. Партнери у спровођењу ће користити *FACE* формат и за подношење извештаја о коришћењу примљених средстава. Партнер у спровођењу ће именовати одговорно лице (или лица) овлашћено за пружање рачуноводствених података, подношење захтева за исплату средстава, и правдање коришћења средстава. Ово лице ће и потписати *FACE* документ у име партнера у спровођењу. Новчана средства поверена партнерима у спровођењу треба да се троше за потребе конкретних активности и у временском року који је прописан искључиво у плановима рада.

Новац који су примили органи Владе и локалне невладине организације као партнери у спровођењу ће се користити у складу са постојећим националним прописима, политикама и процедурама које се поклапају са међународним стандардима, нарочито у вези обезбеђивања тога да се новац троши за активности договорене у плановима рада, као и да се извештаји о коришћењу свих поверених новчаних средстава подносе релевантној организацији Уједињених нација у року од шест месеци по примању средстава, осим уколико агенција не захтева другачије. У случају да се национални прописи, политике и процедуре не поклапају са међународним стандардима, примењиваће се финансијска и друга релевантна правила, као и агенцијски прописи, политике и процедуре агенција Уједињених нација.

У случају да су партнери у спровођењу међународне невладине организације, организације цивилног друштва и међувладине организације, поверена новчана средства ће се користити у складу са постојећим међународним стандардима, нарочито у вези обезбеђивања тога да се новац троши за активности договорене у плановима рада, као и да се извештаји о коришћењу свих поверених новчаних средстава подносе релевантној организацији Уједињених нација у ро-

ку од шест месеци по примању средстава, осим уколико агенција не захтева другачије.

Како би олакшао заказане и специјалне ревизије, сваки партнер у спровођењу коме се поверавају новчана средства од агенција Уједињених нација ће обезбедити агенцији или њеним представницима благовремен приступ следећем:

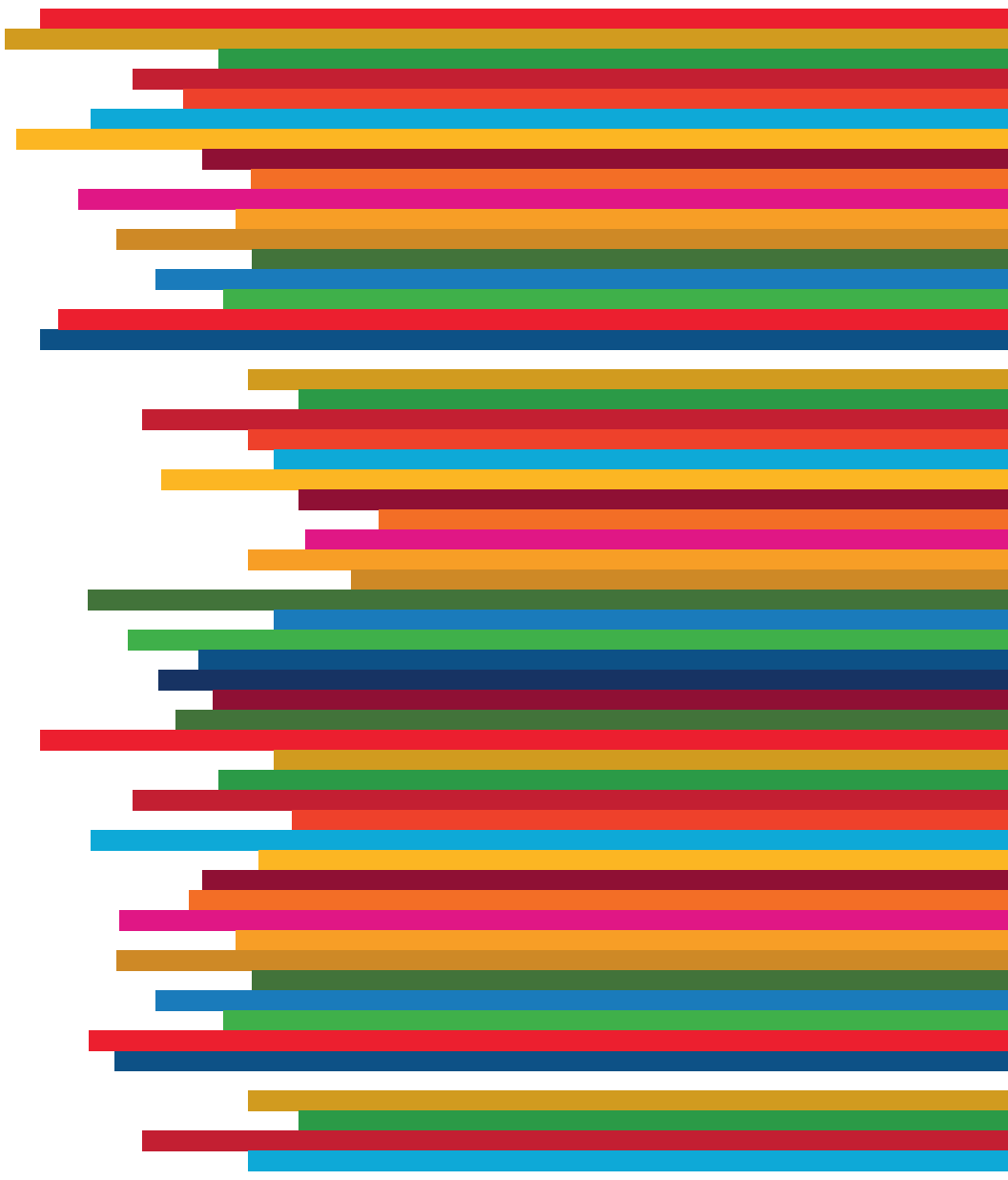
- Комплетној финансијској евиденцији у којој су забележене трансакције готовинским трансферима достављеним од стране Уједињених нација, заједно са пратећом документацијом; и
- Комплетној релевантној документацији и запосленима задуженим за интерну контролну структуру при партнеру у спровођењу, кроз коју су прошли готовински трансфери.

Налази сваке ревизије биће достављени партнеру у спровођењу и агенцији Уједињених нација. Поред тога, сваки партнер у спровођењу ће:

- Примити и прегледати ревизорски извештај који су сачинили ревизори;
- Доставити благовремену изјаву о прихватању или одбијању препорука ревизије агенцији Уједињених нација која је обезбедила средства и Државној ревизорској институцији, пре него што је поднесу агенцији Уједињених нација;
- Предузети благовремене активности за спровођење прихваћених препорука ревизије; и
- Поднети извештај о предузетим активностима за спровођење прихваћених препорука агенцијама Уједињених нација и Државној ревизорској институцији, квартално или по договору.

Наручилац ревизије ће бити агенције Уједињених нација, а спроводиће их треће лице специјализовано за ревизорске услуге.

**UJEDINJENE
NACIJE
SRBIJA**
.....

Уједињене нације
Канцеларија сталног координатора у Србији
Булевар Зорана Ћинђића 64
Београд

- serbia.un.org
- [@UNSerbia](https://twitter.com/UNSerbia)
- [UN_Serbia](https://www.facebook.com/UN_Serbia)
- [UNCTSerbia](https://www.linkedin.com/company/UNCTSerbia)